

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULU VE AİLESİ YANINDA KALAN
İLKÖĞRETİM SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN AKRAN İLİŞKİLERİ,
SOSYAL DESTEK ALGILARI VE YAŞAM DOYUMLARININ İNCELENMESİ**

Didem ŞİMŞEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA, 2010

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULU VE AİLESİ YANINDA KALAN
İLKÖĞRETİM SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN AKRAN İLİŞKİLERİ,
SOSYAL DESTEK ALGILARI VE YAŞAM DOYUMLARININ İNCELENMESİ**

Didem ŞİMŞEK

Danışman: Prof. Dr. S. Sonay GÜÇRAY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA, 2010

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. S.Sonay GÜÇRAY
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Turan AKBAŞ

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ferah ÇEKİCİ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.../.../2010

Prof. Dr. Azmi YALÇIN
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir

ÖZET

YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULU VE AİLESİ YANINDA KALAN SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN AKRAN İLİŞKİLERİ, SOSYAL DESTEK ALGILARI VE YAŞAM DOYUMLARININ İNCELENMESİ

Didem ŞİMŞEK

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. S. Sonay GÜÇRAY

Eylül 2010, 108 sayfa

Bu araştırmanın amacı, yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin okul türü ve cinsiyete göre akran ilişkileri, sosyal destek algıları ve yaşam doyumları açısından incelemektir.

Araştırmanın örneklemini, Adıyaman ili Göbaşı ve Besni merkez ilçelerinde yatılı ilköğretim bölge okulları ve ilköğretim okullarının sekizinci sınıfına devam eden 625 ergen oluşturmaktadır. Çalışmada ergenlerin akran ilişkilerini incelemek amacı ile ‘Akran İlişkileri Ölçeği (Kaner, 2002) ’; sosyal destek algılarını incelemek amacı ile ‘Çocuklar için Sosyal Desteği Değerlendirme Ölçeği (Gökler, 2007)’; yaşam doyumlarını incelemek amacı ile ‘Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği (Kısa Formu) (Kaya ve Siyez, 2007)’ kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin çözümlenmesinde 2X2 çok yönlü varyans analizi istatistiksel tekniğinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda; akran ilişkileri açısından kız ve erkek ergenler açısından farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Kız ergenlerin ‘Akran İlişkileri Ölçeği’ nin ‘Bağlılık’, ‘Güven ve Özdeşim’, ‘Kendini Açma’ ve ‘Sadakat’ alt ölçeklerinden aldıkları puanların erkek ergenlerinkinden daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Araştırmada incelenen sosyal destek algısı değişkeni okul türü açısından farklılık göstermiş ve yatılı ilköğretim bölge okulunda kalan ergenlerin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyleri ailesi yanında kalan ergenlerinkinden daha yüksek bulunmuştur.

Ayrıca yaşam doyumu düzeyleri açısından, ergenlerin aile ve arkadaşlarından aldıkları yaşam doyum düzeyi farklılaşmazken, okuldan aldıkları yaşam doyumu düzeyleri incelendiğinde; ailesi yanında kalan kız ergenlerin okuldan aldıkları yaşam doyumu düzeylerinin, yatılı ilköğretim bölge okuluna devam eden erkek ergenlerinkinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ergenlik, Yatılı İlköğretim Bölge Okulu, Akran İlişkileri, Algılanan Sosyal Destek, Yaşam Doyumu

ABSTRACT**THE INVESTIGATION OF THE PEER RELATIONSHIP, SOCIAL SUPPORT PERCEPTION AND LIFE SATISFACTION ONTO THE 8TH GRADE STUDENTS THAT STAY IN REGIONAL BOARDING PRIMARY EDUCATION SCHOOL AND WITH THEIR FAMILIES****Didem ŞİMŞEK****Master Thesis, Department of Educational Sciences****Supervisor: Prof. Dr. S. Sonay GÜÇRAY****September 2010, 108 pages**

The aim of this research is to investigate peer relationship, social support perception and life satisfaction of 8th grade students that stay in regional boarding primary school education and with their family according to their sex and types of school.

The sample of the study consist of 625 adolescents who keep on 8th class in regional boarding primary education school and in primary school. In the study, 'Peer Relationship Scale' with the aim of examination of adolescents in their peer relationship, 'Social Support Appraisals Scale for Children' with the aim of analysis on their perceived social support , and 'Brief Multidimensional Students Life Satisfaction Scale' with the aim of looking over their life satisfaction are used. In statistical analyses, 2X2 multidimensional variance analysis are used.

As a result of the study, it appears that there are differences in terms of peer relationship regarding to female and male adolescents. It is observed that the scores which female adolescents get from sub-scales such as 'Loyalty', 'Confidence and Identification', 'Self Closure', and 'Obedience' of 'Peer Relationship Scale' are higher than male adolescents. Perceived social support variable examined in the study differentiates in terms of a type of the school and the social support levels of the adolescents perceiving from their family and their friends who stay in regional boarding primary education school are higher than the adolescents who stay with their family.

Moreover, in terms life satisfaction levels, whereas adolescents' life satisfaction level obtained from their family and their friends don't differentiate, when examined their life satisfaction levels taken from the school, it is determined that female adolescents' – staying with their family- life satisfaction levels getting from the school are better than male adolescents keeping on YİBO.

Keywords: Adolescence, Regional Boarding Primary Education Schools, Peer Relationships, Perceived Social Support, Life Satisfaction

ÖNSÖZ

Bu çalışmada yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre akran ilişkileri, sosyal destek algıları ve yaşam doyumları arasında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırma sürecinin planlanması ve uygulanması aşamalarında birçok kişinin katkısı olmuştur. Öncelikle, çalışma sürecinde titiz çalışmaları ile beni yönlendiren, bana her zaman inanan ve ondan çok şey öğrendiğim Danışmanım Prof. Dr. S. Sonay GÜÇRAY' a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Bu çalışmaya katkılarından dolayı Prof. Dr. Turan AKBAŞ'a , Doç. Dr. A. Rezan ÇEÇEN EROĞUL' a ve Yard. Doç. Dr. Ferah ÇEKİCİ' ye teşekkür ederim. Ayrıca desteğini benden esirgemeyen Eğitim Bilimleri Bölümü' nde görev yapan tüm hocalarım ve arkadaşlarıma, araştırmaya katılan tüm ergenlere katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Çalışma boyunca bana sürekli destek olan biricik kardeşim Şira ŞİMŞEK' e, dostum Tuğçe GÜVEN' e ve hep yanımda olan Aileme sonsuz teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunuyorum. Çalışmamı Annem Figen ŞİMŞEK' e armağan ediyorum.

Didem ŞİMŞEK

Eylül, 2010

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	v
TABLolar LİSTESİ	x
EKLER LİSTESİ	xiv

BÖLÜM I GİRİŞ

1.1. Problem.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önem ve Gerekçesi.....	6
1.4. Sınırlılıklar.....	8
1.5. Sayıtlar.....	8
1.6. Tanımlar.....	9

BÖLÜM II KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar.....	11
2.1.1. Ergenlik Döneminde Akran İlişkileri.....	11
2.1.1.1. Akran İlişkileri Kavramı İle İlgili Bazı Kuramsal Yaklaşımlar.....	13
2.1.1.1.1. Sosyal Kontrol Kuramı.....	13
2.1.1.1.2. Farklılaşmış İlişkiler Kuramı.....	14
2.1.1.1.3. Ayırıcı Güçlendirme Kuramı.....	14
2.1.2. Sosyal Destek Kavramı.....	15
2.1.2.1. Algılanan Sosyal Destek.....	15
2.1.2.2. Sosyal Ağ.....	16
2.1.2.3. Sosyal Destek Modelleri.....	17
2.1.2.4. Sosyal Destek Türleri.....	17
2.1.2.5. Sosyal Destek Kaynakları.....	19
2.1.3. Yaşam Doyumu.....	19

2.2. İlgili Araştırmalar.....	21
2.2.1. Ergenlerin Akran İlişkileri ile İlgili Araştırmalar.....	21
2.2.1.1. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar.....	21
2.2.1.2. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar.....	23
2.2.2. Algılanan Sosyal Destek İle İlgili Araştırmalar.....	28
2.2.2.1. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar.....	28
2.2.2.2. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar.....	29
2.2.3. Yaşam Doyumu ile İlgili Araştırmalar.....	35
2.2.3.1. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar.....	35
2.2.3.2. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar.....	37

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	41
3.2. Evren ve Örneklem.....	41
3.3. Veri Toplama Araçları.....	43
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	43
3.3.2. Akran İlişkileri Ölçeği.....	43
3.3.3. Çocuklar için Sosyal Desteği Değerlendirme Ölçeği.....	45
3.3.4. Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği (Kısa Formu).....	47
3.4. Veri Toplama İşlemi.....	48
3.5. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	48

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Yatılı İlköğretim Bölge Okulu (YİBO) ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Akran İlişkilerine İlişkin Bulgular.....	49
4.1.1. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Bağlılık İlişkilerine İlişkin Bulgular.....	51
4.1.2. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Güven ve Özdeşim Algılarına İlişkin Bulgular.....	52
4.1.3. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre	

Kendini Açma Davranışlarına İlişkin Bulgular.....	54
4.1.4. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sadakat Algılarına İlişkin Bulgular.....	57
4.2. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sosyal Destek Algılarına İlişkin Bulgular.....	58
4.2.1. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	60
4.2.2. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaşlarından Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulgular..	62
4.3. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Yaşam Doyumlarına İlişkin Bulgular.....	64
4.3.1. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Ailelerinden Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	66
4.3.2. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaşlarından Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulgular....	68
4.3.3. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Okuldan Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	70

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Akran İlişkilerine İlişkin Tartışma ve Yorum.....	73
5.2. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Yorum...74	74
5.3. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Yorum.....	76
5.4. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Yorum.....	77

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar.....	79
6.2. Öneriler.....	80
KAYNAKÇA.....	82
EKLER.....	95
ÖZGEÇMİŞ.....	108

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo. 1: Örnekleme Yer Alan Öğrencilerin Cinsiyet ve Okul Türüne Göre Dağılımı.....	42
Tablo. 2: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Akran İlişkilerine İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri.....	50
Tablo. 3: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Akran İlişkilerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	51
Tablo. 4: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Bağlılık İlişkilerine İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri.....	52
Tablo. 5: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Bağlılık İlişkilerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	53
Tablo. 6: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Güven ve Özdeşim Algılarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri.....	54
Tablo. 7: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Güven ve Özdeşim Algılarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	55
Tablo. 8: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Kendini Açma Davranışlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri.....	56
Tablo. 9: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Kendini Açma Davranışlarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	57
Tablo. 10: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sadakat Algılarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri.....	58
Tablo. 11: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sadakat Algılarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	59

Tablo. 12: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sosyal Destek Algılarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri.....	60
Tablo. 13: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sosyal Destek Algılarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	61
Tablo. 14: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri.....	62
Tablo. 15: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Aileden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	63
Tablo. 16: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri.....	64
Tablo. 17: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	65
Tablo. 18: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Yaşam Doyumlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri.....	66
Tablo. 19: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Yaşam Doyumlarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	67
Tablo. 20: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Aileden Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri.....	68
Tablo. 21: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Aileden Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	69
Tablo. 22: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaştan Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri.....	70

Tablo. 23: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaştan Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	71
Tablo. 24: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Okuldan Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri.....	72
Tablo. 25: YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Okuldan Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	73

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
EK 1. Kişisel Bilgi Formu.....	95
EK 2. Akran İlişkileri Ölçeği.....	96
EK 3. Çocuklar için Sosyal Desteği Değerlendirme Ölçeği.....	97
EK 4. Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği - Kısa Formu.....	104
EK 5. Açıklama.....	106
EK 6. İzin Belgesi.....	107

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem

Ergenlik dönemi yıllarca pek çok araştırmaya konu olmuştur. Hızlı fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimlerin görüldüğü çocukluktan erişkinliğe geçiş döneminde (Yazgan-İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2004) ergenin başarması gereken en önemli görevlerden biri bu değişimlere sağlıklı olarak uyum sağlayabilmesidir. Bedensel özelliklerini kabul etmek, cinsiyet rolünü kabullenmek ve ona göre davranışlar geliştirmek, duygusal bağımsızlığını kazanmak, arkadaşlık becerilerini geliştirmek, toplumsal sorumluluk almak, bağımsız bir birey olarak hareket edebilmek, mesleğe hazırlanmak, aile yaşamına hazırlanmak, davranışları yönlendirecek ahlak sistemine sahip olmak ve kimlik kazanımı ergenden beklenen gelişim görevleridir (Havighurst, 1972).

Ergenliğin başlangıç yıllarını (11-14 yaş) içeren ilk ergenlik dönemi öğrencilerin erinlik (puberty) özellikleri ile birlikte; fiziksel görünümleri, arkadaşları arasında popülerlik ya da reddedilme, akran baskısı, yetişkinlerden bağımsız olma vb. konularda endişe ya da stres yaşayabildikleri bir evredir (Stone ve Bradley, 1994, Akt. Çivitçi, 2007). Biyolojik ve bilişsel alanlarda yaşanan bu hızlı değişimle birlikte ergenler bu dönem içerisinde birçok çocuksu davranışı bırakarak daha uygun yetişkin davranışlarını öğrenmek durumundadırlar. Yani yavaş ilerleyen ve başarısızlıkların da yer aldığı bu dönemde kişisel gereksinimler ve beklentilerin değişmesiyle birlikte bireyler daha soyut düşünmeye başlarlar. Benlikleriyle ilgili farkındalıkları artar (Muus, 1990; Tamar 2005).

Ergenlik dönemi bireyin sosyalleşmeye başladığı bir dönemdir. Ergenlerin bu dönemde en fazla iletişim halinde olduğu kişiler aile üyeleri ve arkadaşlarıdır. Ergenin sosyalleşmesinde en etkili öğelerden biri de ailesidir. Ergenlik döneminde bireyler anne babalarının yaptıklarıyla ilgilenmelerini, gerektiğinde de kendilerine moral vererek destek olmalarını isterler (Yazgan-İnanç, Bilgin ve Kılıç-Atıcı, 2004).

Ergenlik dönemi, bağımsızlaşma arayışları ve fiziksel gelişmenin yanı sıra gerek aile ile gerekse akran ilişkilerinde önemli değişimlerin yaşandığı kritik bir gelişim dönemi olduğu kabul edilir. ‘Ben kimim?’ sorusuna yanıt aranan ergenlik döneminde, ergen kendini değerli ve yeterli hissetme sürecindedir. Ebeveynlerin görevi çocuklarının sadece barınma, yeme-içme gibi fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak değildir. Özellikle kimlik geliştirme sürecinde ebeveynlerin destek sunmaları çok önemlidir (Çuhadaroglu-Çetin, Canat, Kılıç, Şenol, Rugancı, Öncü ve ark, 2004; Tamar, 2005). Bunun yanı sıra aileler çocuklarına kendi yaşam deneyimlerini aktarmakla yükümlüdür. Böylece çocuklar sosyalleşebilen, kendi kimliklerini oluşturabilen bireyler olma yolunda ilerleyebileceklerdir (Orvin, 1994).

Aile, çocuğun kişilik ve davranışlarının gelişiminde ekonomik, kültürel ve sosyal boyutlarıyla önemli bir kurum olmasının yanı sıra bu önemli gelişim sürecinin başarıyla tamamlanmasında da önemli bir etkiye sahiptir. Özerkliğin teşvik edildiği, çatışmaların etkili bir şekilde ele alındığı, aile üyelerinin birbirlerine desteğini ve güvenini ortaya koyabildiği aile ortamlarında, ergenlerin gelişim süreçlerini başarılı bir şekilde tamamladıkları görülmektedir (Ladd ve Petit, 2002).

Ergenlik döneminde yakın arkadaşlık ve sağlıklı akran ilişkileri, bireylerin sosyalleşmesinde ailelerinden sonra ikinci önemli yere sahiptir ve zaman içerisinde bireylerin yaşamlarını kontrol etmede ve kişiliklerinin şekillenmesinde ailenin yerini almaya başlamaktadır (Dunphy, 1979). Ergenler, içinde bulunduğu gelişim sürecinde kendini tanıma ve kendini diğerleri ile karşılaştırarak yeni bir kimlik geliştirme arayışı içerisindeyler. Genç bireyler duygularını, düşüncelerini, deneyimlerini paylaşma ihtiyacı duyarlar (Savin ve Williams-Bernt, 1990). Akran ilişkileri ve yakın arkadaşlık bu ihtiyaçların karşılanmasında ergen gelişimi açısından önemli bir yere sahiptir. Arkadaş grupları bireylerin bağımsızlaşmasında sadece sosyal, duygusal ve psikolojik açıdan destek olmamakta aynı zamanda çoğu zaman evde ya da okulda öğrenemeyeceği sosyal ve fiziksel becerileri öğrenmesine de yardımcı olmaktadır.

Günümüzde ergenlik dönemindeki bireylerin en belirgin özelliklerinden biri akranlarıyla aralarındaki ilişkiye önem vermeleri ve onlardan büyük ölçüde etkilenmeleridir. Yapılan çalışmalar, arkadaşlığın psikolojik iyileştirmede ve hayat stresini azaltmada önemli bir etken olduğunu göstermiştir (Cüceloğlu,1992;

Dönmezer,1999). Ergenin arkadaşlık ilişkileri kuramayışı ya da arkadaşlarla çatışmalı ilişkilerinin olması daha sonraki psikolojik sorunların yordayıcısı olmaktadır. Buna göre ergenlik döneminde arkadaşlar, birbirine eşlik etme, önerileri ve önemli sorunları güven duyarak paylaşma, koruyup kollayan sürekli bir birliktelik oluşturma ve stresli durumlara uyum sağlamada önemli kişilerdir (Lempers ve Clark- Lempers, 1993).

Ergenlik döneminde ebeveynlerden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek, yaşam doyum düzeyinin artmasında önemli rol oynamaktadır. Diener ve Fujita (1995), aile desteği, yakın arkadaşlıklar gibi sosyal kaynaklarla, bireyin sosyal ilişki kurmada kullandığı kişisel kaynakların öznel iyi oluştta önemli olduğunu vurgulamakta, bireyin kişisel hedeflerinin kişisel kaynakları ve sosyal kaynakları ile uyumlu olması durumunda yaşam doyumunun yüksek olacağını belirtmektedirler. Yakınlık kurmak, sosyal ilişkilere güvenmek mutluluğu etkilemektedir. Mutlu olan ve olmayan insanların karşılaştırmalı olarak incelendiği araştırmalarda, mutlu olan bireylerin daha nitelikli arkadaşlıklarının olduğu, aile desteğini daha yoğun yaşadıkları, sosyal bağlarının daha güçlü olduğu görülmüştür (Diener, Diener ve Tamir, 2004).

Armsden ve Grenenberg (1987) , algılanan aile ve arkadaş desteğiyle, ergenlerin benlik saygısı, yaşam doyumunu ve duygulanımları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yaşları 16 ile 20 arasında değişen 179 lise öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmada algılanan arkadaş ve aile desteği ile psikolojik sağlık arasında anlamlı ilişkinin olduğunu saptamışlardır.

Coffman ve Gilligan (2002) tarafından yapılan bir başka araştırmada, sosyal destek, stres ve öz yeterliğin, öğrencilerin yaşam doyumları ile olan ilişkisi incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, sosyal destek alma düzeyleri ve öz yeterlik algısı yüksek olan öğrencilerin daha az stres altında olduklarına ve yaşamlarından daha fazla doyum sağladıklarını göstermiştir.

Danielsen, Samdal, Hetland ve Wold (2009) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise, algılanan sosyal desteğin, öğrencilerin yaşam doyumları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin öz yeterlik düzeylerinin, onların yaşam doyumları üzerinde önemli oranda etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, öğretmenlerden alınan sosyal desteğin, okuldan alınan doyumla yüksek düzeyde ilişkili

olduğu saptanmıştır. Belirtilen bulgulara ek olarak, erkek öğrencilere kıyasla kız öğrencilerin okul doyumunun, yaşam doyumuyla daha yüksek düzeyde ilişkili olduğu da tespit edilmiştir.

Ülkemizde sekiz yıllık zorunlu eğitimle birlikte coğrafi koşulların zorlukları, sosyo-ekonomik yetersizlikler, özellikle köylerde eğitim olanaklarının sınırlılığı gibi nedenlerle çok sayıda çocuk ve ergen Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki yatılı ilköğretim okullarında öğrenim görmektedirler. Ergenler, ailelerinden uzakta, arkadaşları, öğretmenleri ve diğer personelle birlikte buldukları ortama uyum sağlamak durumundadırlar. Ayrıca grup yaşamı yetişkinlerin ergenle yeterli derecede yakın olmalarına, ergenin ilgi, sevgi ve onay ihtiyacının yeterince karşılanmasına da engel olabilmektedir (Güven, 1996). Bu anlamda yatılı ilköğretim bölge okullarında kalan ergenlerin en önemli sosyal destek kaynağı olan ailelerinden gereken şefkati, ilgiyi gereken zamanda alamamaları ergenlerin yaşam doyumlarını da olumsuz etkilediği söylenebilir.

Literatür incelendiğinde yatılı bölge okulunda okuyan ergenlerle ilgili çok az sayıda araştırma olduğu dikkat çekmektedir. Ak ve Sayıl (2006) yatılı, taşınmalı ve gündüzlü okulda olmak üzere üç farklı okulda öğrenimlerine devam eden öğrenciler üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada öğrencilerin akademik başarıları, algıladıkları sosyal destek düzeyleri, okula karşı tutumları ve davranış-uyum problemleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda; aile yapısının, okula karşı tutumun ve algılanan sosyal desteğin, öğrencilerin akademik başarılarını yordadığı tespit edilmiştir. Bulgular bütünsel anlamda değerlendirildiğinde, yatılı öğrencilerin, diğer öğrencilere göre daha fazla davranış problemleri gösterdiği daha az sosyal destek aldığı ve okula uyumda daha fazla zorlandıkları söylenebilir. Buna karşın yatılı öğrencilerin, tüm olumsuzluklara rağmen akademik başarılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Arıcı (2005) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise, yatılı ve ailesi yanında kalan lise öğrencilerinin atılganlık, sosyal destek düzeyleri ve akademik başarılarının bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma fen lisesi, Anadolu lisesi ve sağlık meslek lisesi ile genel lisede yatılı okuyan ve ailesiyle yaşayan 200 öğrenciyle yapılmıştır.

Araştırma sonucunda, ailesi yanında ya da yatılı olarak kalan öğrencilerin ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında fark bulunamamıştır.

Yukarıdaki bilgiler ışığında bu araştırmada yatılı ilköğretim bölge okulunda ve ailesi yanında kalan ilköğretim sekizinci sınıf kız ve erkek öğrencilerinin akran ilişkileri, sosyal destek algıları ve yaşam doyumu düzeyleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; yatılı ilköğretim bölge okulunda ve ailesi yanında kalan ilköğretim sekizinci sınıf kız ve erkek öğrencilerinin akran ilişkileri, sosyal destek algısı ve yaşam doyumunun incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları ise şunlardır:

1.0. Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre akran ilişkilerinde anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

1.1. Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre akranlarla bağlılık ilişkilerinde anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

1.2. Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre akranlara yönelik güven ve özdeşim algılarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

1.3. Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre akran ilişkilerinde kendini açma davranışında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

1.4. Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre akran ilişkilerinde sadakat algılarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

2.0. Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre sosyal destek algıları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

- 2.1. Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre aileden algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
 - 2.2. Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre arkadaştan algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- 3.0. Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre yaşam doyumu düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- 3.1. Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre aileden aldıkları yaşam doyumu düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
 - 3.2. Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre arkadaşlarından aldıkları yaşam doyumu düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
 - 3.3. Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre okuldan aldıkları yaşam doyumu düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önem ve Gerekçesi

Ergenlik yetişkinliğe ilk adım evresidir ve çocukluk çağı ile yetişkinlik çağı arasındaki geçiş dönemidir. Ergenlik, bireyde çocuksu tutum ve davranışlarının yerini yetişkin tutum ve davranışlarının aldığı, cinsiyet rollerinin kazanıldığı, bireyin erişkin rolüne psikolojik olarak hazırlandığı dönemdir. Bu nedenle ki ergenlik günümüze kadar üzerinde çokça tartışılan bir araştırma konusu haline gelmiştir.

Ergen bir yandan bağımsızlaşma çabası ve kimlik arayışına girerken diğer yandan da ailesinin, sevdiklerinin desteğinden mahrum kalmak istemez ve bu durum ergenin kendisiyle çelişmesine ve zaman zaman çatışmasına yol açar. Bu sorunların çözümünde başvurulan destek kaynakları, bu kaynakların işlevleri ve yeterlilik düzeyleri ile ilgili araştırmalar yapılmıştır (Çakır ve Palabıyıkoglu, 1997; Yıldırım, 1998 a; 1998 b). Yapılan araştırmalar ergenlerde en fazla sosyal desteğin aileden algılandığını göstermiştir. Bu dönemde yaşanan problemlerin paylaşılması, ergenin

problemlerle baş etmesini kolaylaştırır ve kendisini olası tehlikelere karşı daha güçlü hissetmesine yol açabilir. Bu anlamda ergenin algıladığı sosyal destek düzeyinin onun yaşam doyumunu da olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir.

Günümüzde yatılı bölge ilköğretim okullarında okuyan öğrenciler, ergenliğin ilk yıllarında onlar için en önemli sosyal destek kaynakları olan ailelerinden uzakta yetişmektedir. Özellikle ergenlerde sosyal desteğin yeterli düzeyde algılanmaması ya da hatalı olması durumunda pek çok uyum problemleri ortaya çıkabilmektedir (Trotter, 1989). Düşük sosyal destek; madde kullanımı (Mason 2004), kaygı ve depresyon belirtilerinin önemli bir yordayıcısı olarak görülmektedir (Holt ve Espelage 2005).

Yatılı ilköğretim bölge okulları; zorunlu eğitim çağındaki (6–14 yaş) öğrencilere eğitim ve barınma imkânı sağlayan bir kurumdur (İOGM, 2008). Bu okulları diğer okullardan ayıran en belirgin özellik, öğrencilerin ailelerinden ayrı kalarak, yatılı bir şekilde bu kurumlarda öğrenim görmeleridir. Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar zorunlu eğitim çağındaki tüm öğrenciler cinsiyet ayrımı yapılmadan bu okullarda öğrenim görmektedir.

YİBO'ların, coğrafi olarak daha dağlık ve yüksek bölgelerde diğer bölgelere nazaran daha fazla sayıda kurulduğu, coğrafi açıdan dağlık ve yüksek olan bölgelerde ulaşım, iklim ve dağınık yerleşimlerden kaynaklanan sorunlardan dolayı, YİBO'lara daha çok başvurulduğu söylenebilir. YİBO'lar bünyesinde yatılı okuyan öğrenciler bulundurması sebebi ile diğer normal öğretim veren okullardan daha farklı olarak yatakhane, yemekhane, etüt odaları, çamaşırhane, revir, lojmanlar gibi fiziksel bölümlere sahiptir. Fakat yapılan birçok araştırmada elde edilen bulgular YİBO'ların mevcut fiziksel koşullar açısından iyi durumda olmadığını ve mevcut fiziksel yapının geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir (MEB, 2007; Arı, 2002; Ulusoy, 2006).

İlgili araştırmalar incelendiğinde, YİBO'larla ilgili çalışmaların odak noktasının genelde, YİBO'larda görevli olan öğretmen ve yöneticilerin yaşadığı sorunlar ve bu sorunların nedenleri, YİBO'larda yürütülen ders dışı etkinlikler, YİBO'ların altyapı ve fiziksel olanakları gibi konulardan oluştuğu ergenlerle ilgili çalışma sayısının oldukça az olduğu ve ergenlerde akran ilişkileri, sosyal destek algısı ve yaşam doyumunu konu alan herhangi bir araştırmanın yapılmadığı görülmüştür. Bu nedenle ülkemiz açısından

yatılı bölge okullarının kendine özgü koşullarını bilimsel bir şekilde ele alan ve bu okulları – öğrencilerini bu çerçevede inceleyen araştırmaların ortaya koyacağı sonuçlar, okulların çocuk ve ergenler açısından daha iyi koşullara sahip olabilmelerine ve gereksinimlerin ilgili kurumlar açısından dikkate alınmasına önemli katkılar sağlayabilir. Özellikle durum saptayıcı-betimsel nitelikteki araştırma bulguları bu okulların çocuk gelişimi açısından eksikliklerinin daha kısa sürede tamamlanmasına ışık tutabilir.

Bu bilgiler doğrultusunda bu araştırmada yatılı ilköğretim bölge okullarında ve ailesi yanında kalan ergenlerin akran ilişkileri, algıladıkları sosyal destek düzeyleri ve yaşam doyum düzeylerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi ile elde edilecek bulguların ilgili konuda yol göstereceği düşünülmektedir. Aynı zamanda özellikle yatılı ilköğretim bölge okullarında kalan ergenlerin psikolojik olarak daha sağlıklı gelişebilmesi için ilgili kurumlara (Milli Eğitim Bakanlığı, yatılı ilköğretim bölge okulları, aileler...) koruyucu psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri bağlamında ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırma bulguları 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Adıyaman merkez ve Besni, Gölbaşı ilçelerindeki yatılı ilköğretim bölge okullarına ve 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Adıyaman ili merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarına devam eden sekizinci sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın bağımlı değişkeni olan yaşam doyumunu, algılanan sosyal destek ve akran ilişkileri, ‘Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği-Kısa Formu (Kaya ve Siyez, 2007)’, ‘Çocuk ve Ergenler için Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği (Gökler, 2007)’ ve ‘Akran İlişkileri Ölçeği (Kaner, 2002)’ nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.5. Sayıtlılar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlılardan hareket edilmiştir:

1. Katılımcılar, araştırmada kullanılan geribildirim dayalı (‘Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği-Kısa Formu’ , ‘Çocuk ve Ergenler için Sosyal Destek

Değerlendirme Ölçeği' , 'Akran İlişkileri Ölçeği' ve 'Kişisel Bilgi Formu') veri toplama araçlarını içtenlikle yanıtlamışlardır.

1.6. Tanımlar

Ergenlik (Adolescence) : Ergenlik biyolojik, psikolojik, sosyal ve ekonomik geçiş dönemlerinden oluşan, çocukların yetişkin rolleri için hazırlandığı, çocukluğun olgunlaşmamışlığından yetişkinliğin olgunluğuna doğru bir hareket, hızlı büyüme ve gelişmenin olduğu ve geleceğe hazırlık yapılan 10 yaşlarında başlayıp 20' li yaşların başlarında sona eren bir zaman dilimidir (Steinberg, 2002; s: 3- 4).

Sosyal Destek (Social Support) : Bireyin bir problemle karşılaştığında ya da duygusal olarak rahatlamak istediğinde yakın çevresinde bulunan insanlardan alabileceği yardımlar bütünüdür (Levine, Basham, Sarason, 1983; s:127-139)

Algılanan Sosyal Destek (Perceived Social Support) : Algılanan sosyal destek, sosyal ilişkinin algılanış biçimi, sosyal ağın kişi üzerinde bıraktığı etkiyle yakından bağlantılıdır. Sosyal ağ kişi ve çevresindeki diğer insanlar arasındaki bağları ve bu insanların birbirleriyle olan ilişkilerini anlatmak için kullanılan bir terimdir. Sosyal ağın yeterince destekleyici olup olmadığı konusunda kişinin genel izlenimi algılanan sosyal destek olarak tanımlanır (Sorias,1986; s: 25-30).

Yaşam Doyumu (Life satisfaction) : Bireyin kendi yaşamını geniş kapsamlı şekilde bilişsel açıdan değerlendirmesidir (Pavot, Diener, Colvin ve Sandvik,1991; s:149-161).

Yatılı İlköğretim Bölge Okulu (YİBO) (Regional Boarding Primary Education School) : Türkiye'de nüfusun az ve dağınık olduğu yerleşim yerlerinde (köy, mezra, kom, oba) zorunlu eğitim çağına gelmiş yoksul aileden gelen çocukların sekiz yıllık eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan yatılı okullardır. Bu okullarda öğrencilere eğitim-öğretimin yanı sıra, aynı zamanda eğitimleri boyunca barınma, yeme, içme vb. olanaklar da sağlanmaktadır (Arı,2002; s:120).

Arkadaş (Friend) : Başkalarına tercih edilen, kendisine karşı yakınlık ve dostluk duyulan, birlikte etkinliklerde ve yoğun etkileşimde bulunulan; fikir, görüş ve ilgileri paylaşan kişi (Arısoy, 1983; s:8).

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar

Bu bölümde akran ilişkileri, yaşam doyumu ve sosyal destek algısı ile ilgili kuramsal açıklamalar yer almaktadır.

2.1.1. Ergenlik Döneminde Akran İlişkileri

Ergenlik dönemi çoğunlukla bilişsel, duygusal, sosyal ve biyolojik değişimlerin meydana geldiği bir geçiş sürecidir. Bu geçiş sürecini başarıyla atlatan ergenleri, sık sık bu döneme özgü problemler yaşayan ergenlerden ayıran en önemli özellik ergenlerin hem ebeveynleriyle hem de akranlarıyla oluşturduğu ilişkilerin niteliğidir.

Ergenlik dönemiyle birlikte ergen, bireysel olarak çocukluk yıllarından farklı bir şekilde yeni ilişkiler kurma isteği içerisindedir. Ergenlik döneminde gençler bağlanma figürleri olarak ebeveynlerden akranlara ve romantik partnerlere kaymaktadırlar (Allen ve Land 1999, Carlo ve ark. 1999, Fraley ve Davis 1997).

Ergenlik döneminin en önemli konularından biri akranlarla olan ilişkilere dir. Akranın ergen için birçok anlamı bulunmaktadır. Öncelikle aynı yaş grubundan yakın arkadaş topluluğu anlamına gelirken aynı zamanda aynı yaş grubundan arkadaş olmaları gerekmeyen bir grup kimsedir. Farklı bir diğer anlamı ise aynı etkinliği gerçekleştiren birbirinden farklı insan grubudur. Akran grup yapılarının kesin, homojen kuralları bulunmaktadır. Yaş, cinsiyet, sosyal sınıf ya da serbest zaman etkinliği, ilgiler bu kurallardan bazılarıdır. Gruba uyum için kurallar önceden bilinmektedir (Coleman ve Hendry, 1989, Aktaran: Bayhan, 2010).

Kimmel and Weinner (1995) ise arkadaşlığı, yaşamlarının önemli bir bölümünü paylaşan, birbirlerini koruyan iki veya daha fazla insan arasındaki ilişki olarak tanımlamaktadır. Serrano (1984) arkadaşlığı gereksinim duyulduğunda ulaşılabilen, güvenilir, genellikle aynı cinsten ve yaştan kişi olarak ifade etmiştir. Erikson (1968)' a göre ergenlikte kişilerarası ilişkiler, kimlik gelişiminin önemli bir parçasıdır. Akran

ilişkileri sosyal destek ve tecrübe açısından çok önemlidir ve yetişkinlik döneminde ergenin hayata bakış açısının şekillenmesinde çok önemli katkılar sağlar. (Akt: Collins & Sprinthall, 1995)

Ergen pozitif ve destekleyici tepkiler veren kişilere güven duyar. Öte yandan kendinden daha farklı düşünen kişilere ve reddedici tepkilere karşılık düşmanca duygular besler ve itaatsizlik gösterir. Kendini bu tepkiler karşısında güvensiz hisseder. Ergen ailesi, arkadaşları, yakın arkadaşları, akrabaları ve karşı cinsten arkadaşları ile etkileşim halindedir. Bu nedenle ergenin kişiler arası ilişkilerini anlamada çevresindeki kişilerin tepkileri önemlidir. (Muuss, 1996) Çocuk ve ergenlik dönemindeki arkadaşlık ilişkilerinin niteliği, yetişkinlikteki arkadaşlık ilişkilerini de olumlu ya da olumsuz yönde etkiler. Ergenlikte arkadaşlık ilişkileri yönünden zayıf olan bireylerin, yetişkinlikte, meslek, evlilik, cinsellik ve davranış konusunda problemlerinin olduğu ifade edilmiştir (Hartup,1983,1992; Parker, Asher, 1987; Akt., Collins ve Sprinthall,1995).

Arkadaş grupları ergenlik döneminde ergenlerin ahlaki norm ve değerleri kazanmasına yardımcı olması, gruptaki geribildirimlerle ilişki kurma becerilerinin gelişimine katkıda bulunması açısından önemlidir. Ayrıca ergenler, arkadaş gruplarında yaşanan çatışmalar sonucu reddedilme, onay görme yolu ile kendilerini gözden geçirip iç görü kazanmaktadırlar. Arkadaş grupları, ergenlerin sosyalleşmelerinin hızlandığı, sadakat, cesaret, katılım ve paylaşım duygularının geliştiği, düşünce, tutum ve yargıların özgürce ifade edilebildiği ortamlardır. Özgüven yanında ergenlere sosyal statü ve sosyal kabul duyguları da kazandırmakta, cinsel rollerin öğrenilmesinde önemli rol oynamaktadır (Kemple 1991, Hartup ve Stevens 1997, Akt: Döğücü , 2004).

Ergenlik dönemindeki arkadaşlık ilişkilerinin olumlu etkileri olduğu kadar, olumsuz toplumsal gelişime de sebep olabilecek etkileri bulunmaktadır. Ergenin olumsuz özelliklerinin olması, olumlu gelişim gösteren arkadaşları tarafından soyutlanmasına neden olabilmekte dahası bu durum da kendisi gibi olan kişilerle ilişki kurup, kısır döngü yaşamasına neden olabilmektedir (Duman, 2000).

Aile içinde anne babasından anlayış göremeyen, onlarla çatışma içinde bulunan ergen, arkadaşlarının etkisine daha fazla girmekte, evde bulamadığı güveni, arkadaş

çevresinde aramaktadır. Kimliğini bulma çabasında güvensiz ve yetersiz olan ergen, arkadaş çevresine daha çok bağlanmakta ve davranışlarını benimsemektedir. Bu durumdaki olumsuzlukların asıl sebebi de ergenin anne babasından yeterli ilgi ve desteği göremeyip, yanlış arkadaşlıklara yönelmesidir (Köknel, 1999; Döğücü, 2004).

Kız ve erkekler açısından arkadaşlık kavramı değişiklik göstermektedir. Ergenliğin ilk yıllarında kız çocukların, erkek çocuklarına göre ortalama iki yaş daha olgun olmaları nedeniyle, kendi sınıflarındaki erkek çocuklardan çok büyük sınıflardaki erkek çocuklara ilgi duydukları görülmektedir. Bundan dolayı aynı sınıfta erken gelişen bir erkek çocuğun kendi sınıfındaki kızlar tarafından ilgi görme ve cinsel kimlik kazanma şansları daha fazladır (Akt.: Çok, 1993).

Arkadaş gruplarında kızlar cinsellikten ve flörtlerinden sık sık söz ederken, erkekler bu konuları daha çok romantik beraberlik içinde oldukları kız arkadaşlarıyla ve daha sıklıkla tek bir erkek arkadaşlarıyla ikili konuşmayı tercih etmektedirler (Neubaur ve Melzer, 1978; Akt: Çok,1993).

2.1.1.1. Akran İlişkileri ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

2.1.1.1.1. Sosyal Kontrol Kuramı (Social Control Theory)

Akran İlişkileri ve suç arasındaki ilişkiyi açıklamaya ve test etmeye çalışan pek çok kuramsal yaklaşım vardır. Bu kuramlardan en önemlisi Sosyal Kontrol Kuramıdır. Kuramın temsilcilerinden Hirschi (1969)'a göre bireyleri geleneksel topluma bağlayan bağlar ve geleneksel ve sosyal kısıtlamalar olmadığı takdirde bireyler suça yönelmekte serbest kalmaktadırlar. Söz konusu bağlara bağlılık düzeyinin zayıflığı ölçüsünde de bireylerin suç işleme olasılığı artmaktadır. Hirschi'ye göre en önemli bağlılık ebeveynlere olan bağlılıktır. Ebeveynlerine güçlü şekilde bağlı olan gençler, onların değer sistemini içselleştirecekler, onların sevgi ve onayını kaybetmek istemedikleri için sapan akranlarla arkadaşlık ilişkilerinden kaçınacaklar, böylece suça daha az yöneleceklerdir (Akt: Kaner, 1998).

Sosyal kontrol kuramının varsayımlarına bakıldığında, kuramın insan davranışının denetimi ve bu denetimle ilişkili kurumsal süreç ve unsurlar üzerinde odaklandığı görülmektedir. Diğer bir anlatımla, sosyal kontrol kuramı suçluluğu

açıklarken; bireylerin toplumdaki değer, norm ve kurumlara olan bağlılığını ve bu bağlılıkla oluşan sosyal denetim olgusunu temel almaktadır. Birey veya toplum üzerinde söz konusu sosyal denetimin başarısızlığı veya yetersizliği, bu kuram açısından suçluluğun önemli bir nedeni olarak görülmektedir. Bu nedenle, “sosyalleşme” ve “uyum”, kontrol kuramının iki önemli kavramını oluşturmaktadır. Bireylerin geleneksel değerler ve kurumlar karşısındaki konumlanma biçimleri ve düzeyleri de önemli ölçüde, sosyalleşme ile ilintili olmaktadır (Kızmaz, 2005).

2.1.1.1.2. Farklılaşmış İlişkiler Kuramı (Differential Association Theory)

Öğrenme kuramının görüşlerinden yararlanarak gençlerin suça yönelmelerini açıklamaya çalışan Sutherland, suçun ya da sapan davranışların tıpkı diğer davranışlar gibi öğrenildiğini kabul etmektedir. Sutherland karşılıklı yakın ilişkilerin olduğu grupların suça bakışının, yasaların ihlal edilmesinin kabul edilebilir ya da edilemez oluşunun (farklılaşmış ilişkiler) önemine değinir. Ona göre bireylerin kimlerle ilişki içinde olduğundan daha çok, bireylerin karşılaştığı davranış tanımı ve kalıplarının neler olduğu ve bu tanımlarla bireyin ne kadar önce, ne sıklıkla, hangi yoğunlukta ve ne kadar süreyle karşı karşıya kaldığı önemlidir. (Lily, Cullen ve Ball, 1995; Vetter ve Silverman, 1986; Akt: Kaner, 1998)

Sutherland, bireyler arası etkileşim örüntülerinin içeriklerinin de bireyler bazında farklılaştığını belirtmiştir. Ayırıcı birleşenler kuramı, bireyin suçlu yapısını, çevresel bir bağlamda gelişen ilişkiyel nitelik ve nicelik biçimi ile açıklamaktadır. Bu nedenle öğrenme kuramına göre suç, ne düşük zeka düzeyi ilintili olarak doğuştan getirilen biyolojik veya bireysel bir özellik, ne psikopat veya kişilik bozukluğu ile bağlantılı psikolojik veya psikiyatrik bir faktör ve ne de yoksulluk gibi ekonomik unsurlardan kaynaklanan bir fenomendir. Suç kültürel bir etkilenim çerçevesi içerisinde bir öğrenme faaliyeti olarak ortaya çıkmaktadır (Siegel,1989:193, Conklin,1989:275; Ellis,1987:61). Bu nedenle bu kuram, sosyalleşme teorisi olarak da nitelendirilmektedir (Akt: Kızmaz, 2005).

2.1.1.1.3. Ayırıcı Güçlendirme Kuramı (Differential Reinforcement Theory)

Burgess ve Akers tarafından geliştirilen kuram, Sutherland'ın kuramı ile günümüz modern öğrenme kuramlarının prensiplerini birleştirmiştir. Sapan davranış,

hem doğrudan koşullanmayla hem de başkalarının taklit edilmesiyle ya da model alınmasıyla kazanılmaktadır. Sapma, yakın kişisel ilişkilerin olduğu gruplar içinde öğrenilmektedir. Burgers ve Akers pekiştirme ve taklit kavramlarını Sutherland'ın kuramına ekleyerek sapmanın nasıl oluştuğunu açıklamaya çalışmaktadırlar. Burgers ve Akers'a göre sapan davranış, bireyin temel pekiştirme kaynaklarının bulunduğu ve kontrol edildiği gruplar içinde öğrenilir (Akt: Kaner, 1998).

2.1.2. Sosyal Destek Kavramı

Literatür incelendiğinde sosyal desteğin ne olduğu, sınırlarının ne olduğu konusunda bir anlaşma sağlanamamıştır. Bu nedenle öncelikle sosyal destek kavramının nasıl tanımlandığına bakmakta yarar vardır.

Cobb sosyal desteği, kişiye sevildiğini, değer verildiğini ve karşılıklı iş birliğine dayanan bir iletişim içinde bulunduğunu gösteren özel bir bilgi olarak tanımlamıştır. (Akt. Çakır, 1993) Levine, Basham ve Sarason (1983) da sosyal desteği, bireyin bir problemle karşılaştığında ya da duygusal olarak rahatlamak istediğinde, yakın çevresinde bulunan insanlardan alabileceği yardımlar bütünü olarak tanımlamaktadırlar. Richman, Rosenfeld ve Bowen (1998) desteği sağlayanla bu sosyal destek sayesinde kendini daha iyi hisseden arasındaki iletişim olarak açıklamaktadırlar. Flaherty ve Richmond (1989) göre ise sosyal destek, yakın çevre içerisindeki bireylerin birbirleriyle sosyal olarak etkileşimleridir. Sosyal destek; stres altındaki ya da güç durumdaki bireye çevresindeki insanlar(eş, aile, arkadaş) tarafından sağlanan maddi ve manevi yardım olarak da tanımlanabilir (Eker ve Arkar, 1995). Lepore, Evans ve Schneider (1991) tarafından sosyal destek; bireylerin sevildiklerine, korunduklarına inandıkları, önemli buldukları bir sosyal gruba ve sisteme bağlı olmaları şeklinde tanımlanmıştır.

Bir diğer yandan Winemilller, Mitchell, Sutliff ve Cline (1993) tarafından sosyal destek, algılanan sosyal destek, destekten alınan doyum, çevresel yapı ve sosyal desteğin işlevselliği gibi önemli öğelerin birleşimi şeklinde tanımlanmıştır.

2.1.2.1. Algılanan Sosyal Destek

Pek çok araştırmacıya göre sosyal desteğin kendisi değil algılanış ve yorumlanış şekli ruh sağlığı üzerinde etkilidir (Ünüvar, 2003; 18).

Algılanan sosyal destekle ilgili tanımlara bakıldığında;

Sosyal destek işlevlerinin yeterli olup olmadığı konusunda kişinin kendi yargısı “algılanan sosyal destek” olarak tanımlanmıştır (Procidano ve Heller, 1983). Algılanan sosyal destek; yardım, korunma, bir sosyal sistemin içine alınma anlamındaki davranışların ihtiyaç olduğunda ortaya çıkacağına ilişkin inançtır (Başer, 2006). Bireyin algıladığı sosyal destek, onun stresle başa çıkma becerisi ile ilişkilidir (Brant ve Weinhart, 1981; Schafer, Coyne ve Lazarus, 1981). Bu nedenle, çevresinde sosyal destek kaynakları olan kişinin, kendini daha iyi hissettiği ve stres durumlarıyla daha başarılı bir biçimde başa çıktığı söylenebilir (Cohen, Gottlieb ve Underwood 2001; Compas, Banez, Malcarne ve Worsham, 1991)

2.1.2.2. Sosyal Ağ

İlk kez 1954 yılında Barnes tarafından kullanılan sosyal ağ terimi; kişinin çevresindeki diğer insanlarla olan ilişkilerini tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır (Akt. Sorias,1988). Literatürde sosyal ağ kavramı sosyal destek kavramıyla birlikte ele alınmaktadır.

Çeşitli araştırmacılar, sosyal ağın operasyonel tanımını yapmışlardır. Milardo (1988) sosyal ağı; kişinin yakın, anlamlı, önemli ilişkilerde bulunduğu insanlar arasındaki özel bağ olarak tanımlar. Aynı şekilde Surra (1988) sosyal ağı, bireyin bağlı olduğu insanlar olarak tanımlamıştır. Mitchell (1969) ve Cochran (1990) ise sosyal ağı, belirli bir kişi ile grubu arasındaki özgün bağlantılar olarak değerlendirmişlerdir. Bu bağlantıların özellikleri, bireyin sosyal dünyasını anlamada yardımcı olabilir. Son zamanlarda Mahon ve Yarcheski (1998) sosyal ağı, kişinin yardıma ihtiyacı olduğunda yardım edebilecek kişilerin sayısı olarak tanımlamışlardır. Aile üyeleri, arkadaşlar, akraba, sevgili, eş, komşular, öğretmenler, iş arkadaşları gibi kişilerle olan ilişkiler, çoğu sosyal ağ araştırmacısı tarafından, birey ve toplum arasında bağların en büyük belirleyicileri olarak dikkate alınmışlardır (Aydın,1999; Akt. Annak, 2005; 32).

2.1.2.3. Sosyal Destek Modelleri

Pek çok araştırmada sosyal destek ve sağlık arasında ilişki bulunmuştur. Bu ilişkiyi açıklayan iki model vardır. Bunlar Tampon Modeli ve Ana Etki Modelidir.

Tampon Modelinde (buffering model) sosyal destekler, özellikle stres altındaki bireyleri olayların olumsuz etkilerinden korumaktadır. Stres ve hastalık arasındaki nedensel bağlantıda sosyal destek iki şekilde rol oynar. Birincisinde bireyin stresli durumlarda gerekli kaynakları sağlayabileceği birilerinin olduğunu algılayabilmesi, stresli durumun yaratacağı olası zararların ya da bireyin baş etme becerilerini yeniden değerlendirmesine, tanımlamasına neden olarak stresi önleyebilir ya da azaltabilir. İkincisinde desteklerin varlığı, problemin algılanan önemini azaltır ve kişinin strese duyarlılığını azaltarak sağlıklı davranışı kolaylaştırır (Cohen ve Wills, 1985).

Güçlü sosyal desteğe sahip kişilerin sosyal destek kaynakları zayıf olan kişilere oranla stresli yaşam olaylarıyla daha iyi başa çıktıkları ifade edilmektedir (Gökler, 2007).

Ana Etki Modelinde (main effect model) ise birey stres altında olsun ya da olmasın, sosyal desteklerin bireyi koruduğuna dikkat çekilmektedir. Ana etki olarak sosyal destek, tüm sağlığımızla ilişkilidir. Çünkü olumlu duygulanım bireyin yaşamında denge sağlamaktadır. Bireyin sahip olduğu sosyal ağlar, bireyin olumsuz yaşantılardan korunmasına da yardım edebilir (Cohen ve Wills, 1985).

2.1.2.4. Sosyal Destek Türleri

Sosyal desteği farklı kategorilerde, farklı boyutlarıyla inceleyen araştırmacılar vardır.

Vaux (1985) sosyal desteğin üç önemli öğesi olduğunu ifade eder. Bunlar: 1) Sosyal desteği sağlayan kişiler/ kaynaklar 2) Günlük işlerde yardımda bulunma 3) Bireyin destekle ilgili algıları, destekten alınan doyum.

Barrera (1986) sosyal desteği, 1) Sosyal Kabul: Bireye toplum tarafından saygı duyulması. 2) Algılanan sosyal destek 3) Yasalar gereği bireye yetkili birimler tarafından kamu hizmetinin sunulması şeklinde üç öğeye ayırmaktadır.

Cohen ve Wills (1985) de sosyal desteği dört gruba ayırmışlardır. Bunlar:

- 1) Saygı desteği: Saygı duyulma, kabul edilme, sempati görme, cesaretlendirilme gibi davranışları,
- 2) Araçsal destek: Finansal destekleri, materyal sağlama desteğini, gereksinimleri karşılamayı ve ödünç para verme vb. destekleri,
- 3) Bilgisel destek: Açıklama, anlayış ve problem durumlarıyla başa çıkma desteği, eğitim, öneri vb. destekleri,
- 4) Sosyal arkadaşlık desteği: Boş zamanlarında arkadaşıyla vakit geçirme, sosyal aktivitelere katılma vb. destekleri içermektedir (Akt. Cırık, 2010; 13).

Tardy (1985), modelinde sosyal desteğin beş boyutuna dikkat çekmektedir.

Bunlar:

- 1) Yönlendirme: Alınan ya da sağlanmış olan sosyal desteğe işaret eder,
- 2) İstek: İsteğin iki alt boyutu vardır,
 - a) ulaşma (birey hangi desteğe erişmek ister)
 - b) kullanma (birey hangi desteği kullanır),
- 3) Tanımlama ve değerlendirme: Bireyin sosyal desteğinin tanımlanması ve değerlendirilmesini içerir,
- 4) İçerik: Tardy (1985)'nin modeli House (1981), tarafından geliştirilen dört tür içeriği kapsamaktadır. Bunlar:
 - a) duygusal (emotional),
 - b) araçsal (instrumental),
 - c) bilgisel (informational) ve
 - d) değerlendirici (appraisal) destektir. Duygusal destek, güven, sevgi ve empati gibi destekleri; araçsal destek, para ve zaman gibi maddi destekleri; bilgisel destek, özel alanlarla ilgili sağlanan bilgi ve önerileri; değerlendirici destek ise bireye değerlendirici geri bildirim vermeyi içermektedir.
- 5) Sosyal iletişim ağı: Tardy (1985)'nin modelindeki son boyut olan sosyal iletişim ağı ise bireyin sosyal çevresi içerisindeki kaynakları (aile, öğretmenler, arkadaşlar, çevredeki diğer insanlar) içermektedir (Akt. Cırık, 2010; 13).

2.1.2.5. Sosyal Destek Kaynakları

Ergenlik dönemi boyunca en önemli sosyal destek kaynaklarından biri aile desteğidir. Ergenlik döneminde aile desteği etkisini zamanla yitirmesine karşın ergenin akademik, başarısı, olumlu benlik algısı, özgüveni ve ruh sağlığıyla yakından ilişkilidir. Aile desteği, ergenlerin akademik başarısı ve duygusal uyumu açısından oldukça önemli faktörlerdir (Newman ve diğerleri, 2007).

Ergenlik dönemiyle birlikte özellikle akranlardan alınan sosyal desteğin ergenler için çok önemli bir yeri vardır (Levitt, Guacci-Franco ve Levitt, 1993). Akranları tarafından kabul gören öğrencilerin özellikle ergenlik dönemine ait birçok problemle baş etmede diğer birçok ergene göre daha çok başarılı olabilecekleri düşünülebilir.

Buhrmester ve Carbery tarafından yürütülen bir araştırmada 13-16 yaş arasındaki ergenlerin beş günlük zaman dilimi içerisinde ebeveyn ve arkadaşları ile ne kadar zaman geçirdikleri ile ilgili görüşme yapılmıştır. Araştırma sonucunda, ebeveynlerle günlük ortalama 28 dakika, buna karşın arkadaşlarla ortalama 103 dakika geçirdikleri belirlenmiştir (Akt. Ünüvar, 2003).

2.1.3. Yaşam Doyumu

Mutluluğu ele almanın tarihi çok eskiye dayanır. Aristo'dan günümüze dek insan nasıl mutlu olur sorusu akıllardadır. 19. yy'ın başında psikoloji bilimi alanında çalışanlar depresyon, kaygı gibi olumsuz duygular hakkında araştırma yaparlarken olumlu duygulara dikkat etmemişlerdir. 1980'li yıllarda pozitif psikolojinin gelişimi ile birlikte mutluluk konusunda giderek artan çalışmalar yapılmıştır. Literatürde öznel iyi oluş, mutluluk ve yaşam doyumu konularında makaleler yayımlandığı görülmüştür (Myers ve Deiner, 1995).

Öznel iyi oluş, bilişsel ve duygusal bileşenlerden oluşan doyumun öznel hâli ve olumlu ruh sağlığı olarak tanımlanır (Deiner, 2001). Öznel iyi oluşun bilişsel bileşeni yaşam doyumdur. Literatür incelendiğinde yaşam doyumuyla ilgili çeşitli tanımlamalara rastlanmıştır. Vara (1999), yaşam doyumunu mutluluk, moral gibi değişik açılardan iyi olma hali ve günlük yaşamda hoş duygunun nahoş duyguya egemen olması şeklinde tanımlamıştır. Bradley ve Corwyn (2004), yaşam doyumunun

temel ihtiyaçların çokluğu ve ulaşılabilir sayılan diğer amaçların çeşitliliği ile ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Biswas, Diener ve Tamir (2004)'e göre ise, yaşam doyumunu hayattan, içten, evlilikten, okuldan ya da diğer alanlardan alınan doyuma ilişkin bireysel algılardır. Pavot, Diener, Colvin ve Sandvik (1991) yaşam doyumunu kişinin hayatının genel anlamda bilişsel değerlendirilmesi olarak tanımlar. Bu değerlendirme, kişinin kendi koyduğu kriterle hayatının koşulları karşılaştırarak yapılır. Veenhoven (1991, 1996) tarafından önerilen bir diğer tanım da, kişinin genel anlamda yaşam kalitesini olumlu bir şekilde değerlendirme derecesidir. Diğer bir deyişle, kişinin sürdürdüğü hayatı ne kadar sevdiğidir. Kafka ve Kozma (2001), znel iyi oluşun bilişsel bileşeninin uyumla yakından ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Onlara göre, eğer insan çoğu yaşam alanlarında tercih ettiği bir gelişim gösteriyorsa bu gelişim onun yaşamı daha olumlu değerlendirmesine ve iyi oluş seviyesinin yükselmesine sebep olacaktır. Diğer bir ifadeyle; bilişsel boyut, eğer bir kişi yaşadığı hayatın onun istediği, arzu ettiği hayat olduğunu düşünüyorsa onun iyi oluşunu yükseltecektir.

Yaşam doyumunu geçmişteki deneyimlerle ve hayattan beklentilerle ilişkilidir. Hayattan beklentisi yüksek olan kişilerin yaşam doyumunu daha düşük olacaktır. Seçilen hedeflere ulaşmada başarılı ya da başarısız olunması yaşam doyumunu düzeyini de etkileyecektir. (Positive Psychology Center, 2007).

Öznel iyi oluşun bilişsel bir parçası olan yaşam doyumunu, hem onun alanlarını değerlendirerek (sağlık, refah, evlilik, ilişki, iş vs.) hem de hayatı genel olarak değerlendirerek (evrensel yaşam doyumunu) alışılabilir (Pavot ve ark. 1991). İnsanlar yukarda belirtilen bileşenlere farklı değerler yükleyebilir (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985). Bu yüzden bir insan hayatının bir ya da birden fazla alanıyla ilgili olarak doyumsuz olabilir, fakat genel olarak hayatından memnun olabilir ya da hayatının çoğu alanıyla ilgili olarak memnun olabileceği gibi, sadece bir alanın etkisi nedeniyle genel olarak memnuniyetsiz olabilir (Pavot ve ark. 1991).

Literatür incelendiğinde psikolojik iyi oluş, iyilik hali, öznel iyi oluş, yaşam doyumunu, mutluluk gibi kavramların birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Bu kavramlar aynı anlamı taşımamakla birlikte olumlu psikolojik sağlılığı vurgulamaları bakımından birbirleriyle ilişkilidir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili yapılmış yurt içi ve yurt dışı çalışmalar özetlenmiştir.

2.2.1. Akran İlişkileri ile İlgili Araştırmalar

2.2.1.1. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Kon ve Losenkov (1978; Akt., Çok, 1993) 14-20 yaşları arasındaki 1500 Sovyet gencinin arkadaşlık ilişkilerini inceledikleri çalışmada gençlerin arkadaşlık tanımlamalarında iki tür temanın önemli olduğunu saptamışlardır: karşılıklı yardım ve sadakat ve empatik anlayış. “Yakın arkadaşınızın hangi yaşta olmasını tercih edersiniz?” sorusuna bütün yaş gruplarındaki erkekler genellikle akran, ender olarak yaşça büyük biri ve daha ender olarak da yaşça küçük biri yanıtını vermişlerdir. Kızlar da genel olarak akranlarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Kendinden yaşça büyük birini tercih etme kızlar arasında erkekler arasında olduğundan daha yaygın bulunmuştur. Aynı yaştan arkadaş seçme isteğinin bir ölçüde eşit ilişki arayışından kaynaklandığı, daha büyük yaştan arkadaş seçme isteğinin bir model, bir otorite ya da rehberlik edecek kişi gereksinimi, daha küçük yaştan arkadaş seçme isteğinin rehberlik etme, deneyimleri paylaşma isteğini yansıttığı belirtilmektedir. Araştırma, kızların erkeklere göre karşı cinsten arkadaşına iki kat fazla yöneldiğini, ancak her iki cinsiyetin aynı cinsiyet arkadaşlık eğilimlerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Benenson and Benarroch (1998) kız ve erkek öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerinde, kız erkek arkadaşlığının, akademik başarının, fiziksel görünüşün, popülerliğin, çekiciliğin ve yakın arkadaşlığın etkisini incelemişlerdir. 41 genç üzerinde yaptıkları çalışmada erkeklerin fiziksel görünüşü, kızların ise yakın arkadaşlığı önemsediklerini saptamışlardır.

Laird ve Pettitt (1999) yaptıkları çalışmada, erinlik dönemindeki gençlerin anti sosyal davranışları ile en iyi arkadaşlarını algılamaları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Anti-sosyal davranış, ikili arkadaşlık ve grup ilişkilerinin niteliğine dair akran algılarına yönelik olan bu çalışma da, yaşları 12-13 arasında olan yedinci ve sekizinci sınıfa devam eden 431 kişi üzerinde bu çalışma yürütülmüş ve veriler görüşme yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin sigara içme, içki içme ve

uyuşturucu kullanımı ile arkadaşlarının da aynı davranışları veya benzer davranışları göstermeleri arasında pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Yine ergenler üzerine yapılan bir başka araştırmada Jeij ve ark.(2000), üst sosyo-ekonomik düzeydeki 12 yaş grubu çocukların genellikle vaktini ana-baba ve kardeşleriyle, 14-15 yaş grubundaki erkek çocukların ise akranlarıyla geçirdiklerini, kızların ise daha az arkadaşlarını tercih ettiklerini saptamışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre arkadaş ve ebeveynlerle vakit geçirme isteği sosyoekonomik düzeye göre değişmektedir.

Unlendorff (2000) ebeveynlerin kurdukları arkadaşlık ilişkilerinin çocuklarının arkadaşlık kurmalarını olumlu yönde etkileyip etkilemediği üzerinde araştırma yapmıştır. Araştırma, yaşları 7 ile 12 arasında değişen ilköğretim 2. sınıf ve 5. sınıf arasında öğrenim gören 108 öğrenci (52' si kız ve 64' ü erkek) üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri öğrencilerle arkadaşlık ve yaşlılarıyla ilişkilerinin yer aldığı sorulardan oluşan görüşme formuyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, ebeveynlerin daha fazla arkadaşına sahip olduğunu, 10 ile 12 yaşları arasındaki çocukların sınıf arkadaşları ile daha yakın ilişkiler kurdukları görülmüştür. Ancak 7 ile 9 yaşları arasındaki çocuklar için ise ebeveynlerin arkadaşlık ilişkilerinin yoğun olmasından kendi arkadaşlık ilişkilerinin etkilenmediği görülmüştür. Bu yaş grubundaki çocukların arkadaşlıklarını daha çok ebeveynlerin desteğiyle devam ettirdikleri söylenebilir.

Ebeveynleriyle ve arkadaşlarıyla nitelikli ilişkide bulunan ergenin çok arkadaşı olduğu, anne-babasıyla yakın ilişkiler içinde bulunduğu, ebeveyni ile nitelikli ilişkisi olmayan ergenlerin ise ilaç kullanımının olduğu ve okul başarısının düşük olduğu görülmüştür (Field, Diego ve Sanders, 2002).

Verkuyten ve Steenhuis (2005) tarafından yapılan bir başka araştırmada, yaşları 10-12 arasında değişen Faslı (n=54) ve Hollandalı (n=80) önergenlerde, iki grup arasında akranlardan sağlanan sosyal desteği ve arkadaşlık ilişkilerini karşılaştırmışlardır. Araştırma bulgularına göre; Faslı gençlerde, Hollandalılara kıyasla arkadaşlarından sağlanan sosyal desteğin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Puklek-Levpuscek (2006) ergenlerin anne babaları ve arkadaşları ile olan ilişkilerinde yaş ve cinsiyet farklılıklarına göre kişilik özelliklerini incelediği araştırmasına 255 erkek, 240 kız olmak üzere toplam 495 ergen dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda kızların erkeklere göre anne babaları ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde daha başarılı oldukları, anne babaları ve arkadaşlarıyla olumlu ve sağlıklı ilişkileri olan ergenlerin kişilik gelişimlerinin ve özelliklerinin de olumlu olduğu; ergenlerin anne babaları ile olan ilişkisinin arkadaşları ile olan ilişkilerini de etkilediği, anne baba ile samimi ve sağlıklı ilişkisi olan ergenlerin arkadaşlarıyla ilişkilerinde daha başarılı oldukları saptanmıştır.

Sherman (2006) tarafından yapılan çalışmada, ergenlerin yakın arkadaşlık ilişkileri ve kardeşleri ile olan ilişkilerinde uyumluluk, çatışma ve mutluluk kavramları ile benlik saygısı ve yalnızlık düzeyleri incelenmiştir. 102 ergenin katıldığı çalışmada ergenlerin %90'ının aynı cinsiyetten, %74'ünün karşı cinsiyetten yakın arkadaşı bulunmaktadır. Araştırmanın sonucunda kardeşleriyle ve arkadaşlarıyla uyumlu ve az çatışmalı olan ergenlerin yalnızlık düzeylerinin düşük, benlik saygılarının ve kendine güvenlerinin yüksek olduğu, çok çatışmanın ve uyumsuz-sağlıksız ilişkileri bulunan ergenlerin ise yalnızlık düzeylerinin fazla, kendine güven düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.

2.2.1.2. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Oskay (1985) Türk gençlerinin arkadaşlık ilişkilerinde ebeveynlerin müdahalesini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, karşı cinsle arkadaşlık konusunda ana-babaların kız çocuklarına daha tutucu ve katı, erkek çocuklarına daha hoşgörülü davrandıkları ortaya çıkmıştır. Arkadaş seçimi konusunda kızlar üzerinde daha fazla baskı olduğu özellikle annelerle kızların bu konuda çatışmaya girdiği görülmüştür. Gençin arkadaşlarıyla geziye gitmesine ya da seyahat etmesine karşı çıkılması konusunda erkeklerle ana-babaları arasında çatışma olmadığı, annelerin erkek çocuklarıyla biraz çatıştığı, ancak kızların ana-babalarıyla çatışma yaşadığı ve ana-babanın buna engel olmaya çalıştığı ortaya çıkmıştır. Karşı cinsten arkadaşların eve gelmesi konusunda da ana-babaların erkek çocuklarına hoşgörülü, kız çocuklarına karşı ise daha tutucu davrandıkları ortaya çıkmıştır.

Hortaçsu ve Oral (1991) tarafından yapılan bir diğer araştırmada, ergenlerin aileleriyle ve hemcinsleriyle ilişkileri incelenmiştir. Araştırmada; ergenlik döneminde aileyle kurulan yakın ilişki düzeyinde kendi yaşlılarıyla olan ilişkiye göre azalma olduğu, ancak anne-babayla olan ilişkiler açısından duygusal bağ ve yakınlığın bu dönemde önemli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, aileyle ve kendi yaşlılarıyla yakın ilişki kurma arasında pozitif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Bilbay ve Köseoğlu (1999) tarafından yapılan araştırmada, arkadaşlarınca düşük kabul gören 4.ve 6. sınıf öğrencilerinin akran ilişkilerini güçlendirmek için sosyal beceri eğitiminin etkililiği sınanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubundaki öğrencilerin sosyal beceri bilgisinin kontrol grubundaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde arttığı saptanmıştır.

Yine ergenler üzerinde yapılan bir başka araştırmada Bilgiç (2000), arkadaşlık becerisi eğitiminin, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yalnızlık düzeylerine etkisini incelemiştir. Çalışmaya 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden 32’i erkek 28’i kız öğrenci toplam 60 öğrenci katılmıştır. UCLA Yalnızlık Ölçeğini dolduran 624 öğrenciden 15’er kişi seçilerek iki deney ve iki kontrol grubu oluşturulmuştur. Deney grubuna arkadaşlık becerisi eğitiminin uygulandığı araştırma sonucunda, deney ve kontrol grubu karşılaştırıldığında, deney grubundaki öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin anlamlı düzeyde azaldığı bulunmuştur. Bu sonuç, programın içeriğinde yer alan ve öğrencilere arkadaşlıkla ilgili bilgi, tutum, beceri ve anlayış kazandırmayı hedefleyen etkinliklerin öğrencilerin yalnızlıklarını azaltmada etkili olduğunu ve arkadaşlık becerilerinin yalnızlıkla ilişkili olduğunu göstermiştir.

Ergenlerin akran ilişkileri ile suç kabul edilen davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen Delikara (2000) araştırmasında, 14-17 yaşları arasında 696 kız ve erkek öğrenciyi araştırma kapsamına almıştır. Araştırmada Kaner (1996) tarafından geliştirilen Kural Dışı davranışlar Ölçeği ile yine Kaner tarafından geliştirilen Arkadaş İlişkileri Ölçeği uygulanmıştır. 17 yaş grubundaki kişilerin bu ölçeklerden aldıkları puanların ortalamaları diğer yaş grubundaki kişilerin (14, 15 ve 16 yaş) puan ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksektir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, erkeklerde kuraldışı davranışlar ölçeği toplam puanı ve fiziksel saldırganlık alt ölçeğinde en önemli yordayıcı değişkenlerin sırasıyla Arkadaş İlişkileri Ölçeği toplam

puanı, Bağlılık, Güven ve Sapkın akranlara sadakat olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada sosyal kontrol kuramının görüşleri genel olarak doğrulanmıştır.

Gündoğdu (2003) ilköğretim 3. 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin arkadaşlık konusundaki görüşlerini ve arkadaşlık seçimlerini etkileyen etmenleri incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, çocukların arkadaşı, iyi, dürüst ve çalışkan olan kişi olarak tanımladıkları, arkadaş tanımında kız ve erkek öğrencilerin benzer özelliklere dikkat ettiği görülmüştür. Ancak sınıf düzeyi yükseldikçe, çocukların arkadaşı tanımlamada kullandıkları özelliklerin de arttığı bulunmuştur. Çocukların arkadaş seçiminde etkili olan faktörler incelenmiş, cinsiyet açısından fark etmez cevabının en fazla tercih edilen madde olduğu, kendi cinsinden birini seçme eğilimlerinin, karşı cinsten birini seçme eğiliminden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Arkadaş seçiminde aynı yaşta olup olmamaya ise, araştırmaya katılan öğrencilerin yarısı önem verirken, diğer yarısı bunun o kadar önemli olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Anne-baba ve öğretmenlerin çocukların arkadaş seçimine karıştıkları yönünde bir sonuç çıkmıştır. Anne-Baba ve öğretmenlerin çocukların arkadaş seçiminde önem vermelerini istedikleri özelliklerin aynı olduğu bulunmuştur. Bu özellikler ise iyi olma, dürüst olma, çalışkan olma ve kötü olmamadır.

Demir ve arkadaşları (2005), Türkiye'deki gençlerin akran ilişkilerini incelemiştir. Gençin arkadaş-akran gruplarıyla ilişkisinde sosyal çevre faktörlerinden ailenin önemli bir rol oynamadığını belirtmişlerdir. Arkadaşlarının kendilerini ebeveynlerinden daha çok anladığını düşünen gençlerin aile içinde çoğunlukla kavga ettiği saptanmıştır.

Bir başka araştırmada Uz Baş, Siyez (2006), akranları tarafından kabul gören ve görmeyen ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin akran ilişkilerine yönelik algılarını incelemiştir. Araştırmada esas olarak, "Akranları tarafından kabul gören ve görmeyen ilköğretim okulu 4. ve 5. sınıf öğrencileri akran ilişkilerini nasıl algılamaktadırlar?" sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, öğrenciler bir arkadaşlığı başlatmak için üç ayrı kategoride gruplandırılan becerileri sergilemektedirler. Bunlardan ilki, kendini tanıtmak ve ad sormak gibi aktif davranışlar sergilemek, ikincisi gözlem yapmayı içeren aktif olmayan davranışlar sergilemek ve son olarak yakınlık ve saygı göstermek gibi olumlu kişisel tutum sergilemektir. Akranları

tarafından kabul gören öğrenciler arkadaşlığı başlatmakla ilgili hem daha çok sayıda beceriyi ifade etmişlerdir, hem de verdikleri yanıtlar arasında aktif davranışlar sergilemek olarak değerlendirilen becerileri, kabul görmeyen akranlarına göre daha sıklıkla ifade etmişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulguların akranların tarafından kabul gören çocukların daha gelişmiş sosyal becerilere sahip olduklarına yaygın görüşü destekler niteliktedir.

Bir diğer araştırmada Çevik (2007) lise 3. sınıf öğrencilerinin arkadaşlık ilişkileri ve benlik saygılarını bazı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin arkadaş sayılarının çoğunluğunun 10'dan fazla olduğu; erkeklerin kızlara göre daha fazla arkadaşına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin yakın arkadaş sayısının çoğunun 2 ile 4 ve erkeklerin yakın arkadaş sayısının kızlardan daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin çoğunun karşı cinsten arkadaşı olmakla birlikte, arkadaşlarıyla genellikle okulda-dershanede tanıştıkları ortaya çıkmıştır. Karşı cinsten romantik bir ilişkisinin olmadığını belirten öğrencilerin oranı, olduğunu belirtenlerden daha yüksektir. Öğrencilerin çoğunluğu yakın arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde memnundur ve arkadaşlarında tercih ettiği özelliklerin başında “sırdaş ve güvenilir olma” gelmektedir.

Bir başka çalışmada Kocayörük (2007), baba katımlı eğitiminin aile işlevlerine ve lise 9. sınıf öğrencilerinin akran ilişkilerine etkisini incelemiştir. Araştırmada deney ve kontrol grubu ve ön-test, son-test, izleme ölçümlerinin alındığı 2x3 deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubu, araştırmacının geliştirdiği 10 haftalık baba katılım eğitimi almış, kontrol grubu ise herhangi bir eğitim almamıştır. Bulgular baba katımlı eğitimin, babaların aile işlevlerine yönelik değerlendirmelerine anlamlı bir etkisi olduğunu göstermiştir. Bununla beraber çalışmaya katılan babaların çocukları, “yakın ilişkiler” ve “duyarlılık” boyutlarında ilerleme göstermelerine rağmen bu ilerleme 6 ay sonraki izleme ölçümlerinde korunamamıştır. Baba katımlı eğitim alan babaların çocuklarının, Akran İlişkileri Ölçeği'nin “güven ve özdeşim” alt boyutunda, babaları eğitim almayan çocuklara göre ilerleme gösterdiği belirlenmiştir. Deney grubu babalarının değerlendirme formu sonuçları, bir yandan baba-çocuk ilişkilerindeki gelişimi diğer yandan da babaların, çocukları ile ilişkilerindeki davranış değişikliklerini ve ilerlemeleri algıladığını ortaya koymaktadır.

Totan (2008) ergenler üzerinde yaptığı araştırmada, ergenlerde zorbalık davranışı ve anne-baba, akran ilişkilerinin zorbalığı yordama g¼c¼n¼ araştırmıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında; Zorba davranışların erkeklerde ve kızlarda benzerlik g¼sterdięi, kurban oranın kızlarda, zorba/kurban oranının ise erkeklerde daha fazla olduğu bulunmuştur. Yine sınıf d¼zeyi y¼kseldikçe zorba davranışların arttığı, kurban olmanın ise azalma eğiliminde olduğu g¼zlenmiřtir. Lojistik regresyon analizine g¼re ergenlerde anne, baba ilişkileri arttıka zorba ve zorba/kurban stat¼lerinde olma olasılıkları azalmaktadır. Akran ilişkilerinin yoğun olması ise zorbaca davranışlarda bulunma olasılığını artırırken kurban olma olasılığını azaltmaktadır.

Bir başka araştırmada Avcı (2009), ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin arkadaş ilişkileri ve cinsiyete g¼re, öfke d¼zeyleri ve öfke ifade tarzları arasında fark olup olmadığını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına g¼re, s¼rekli öfke puanları üzerinde g¼ven ve kendini açma açısından cinsiyet temel etkisinin, bağlılık, kendini açma ve sadakat açısından grup temel etkisinin anlamlı d¼zeyde olduğu bulunmuştur. ANOVA sonuçları dışa y¼nelik öfke puanları açısından incelendiğinde, bağlılık ve sadakat temel etkisinin ve bağlılık ve cinsiyet ortak etkisinin anlamlı olduğu ağığa çıkmıştır. Öğrencilerin iğe y¼nelik öfkeleri ise, bağlılık, g¼ven, kendini açma ve sadakat temel etkisine ve sadakat cinsiyet ortak etkisine g¼re anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Sonuçlar öfke kontrol puanları açısından ele alındığında, bağlılık ve sadakat cinsiyet ve grup temel etkisinin ve sadakat cinsiyet ortak etkisinin anlamlı d¼zeyde olduğu saptanmıştır.

¼lkemizde yapılan araştırmalar incelendiğinde ergenler üzerinde arkadaşlık ilişkileri ile ilgili ęalıřmaların giderek arttığı; ancak yatılı ilköğretim b¼lge okulunda kalan ergenlerin arkadaşlık ilişkileri, yaşam doyumları ve sosyal destek algılarını birlikte ele alan bir ęalıřmaya rastlanmadığı g¼r¼lmektedir. Bu araştırmanın özellikle yatılı b¼lge ilköğretim okullarında kalan ergenlerin arkadaşlık ilişkilerinin ailesi yanında kalan ergenlerle karşılaştırıldığında farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek açısından önemlidir. Ayrıca araştırma sonucunda ortaya çıkan bulguların özellikle yatılı ilköğretim b¼lge okullarında yaşayan ergenlere y¼nelik oluşturulacak yeni m¼dahale programları açısından literat¼re önemli katkılar sağlayacağı d¼ř¼n¼lmektedir.

2.2.2. Sosyal Destek ile İlgili Araştırmalar

2.2.2.1. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Meehan, Durlak ve Bryant (1993) tarafından yapılan bir araştırmayla sosyal destek ve olumlu duygular arasındaki bağların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, sosyal destek ve olumlu duygular (kendini iyi hissetme, olayları olumlu olarak algılama, akıl sağlığı vb.) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Bir başka araştırmada Beest ve Baerveldt (1999), ergenlerin, aileden aldıkları sosyal destek ve akranlarından aldıkları sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada, aileden alınan sosyal destekle, akranlardan alınan sosyal destek arasında pozitif bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Malecki ve Elliott (1999) yaptıkları araştırmada, ergenlerin algılanan sosyal destek düzeyleri ve sosyal desteğin önemini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, Batı Illinois'deki 198 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda ergenlerin yaşları arttıkça algılanan sosyal destek düzeyinde düşüş olduğu, kız öğrencilerin algılanan sosyal destek düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu, algılanan sosyal destek düzeyinin özgüven ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Helsen, Vollebergh ve Meeus (2000), 12-24 yaş arası 2918 ergenin katılımıyla gerçekleştirdikleri araştırmalarında, ergenlerin, ailelerinden ve arkadaşlarından aldıkları sosyal destek ile yaşadıkları duygusal problemleri incelemişlerdir. Araştırmada, aileden ve arkadaşlardan alınan desteklerin farklı olduğu; aileden alınan sosyal desteğin düzeyinin, erken ergenlikte duygusal problemlerle ilgili en iyi gösterge olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca, arkadaşlardan alınan sosyal desteğin etkilerinin, aileden alınan sosyal desteğin düzeyiyle de bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak, aileden alınan sosyal desteğin derecesi düştükçe, arkadaştan alınan sosyal desteğin düzeyinin yükseldiği saptanmıştır. Aile desteği, ergenlik döneminde erkeklerde etkisini yitirirken kızlarda yükselmiştir.

Cheng ve Chan (2004) tarafından yapılan bir diğer araştırmada, ergenler tarafından algılanan sosyal desteğin, yaş ve cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular, kızların erkeklere göre arkadaşlarından daha fazla destek aldıklarını göstermiştir. Bununla birlikte,

kızların, ailelerinden aldıkları sosyal desteğin, arkadaşlarından aldıkları sosyal destekten daha az olduğu görülmüştür. Aynı zamanda, yaşı büyük olan ergenlerin, küçüklere göre ailelerinden daha az sosyal destek aldıkları bulgulanmıştır. Bunlara ek olarak, yaşça büyük olan kızların en fazla sosyal desteği arkadaşlarından aldıkları, yaşça küçük olan erkeklerin ise en fazla desteği ailelerinden aldıkları tespit edilmiştir.

Vedder, Boekaerts ve Seegers (2005) yaptıkları çalışmalarında, erken ergenlikte, aileden, öğretmenlerden ve akranlardan alınan sosyal desteği incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma bulguları, Alman öğrencilerin, ailelerinden, öğretmenlerine göre daha fazla öğretimsel destek aldıklarını gösterirken; göçmen öğrencilerin bu desteği daha fazla öğretmenlerinden aldıklarını göstermiştir. Tüm gruplarda, aileler, duygusal destek sağlamada ilk sırada yer almıştır. Bununla birlikte öğrenciler, sınıf içerisinde öğrenme problemleriyle karşılaştıklarında öğretmenlerinden sosyal destek aldıklarını belirtmişlerdir.

Wight, Botticello ve Aneshensel (2006) düşük sosyo- ekonomik düzeydeki ergenlerin algıladıkları sosyal desteğin ruh sağlıkları üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 7 ve 12. sınıflar arasında eğitim gören, Amerika Birleşik Devletlerinde yaşayan 18.417 ergen oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda aileden, arkadaşlardan ya da diğer yetişkinlerden yüksek düzeyde algılanan sosyal desteğin düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen ergenler için ruh sağlığını koruyucu etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Sosyo-ekonomik düzeyin ruh sağlığı üzerindeki dezavantajlarının sosyal destek tarafından azaltıldığı görülmüştür.

2.2.2.2. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Çakır ve Palabıyıkoglu (1997) tarafından çok yönlü algılanan sosyal destek ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması kapsamında 12- 22 yaş grubunda yatılı ve normal eğitim gören 488'i kız ve 477'si erkek olmak üzere toplam 960 genç, örneklem grubuna alınmıştır. Araştırma sonucunda 12-14 yaş ve 18-22 yaş grubunun en çok desteği ailelerinden, en az desteği ise arkadaşlarından algıladığı, 15-17 yaş grubunun ise en çok desteği diğer önemli kişiden algıladığı, sosyo- kültürel düzeye göre bakıldığında en çok sosyal desteğin her üç grupta da ailelerden algılandığı, kız ve erkek öğrencilerin arasında destek kaynakları açısından bir fark olmadığı görülmüştür.

Yıldırım (1998 a) çalışmasında akademik başarısı düşük(genel lise) ve akademik başarısı yüksek (süper lise) öğrencilerin sosyal destek düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda süper lise öğrencilerinin genel sosyal destek puanları genel lise öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Her iki lise türünde de en fazla sosyal desteğin aileden algılandığı, süper lise öğrencilerinin genel lise öğrencilerine göre ailelerinden ve öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde sosyal destek algıladığı görülmüştür.

Bir başka çalışmada Bayram (1999) ruhsal sağlık ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı çalışmasında lise 1, 2 ve 3. sınıfta okuyan 279'u erkek ve 376'sı kız olmak üzere, toplam 625 genel lise öğrencisi ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda ruhsal sağlığın algılanan aile ve arkadaş desteğinden etkilendiği, algılanan sosyal destek düzeyi düştükçe ruhsal belirtilerin arttığı belirlenmiştir. Ekonomik düzey ve akademik başarı düştükçe aile, arkadaş ve toplam sosyal destek düzeylerinin düştüğü görülmüştür. Arkadaşlardan algılanan sosyal destek düzeyi ile anne mesleği ve cinsiyet arasında; aileden algılanan sosyal destek düzeyi ile babanın eğitim düzeyi arasında anlamlı fark bulunmuştur. Annesi ev hanımı olanların arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyinin en düşük olduğu, annesi emekli olanların ise en yüksek arkadaş desteğini algılayan grup olduğu, kızların erkeklerden daha yüksek düzeyde arkadaş desteği algıladıkları; babası lise mezunu olan öğrencilerin ise aileden algılanan sosyal destek düzeyi en yüksek grup olduğu bulunmuştur.

Elbir (2000) tarafından yapılan çalışmada lise 1. sınıf öğrencilerinin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyini etkileyen kişisel, ailesel, kültürel ve ekonomik değişkenleri öğrenmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda aylık gelir yükseldikçe aileden algılanan sosyal desteğin yükseldiği ve kardeş sayısı arttıkça da algılanan desteğin düştüğü, ailesinde sert tartışmalar yaşayan öğrencilerin aile desteğini daha düşük algıladıkları bulunmuştur. Arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyleri incelendiğinde ise kızların erkeklerden daha fazla sosyal destek algıladıkları, ekonomik düzey yükseldikçe arkadaşlardan algılanan sosyal desteğin arttığı, kendilerini yalnız hissetme düzeyleri arttıkça arkadaşlarından algıladıkları desteğin düştüğü, karşı cinsten yakın arkadaşları olanların olmayanlara oranla daha yüksek oranda arkadaş desteği algıladıkları bulunmuştur.

Bir başka araştırmada Erim (2001) yetiştirme yurdunda ve aileleri yanında yaşayan 14-18 yaş grubundaki ergenlerin benlik saygıları, yalnızlık ve sosyal destek düzeylerini belirlemek, depresyon sıklığını incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın örneklemini yetiştirme yurdunda yaşayan 60 kız ve 60 erkek ğrenci ve ailelerinin yanında yaşayan, ilköğretim ve liseye devam eden 60 kız ve 60 erkek ğrenci olmak üzere toplam 240 öğrencidir. Araştırma sonucunda ailelerinin yanında yaşayan ergenlerin yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlere göre daha yüksek düzeyde sosyal destek algıladıkları görölmüştür.

Baştürk (2002) lise ğrencilerinin ailelerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyi ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi ve lise ğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeyini etkilediği düşünölen bazı değişkenleri incelemiştir. Araştırmanın örneklemini fen lisesi ile genel ve özel liselerde 2. ve 3. sınıflarda okuyan 188'i kız ve 264'ü erkek olmak üzere toplam 452 öğrencidir. Araştırmada aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek düzeyi kız öğrencilerde daha yüksek bulunmuştur. Lise türlerine göre bakıldığında fen lisesi ve özel lisedeki öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca anne ve baba eğitim düzeyi düştükçe aileden algılanan sosyal destek düzeyinin düştüğü, anneleri çalışan ergenlerin ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin anneleri çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu, öğrencilerin sosyo- ekonomik düzeyleri düştükçe ailelerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin de düştüğü, karşı cinsten arkadaşı olan ergenlerin olmayanlara göre arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha yüksek olduğu ve algılanan sosyal destek düzeyi arttııka akademik başarının da arttığı görölmüştür.

Kahrıman (2002) ergenlik dönemindeki bireylerin algıladıkları sosyal destek ile benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 249'u kız ve 251'i erkek olmak üzere toplam 500 genel lise ve meslek lisesi ğrencisi ile bir çalışma yapmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyleri ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeylerine göre anlamlı derecede daha yüksektir. Ayrıca kızların aileden ve arkadaşlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Bir başka araştırmada, yatılı ve ailesi ile kalan lise öğrencilerinin atılganlık, sosyal destek ve başarılarının karşılaştırıldığı çalışma Arıcı (2005) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, yatılı okulda kalan öğrencilerle ailesi ile kalan öğrencilerin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin hiçbir alt boyutunda anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Yatılı okulda kalan öğrencilerin arkadaşlarında algıladıkları sosyal destek cinsiyete göre farklılaşmadığı, ancak; aileden algılanan sosyal desteğin aktif duygusal destek ve araçsal destek alt boyutlarında kızların erkeklerden daha fazla sosyal destek algıladıkları bulunmuştur. Ailesi ile kalan lise öğrencilerinin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destekte, benlik saygısı ile ilgili duygusal destek ve bilgisel destek alt boyutlarında kızların erkeklerden daha fazla destek algıladıkları; aileden algılanan sosyal destekte ise bilgisel destek, aktif duygusal destek ve araçsal destek alt boyutlarında kızların erkeklerden daha fazla sosyal destek algıladıkları görülmüştür.

Ak ve Sayıl (2006) tarafından yapılan bir diğer araştırmada, farklı okul türlerinden gelen (yatılı okul, taşınmalı okul ve normal okul) öğrencilerin, akademik başarıları, algıladıkları sosyal destek düzeyleri, okula karşı tutumları ve davranış-uyum problemleri incelenmiştir. Araştırma bulguları, özellikle ilköğretim birinci kademedeki yatılı öğrencilerin uyum düzeylerinin düşük olduğuna ve davranış problemlerinin, ikinci kademe yatılı öğrencilere göre daha fazla olduğuna işaret etmiştir. Ancak bu farklılık taşınmalı eğitim yapan öğrencilerde gözlenmemiştir. Bununla birlikte, aile yapısının, okula karşı tutumun ve algılanan sosyal desteğin, öğrencilerin akademik başarılarını yordadığı tespit edilmiştir. Bulgular bütünsel anlamda değerlendirildiğinde, yatılı öğrencilerin, diğer öğrencilere göre daha fazla davranış problemleri gösterdiği, daha az sosyal destek aldığı ve okula uyumda daha fazla zorlandıkları söylenebilir. Buna karşın, yatılı öğrencilerin, tüm olumsuzluklara rağmen akademik başarılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Demirtaş (2007) yaptığı çalışmasında, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeyleri, yalnızlık düzeyleri ve stresle başa çıkma düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda, cinsiyete göre, öğrencilerin, yalnızlık düzeyleri, aileden, arkadaştan ve öğretmenden algıladıkları sosyal destek düzeyleri ve stresle başa çıkma düzeyleri arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Bununla birlikte, ailelerin ekonomik durumu ile arkadaştan ve öğretmenden algılanan sosyal

destek arasında da anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak akademik başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin, akademik başarı düzeyi orta ve yüksek olan öğrencilere göre yalnızlık ölçeğinden yüksek, algılanan sosyal desteğin aile ve arkadaş alt ölçeklerinden ise düşük puan aldıkları görülmüştür. Bu bulgulara ek olarak, akademik başarı düzeyi ile öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyi ve stresle başa çıkma düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bunların yanı sıra, öğrencilerin yalnızlık düzeyi arttıkça stresle başa çıkma düzeylerinin azalmakta olduğu, aileden algılanan sosyal destek düzeyleri ile genel sosyal destek düzeyleri arttıkça stresle başa çıkma düzeylerinin de artmakta olduğu gözlenmiştir. Ancak stresle başa çıkma düzeyleri ile arkadaştan ve öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Sağlam (2007) tarafından yapılan bir diğer çalışmada, lise öğrencilerinin aile iletişimlerinin, aileden algılanan sosyal desteğe ve algılanan anne-baba tutumuna göre değişip değişmediği incelenmiştir. Elde edilen bulgular, demokratik anne-baba tutumlarına sahip öğrencilerin sosyal destek düzeylerinin, ilgisiz ve otoriter anne-baba tutumlarına sahip öğrencilerin sosyal destek düzeylerinden daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bunların yanı sıra, farklı cinsiyetteki öğrencilerin anne-baba iletişimlerinin, algıladıkları anne-baba tutumlarına ve sosyal destek düzeylerine göre farklılık göstermediği saptanmıştır.

Duru (2008) tarafından yapılan bir diğer çalışmada, yalnızlık-uyum zorlukları ilişkisinde sosyal bağlılık ve sosyal desteğin dolaylı ve doğrudan rollerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, uyum zorluklarının sosyal destek ve sosyal bağlılıkla negatif, yalnızlıkla pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak, sosyal desteğin, sosyal bağlılığın ve yalnızlığın uyum zorluklarının önemli yordayıcıları oldukları; sosyal bağlılıkla sosyal desteğin ise yalnızlık-uyum zorlukları ilişkisinde dolaylı rollere de sahip oldukları saptanmıştır. Bir başka deyişle, sosyal destek ve sosyal bağlılığın, sadece yalnızlığın uyum zorlukları üzerindeki etkisine aracılık etmediği, aynı zamanda uyum zorluklarını doğrudan da yordayabildikleri gözlenmiştir.

Siyez (2008) yaptığı çalışmada, aile içi çatışmaların, aileden ve akranlardan alınan desteğin, ergenlerin öz-saygı, depresyon ve problemleri yordamasını araştırmıştır. Araştırmada, aile içi çatışmalar, aile desteği ve akran desteği ile öz-saygı,

depresyon ve problemleri davranışlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Aile içi çatışmalar arttıkça öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin azaldığı buna karşılık depresyon düzeylerinin yükseldiği görülmüştür. Aynı zamanda, aile içi çatışmalar, akran desteği ve problemleri davranışların, öz-saygı ve depresyonu yordadığı ortaya koyulmuştur. Değişkenler cinsiyet açısından incelendiğinde ise, aile desteği, aile içi çatışmalar, depresyon ve öz-saygı düzeyleri arasında kız ve erkek öğrenciler açısından fark olmadığı saptanmıştır. Ancak erkeklerin daha fazla problemleri davranışlar ortaya koydukları vurgulanmıştır. Elde edilen bulgular bütünsel anlamda değerlendirildiğinde, aile içi çatışmaların, aileden ve arkadaşlardan alınan desteğin, öz-saygı, depresyon ve problemleri davranışlar üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şencan (2009) tarafından yapılan çalışmada, bazı değişkenlere göre (cinsiyet, sınıf düzeyi, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne ve babanın eğitim durumu, annenin çalışıp çalışmaması, kardeş sayısı, yakın arkadaşın oluş olmaması) öğrencilerin ailelerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyi ve sosyal yetkinlik beklentisi düzeyleri incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek düzeyi ile sosyal yetkinlik beklentisi düzeyi arasında düşük düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın alt amaçlarına yönelik analizlerin sonucunda ise bazı değişkenlerin aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve sosyal yetkinlik beklentisi düzeyleri ile arasında anlamlı farklılık olduğu bazı değişkenlerle ise aralarında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Cırık (2010) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin algıladıkları sosyal desteğin, türlerinin (duygusal, bilgisel, değerlendirici, araçsal) ve kaynaklarının (aile, öğretmenler, sınıf arkadaşları, yakın arkadaş, okuldaki diğer insanlar) çeşitli özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar şunlardır:

Akademik başarısı yüksek öğrencilerin algıladıkları sosyal destek türlerinin diğer öğrencilere kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

Sınıf düzeyleri küçük olan öğrencilerin algıladıkları sosyal destek türlerinin sıklık ve önem düzeyi puanları, genel olarak, sınıf düzeyleri büyük olan öğrencilerden anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Kız ve erkek öğrencilerin algıladıkları sosyal destek

türlerinin sıklık ve önem düzeyi puanlarının, genel olarak, kızlar lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Öğrencilerin anne-babalarının aldıkları eğitim düzeyleri yükseldikçe, genel olarak, algıladıkları sosyal desteğin sıklık ve önem düzeyi puanlarının da yükseldiği görülmüştür. Devlet okulunda ve özel okulda okuyan öğrencilerin algıladıkları sosyal destek türlerinin sıklık ve önem düzeyi puanlarının, genel olarak, özel okulda okuyan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Öğrencilerin algıladıkları sosyal destek türlerinin sıklık ve önem düzeyi puanlarının, sosyal destek kaynaklarına göre anlamlı derecede farklılaştığı tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmalar aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça saldırganlık, sınav kaygısı, anksiyete bozuklukları, depresyon, stres, yalnızlık düzeylerinin azaldığını mesleki olgunluk, akademik başarı, kendini kabul düzeylerinin yükseldiğini göstermektedir. Araştırmalarda genel olarak; kızların ailelerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

2.2.3. Yaşam Doyumu ile İlgili Araştırmalar

2.2.3.1. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Literatüre bakıldığında; yaşam doyumuyla ilgili yapılan araştırmaların daha çok yetişkinlerle ilgili olduğu ve evlilik, iş, yaşlanma gibi konularda yoğunlaştığı (Greenspoon ve Saklofske, 1998); çocuk ve ergenlerin yaşam doyumlarını konu alan çalışmaların ise daha az olduğu (Gilman, Huebner ve Laughlin, 2000) ifade edilmektedir.

Armsden ve Grenenberg (1987), algılanan aile ve arkadaş desteğiyle, ergenlerin benlik saygısı, yaşam doyumunu ve duygulanımları arasındaki ilişki araştırmıştır. Bu amaçla, 179 lise öğrencisi (yas: 16-20) üzerinde araştırma yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, algılanan arkadaş ve aile desteği ile psikolojik sağlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Lazzari (2000) tarafından yapılan araştırmada, erken ve geç ergenlikte kişisel yaşam doyumunu, psikolojik iyi olma hali ve duygusal zeka düzeyi incelenmiştir. Kimlik

çözümlemesi ve ahlaki gelişimde, kişisel doyuma önem verilerek, kişisel doyumun psikolojik iyi olma hali ve yaşam doyumunu duygusal zekadan daha iyi belirleyebileceği tahmin edilmiştir. Bu çalışma, çeşitli faktörlere çok yönlü bir bakış ve ergenlerin iyilik hallerine bir katkı sağlamıştır. Duygusal zekanın rolünü ve özellikle kişisel memnuniyetin rolünün psikolojik iyilik haline katkısının doğruluğunu ergenlerde ortaya koymuştur.

Coffman ve Gilligan (2002) tarafından yapılan bir başka araştırmada, sosyal destek, stres ve öz yeterliğin, öğrencilerin yaşam doyumları ile olan ilişkisi incelenmiştir. Araştırma bulguları, sosyal destek alma düzeyleri ve öz yeterlik algısı yüksek olan öğrencilerin daha az stres altında olduklarına ve yaşamlarından daha fazla doyum sağladıklarına işaret etmiştir.

Duygusal zeka ve yaşam doyumunu üzerine yapılan bir başka araştırmada, Wing, Schutte, Byrne (2006), olumlu duygusal deneyimleri yazmanın duygusal zeka ve yaşam doyumunu üzerindeki etkisini açıklamaya çalışmışlardır. 175 yetişkinden duygusal deneyimlerini yazmaları istenmiştir. Duygusal deneyimlerini yazarken duygularını düzeli bir şekilde sıralayarak yansıtan ve duygusal deneyimlerini sıralamadan yazan kişilerin duygusal zeka ve yaşam doyumunu düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Taylor, Chatters, Hardison ve Riley (2001) yaptıkları bir çalışmada, Afrikalı Amerikalılar arasında öznel iyi oluş düzeyi üzerinde (yaşam doyumunu, mutluluk) sosyo-demografik etki ve aile, arkadaşlık, kan ve kanuni bağın olmadığı sosyal olarak bir araya gelen aile, kilise ve komşuluk ilişkileri değişkenlerinin etkilerini araştırmışlardır. 18 ve üzeri yaşta 2107 kişi örneklem grubunu oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, sosyo- demografik (yaş, gelir, bölge, sağlık, medeni durum, kentte oturma) ve sosyal ilişkiler ile sosyal ağ faktörleri (öznel aile yakınlığı- subjective family closeness, aile desteği, arkadaş sayısı, kan ve kanuni bağın olmadığı sosyal olarak bir araya gelen ailenin varlığı , kiliseye devam ve komşularla görüşme sıklığı) arasında öznel iyi oluş düzeyi ile anlamlı ilişkili bulunmuştur.

Ergenler üzerinde yapılan bir başka araştırmada, Atienza ve diğerleri (2003), “Yaşam Doyum Ölçeği (Satisfaction with Life Scale)”nin analiz çalışmasında 2080

(1023 erkek, 1057 kız) ergen üzerinde çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, erkek ergenlerin kız ergenlerden daha yüksek yaşam doyum puanı aldıkları gözlenmiştir.

Rask, Kurki ve Paavilainen (2003), tarafından yürütülen çalışmanın amacı ise, ergenlik çağındaki gençlerin öznel iyi oluşu ile kendileri ve ebeveynleri tarafından algılanan aile dinamikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma sonuçları, ailedeki istikrarın ve gençler tarafından algılanan müşterek hayatın gençlerin yaşam doyumlarına önemli ölçüde etki ettiğini göstermektedir.

Goldbeck, Schmitz, Besier, Herschbach, Henrich (2007)'nin çalışmasında yaşam doyumunu düzeyinin, adolesan çağında, psikolojik ve hormonal değişikliklere bağlı olarak bir düşüş gösterdiği bulunmuştur. Bu dönemde sadece partnerle ve cinsel doyum düzeyinde yükselme olabildiği saptanmıştır.

Danielsen, Samdal, Hetland ve Wold (2009) tarafından yapılan bir araştırmada, algılanan sosyal desteğin, öğrencilerin yaşam doyumları üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, öğrencilerin öz yeterlik düzeylerinin, onların yaşam doyumları üzerinde önemli oranda etkili olduğu bulgulanmıştır. Bununla birlikte, öğretmenlerden alınan sosyal desteğin, okuldan alınan doyumla yüksek düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Belirtilen bulgulara ek olarak, kız öğrencilerdeki okul doyumunun, erkek öğrencilere göre yaşam doyumuyla daha yüksek düzeyde ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

2.2.3.2. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Ergenler üzerinde yapılan çalışmalardan biri Köker (1991) tarafından yapılmıştır. Araştırmada; 17- 21 yaş grubunda bulunan normal, sorunlu ve nörotik belirti gösteren ergenlerin yaşam doyumları ve üç grubun yaşam doyumunda yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; normal gruptaki ergenlerin normal olmayanlara göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu saptanmıştır.

Yine ergenler üzerinde yapılan bir diğer araştırmada Demirel ve Canat (2003), Ankara'daki beş eğitim kurumunda ergenlerin kendini yaralama davranışı üzerine

yaptıkları araştırmada; düşük yaşam doyumuna sahip ergenlerin yüksek intihar olasılığına ve yüksek depresyon düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre; yaşamda meydana gelen çeşitli engellenmeler, zorlanmalar, çatışmalar ve ani olumsuz değişimlerin yaşam doyumunu düzeyinin düşmesine neden olduğu tespit edilmiştir.

Yaşam doyumunu ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalardan ilki Nalbant (1993) tarafından ergenler üzerinde yapılmıştır. Araştırmada 15- 22 yaşları arasındaki ıslahevindeki, gözetim altında bulunan ve suç işlememiş toplam 215 gencin benlik saygısı ve yaşam doyumunu düzeyleri karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda suç işlemiş ergenlerin, özellikle gözetim altındaki ergenlerin yaşam doyumunun suç işlememiş ergenlere göre daha düşük olduğu görölmüştür.

Yine benlik saygısı ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir diğer araştırma, Dilmaç ve Ekşi (2008) tarafından meslek yüksek okullarında öğrenim görmekte olan ergenler üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda yasam doyumunu ile benlik saygısı arasında bir ilişkiye rastlanmıştır. Öğrencilerin benlik saygıları öğrenim görmüş sınıflara göre de anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin, yaşam doyumunun anlamlı bir açıklayıcısı olduğu görölmektedir.

Bir başka araştırmada Bayraktar (2008) , göç etmiş ergenler ile göç etmemiş ergenlerin yaşam doyumunu, benlik saygısı ve sosyal destek ağlarını karşılaştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 12-15 yaşları arasında, toplam 305 (kız: 152 ve erkek:153) ergen oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre İzmir'e göç eden ergenlerin yasam doyumunu ve benlik saygısı ortalamaları diğer gruplarınkinden daha düşüktür. İzmir'e göç etmiş, Kızıltepe-Nusaybin doğumlu, Kızıltepe-Nusaybin'e göç etmiş ve köy doğumlu ergenler arasında yasam doyumunu puanları açısından farklılıkların olduğu bulunmuştur. Farklar incelendiğinde İzmir'e göç etmiş ergenlerin yaşam doyumunu puanlarının, İzmir doğumlu Kızıltepe-Nusaybin doğumlu Kızıltepe-Nusaybin'e göç etmiş ve köy doğumlu) ergenlerin yaşam doyumunu puanlarından daha düşük olduğu görölmektedir. Göç etmiş ergenlerde yasam doyumunu, benlik saygısı, sosyal destek ağları ve kültürlenme düzeyi puanları, yas ve cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.

Dönmez (2007), meslek lisesi öğrencilerinin atılganlık düzeylerine göre yaşam doyumunu ve duyguları ifade etme eğilimlerini karşılaştırmıştır. Atılganlık düzeyi yüksek öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin de yüksek olduğu bulunmuştur.

Ergenler üzerinde yapılan bir başka çalışmada Göç (2008), mükemmeliyetçiliğin akademik başarı ve yaşam doyumundaki yordayıcı rolünü incelemiştir. Araştırma sonucunda; aşırı ebeveyn eleştireliliğinin genel olarak olumsuz bir örüntü sergilediği ve akademik başarı, aile ve arkadaş doyumunu negatif olarak yordadığı ortaya konmuştur. Bir diğer yandan olumlu mükemmeliyetçiliğin yaşam doyumunu ve okulu doyumunu olumlu olarak yordadığı bulunmuştur.

Gümüşbaş (2008), tarafından yapılan çalışmada ilköğretim 6, 7, ve 8. sınıf öğrencilerinin yaşadıkları strese bağlı sorunları açıklama ve giderebilmeye yönelik hazırlanan eğitim programının stresle başa çıkma yöntemleri ve yaşam doyumundaki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonunda eğitim programına tabi tutulan öğrencilerin yaşam doyum puanlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Gürbüz (2008), tarafından yapılan çalışmada öfke denetimi eğitiminin, lise son sınıf öğrencilerinin öfke denetim becerileri, depresyon düzeyleri ve yaşam doyumlarına etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, öfke denetimi eğitimin sonunda deney grubundaki öğrencilerin yaşam doyumlarında anlamlı düzeyde artma olduğu gözlenmiştir.

Çivitçi (2009) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim II. Kademe öğrencilerinin genel yaşam doyumları ve farklı alanlardaki yaşam doyumlarının (arkadaş, okul, aile, yaşanılan çevre ve benlik) bazı kişisel ve ailesel özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; ilk ergenlik evresindeki ilköğretim öğrencilerinin bazı kişisel ve ailesel özelliklerinin en çok aile doyumuyla ilişkili olduğu; bunu sırasıyla genel yaşam doyumunu, benlik, okul, arkadaş ve yaşanılan çevre doyumunun izlediği görülmektedir.

Bir başka çalışma da Dingiltepe (2009) tarafından yapılmıştır. Araştırmada, parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yaşam doyumları ile yaşam kalite düzeyleri karşılaştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, parçalanmış aileye sahip

ergenlerin yaşam doyumları ve fiziksel alan dışında tüm üç alanda (psikolojik, sosyal ilişkiler ve çevre yaşam kalitesi) yaşam kalitelerinin tam aileye sahip ergenlere oranla anlamlı bir biçimde farklılaştıklarını göstermiştir.

Hiloğlu (2009) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin zorba ve kurban olma davranışlarını sosyal beceri ve yaşam doyumlarının ne oranda açıkladığını belirlemek, bunun yanında cinsiyete göre öğrencilerin zorbalık statülerini ve zorbalığa karışıp karışmamaya göre sosyal beceri ve yaşam doyumlarını incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada zorbalığa karışan öğrenciler ile zorbalığa karışmayan öğrencilerin yaşam doyumu puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Zorbalığa karışmayan öğrencilerin Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği'nin boyutları olan "arkadaş, okul, aile, çevre, benlik ve yaşam doyumu toplam" puanlarının, zorbalığa karışan öğrencilerin "arkadaş, okul, aile, çevre, benlik ve yaşam doyumu toplam" puanlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Kırtıl (2009) tarafından yürütülen çalışmada, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişki İzmir il örneklemini içinde incelenmiştir. Bazı bireysel özelliklere ve ailelere ilişkin değişkenlere bağlı olarak öğrencilerin yaşam doyumu ve duygusal zeka düzeyleri arasındaki anlamlı farklılıklar belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma bulgularına göre, yaşam doyumu ve duygusal zeka alanları arasındaki ilişkilerin pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Görüldüğü gibi yapılan literatür taraması sonucu ülkemizde yaşam doyumu ile ilgili son yıllarda yapılan araştırmaların sayısının giderek artmasıyla beraber yatılı ilköğretim bölge okulunda kalan ergenler ile algılanan sosyal destek, akran ilişkileri ile yaşam doyumunu birlikte ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca ergenlerin ruh sağlıklarını korumak ve yaşam doyum düzeylerini artırmak mutlu nesillerin ortaya çıkmasına olanak sağlayabilir. Bu bağlamda Türkiye'de yaşam doyumu ile ilgili daha fazla çalışmanın yapılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizinde kullanılan istatistiksel teknikler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, yatılı ilköğretim bölge okulunda ve ailesi yanında kalan ergenlerin cinsiyet ve devam edilen okul türüne göre, akran ilişkileri, sosyal destek algıları ve yaşam doyumlarının farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymayı amaçlayan karşılaştırma türü ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri; akran ilişkileri (bağlılık, güven ve özdeşim, kendini açma, sadakat), sosyal destek algısı (arkadaştan algılanan sosyal destek, aileden algılanan sosyal destek) ve yaşam doyumunu (aileden alınan yaşam doyumunu, okuldan alınan yaşam doyumunu ve arkadaştan alınan yaşam doyumunu)' dur. Bağımsız değişkenleri ise; cinsiyet ve devam edilen okulun türüdür.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2009-2010 eğitim-öğretim yılında, Adıyaman ili ve merkez ilçelerinde (Gölbaşı ve Besni) Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okulu ve yatılı ilköğretim bölge okulu sekizinci sınıflarına devam eden öğrenciler oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklem grubu tabakalı amaçsal örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu yöntem, ilgilenilen belli alt grupların özelliklerini göstermek, betimlemek ve bunlar arasında karşılaştırmalara olanak tanımak amacı ile tercih edilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Örneklem seçiminde şu aşamalar izlenmiştir: Yatılı ilköğretim bölge okulları il ve merkez ilçelerde birer adet olduğundan örnekleme Adıyaman 75.Yıl İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), Yatılı İlköğretim Bölge Okulu, Gölbaşı 75.Yıl İMKB Yatılı İlköğretim Bölge Okulu, Besni 75.Yıl Kemal Tabak Yatılı İlköğretim Bölge Okulu isimli okullar alınabilmiştir. Örneklem grubuna seçilecek okulların belirlenmesinde öncelikle Adıyaman Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik şubesinden ilköğretim okullarının listesi

alınmış ve söz konusu okulların sosyo ekonomik, kültürel ve eğitim düzeyi düşük, yatılı bölge ilköğretim okullarının yapısına uygun olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmada yatılı ilköğretim bölge okulları dışında ayrıca yatılı olmayan şu okullar da örneklem grubuna alınmıştır: Adıyaman Atatürk İlköğretim Okulu, Adıyaman Şehit Cem Özgül İlköğretim Okulu, Adıyaman Orhan Gazi İlköğretim Okulu, Gölbaşı Kurugeçit İlköğretim Okulu, Gölbaşı Cumhuriyet İlköğretim Okulu, Besni Atatürk İlköğretim Okulu, Besni Gülüşüm-İbrahim Erdemoğlu İlköğretim Okulu, Besni Cumhuriyet İlköğretim Okulu, Besni Eğitim Vakfı İlköğretim Okulu, Besni Namık Kemal İlköğretim Okulu, Besni İlköğretim Okulu örnekleme alınmıştır.

Sınıf sayıları dikkate alınarak YİBO' lara benzer nitelikteki okulların tüm sekizinci sınıfları uygulamaya dahil edilmiştir. Örnekleme yer alan okullardan (YİBO ve İ.Ö.O) sekizinci sınıfa devam eden 680 öğrenciye Akran İlişkileri Ölçeği (Kaner, 2002), Çocuklar için Sosyal Desteği Değerlendirme Ölçeği (Gökler, 2007) ve Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği (Kaya ve Siyez, 2007) uygulanmıştır. Ancak öğrencilerin doldurdukları ölçme araçları veri girişi öncesinde kontrol edildiğinde; boş bırakılan maddeleri bulunan, eksik ya da hatalı doldurulan, aynı maddeye birden fazla işaretleme yapılan 55 ölçme aracı araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Yapılan eleme işleminden sonra araştırmanın örneklemini yatılı ilköğretim bölge okulu ve ilköğretim okuluna devam eden , yaşları 14 olan 321 kız (%51.4) ve 304 erkek (%48.6) toplam 625 öğrenci oluşturmuştur. Tablo 1'de örnekleme oluşturan öğrencilerin cinsiyet ve okul türüne göre dağılımları sunulmuştur.

Tablo. 1 Örnekleme Yer Alan Öğrencilerin Cinsiyet ve Okul Türüne Göre Dağılımları

Cinsiyet Okul Türü	Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Normal İ.Ö.O	169	27.02	153	24.48	322	51.5
Yatılı İ.Ö.O	152	24.38	151	24.12	303	48.5
Toplam	321	51.4	304	48.6	625	100

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin %51.5'inin ilköğretime devam eden ve ailesi yanında kalan öğrencilerden , %48.5'inin ise yatılı ilköğretim bölge okulunda kalan sekizinci sınıf öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Örnekleme öğrencilerin

cinsiyet bakımından dağılımı incelendiğinde ise; öğrencilerin %51.4'ünün kız, %48.6'sının ise erkek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin okul türü bakımından dağılımları incelendiğinde ise; örneklemdaki öğrencilerden ailesi yanında kalan ergenlerin %27.02'sinin kız, %24.48'inin ise erkek olduğu görülmektedir. Yatılı ilköğretim bölge okulunda kalan ergenlerin %24.38'inin kız, %24.12'sinin ise erkek olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada bağımlı değişkenlerden akran ilişkileri için, Kaner(1998) tarafından geliştirilen 'Akran İlişkileri Ölçeği (AİÖ)' ve diğer bağımlı değişken sosyal destek algısına ilişkin veri toplamak için Dubow ve Ullman' ın (1989) geliştirdiği Gökler (2007) tarafından Türkçe' ye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan 'Çocuklar ve Ergenler için Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği (Ç-SDDÖ)' , yaşam doyumu düzeyini belirlemek için de Huebner, Suldo, Valois, Drane, and Zullig (2004)' in geliştirdiği, Kaya ve Siyez (2007) tarafından Türkçe' ye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan 'Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği-Kısa Formu (ÇBÖYDÖ- KF)' kullanılmıştır. Ayrıca kişisel bilgileri toplamak amacıyla araştırma kapsamında bir kişisel bilgi formu hazırlanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Örneklemin özelliklerini belirlemek ve araştırmanın bazı değişkenleri hakkında veri toplamak amacıyla bir "Kişisel Bilgi Formu" hazırlanmıştır. Bu formda öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almıştır.

3.3.2. Akran İlişkileri Ölçeği (AİÖ)

Akran İlişkileri Ölçeği, ergenlerin arkadaşlarıyla ilgili duygu ve düşüncelerini 'Kontrol Kuramı'na' dayalı olarak incelemeyi amaçlayan Kaner (2002) tarafından geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Kaner, ölçme aracını geliştirme çalışmasını Ankara' da yaşları 14 ile 18 arasındaki toplam 1648 ergen üzerinde gerçekleştirmiştir. İlgili literatürün incelenmesiyle oluşturulan denemelik formdan faktör analizi sonucunda 4 faktörden oluşan 18 maddelik likert tipi bir ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı .86, Spearman Brown test yarılama güvenlik katsayısı ise .73'tür. Ayrıca

60 denekle yapılan test-tekrar test güvenilirlik çalışması sonucunda elde edilen güvenilirlik katsayısı .93 olarak hesap edilmiştir. Akran İlişkileri Ölçeği'nden alınan yüksek puan arkadaşlar ile olumlu ilişkileri, düşük puan ise olumsuz ilişkileri ifade etmekte olup ölçek Bağlılık, Güven ve Özdeşim, Kendini Açma ve Sadakat olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Söz konusu alt ölçeklere ilişkin açıklamalar aşağıda sunulmuştur:

Bağlılık: Bu alt ölçekte, ergenlerin birbirlerine karşılıklı sevgi ve yakınlık duymalarını ifade eden 8 madde bulunmaktadır (Madde numaraları; 1, 4, 10, 11, 12, 13, 15, 16).

Güven ve Özdeşim: Ergenlerin birbirine güvenmeleri ve özdeşleşmeleriyle ilgili 4 madde yer almaktadır (Madde numaraları; 2, 8, 9, 18).

Kendini Açma: Üç maddeden oluşan bu alt ölçekte, ergenin sorunlarını arkadaşlarıyla paylaşımı ölçülmektedir (Madde numaraları: 6, 7, 14).

Sadakat: Başı derde giren arkadaşlarını korumak amacıyla yalan söylemeyi ve arkadaşları onun başını derde soksa bile onların yanında yer almayı içeren üç maddeden oluşmaktadır (Madde numaraları: 3, 5, 17) 'dir.

Kaner (2002) tarafından ölçeğin boyutları ve faktör yapısını belirlemeye yönelik yapı geçerliliğinin incelenmesinde bir faktör analizi tekniği olan Temel Bileşenler Analizi uygulanmış ve özdeğerleri 1'in üzerinde olan ve varyansın %53.9'unu açıklayan 8 faktör elde edilmiştir. Bu faktörlerden ilki varyansın %28.7'sini açıklamaktadır. Analiz ile gözlenen faktörleri ayrıştırarak, birbirinden olabildiğince bağımsız faktörlere ulaşmak amacıyla faktör analizi uygulamasına bir dik döndürme yöntemi olan varimaks kullanılarak devam edilmiştir. Tekrarlanan varimaks rotasyonları sonrasında birden fazla faktöre girip aralarındaki farklar .10 ve daha az olan maddeler çıkarılmış ve 5 faktörde toplanan 21 madde elde edilmiştir. Bu maddelerin madde-test korelasyonları .000 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ancak iki madde, madde-test korelasyon katsayıları .15'in altında olması nedeniyle ölçekten çıkarılarak faktör analizi yinelenmiş ve 4 faktörde toplanan 18 madde ile analiz sonlandırılmıştır.

AİÖ'nin güvenilirliği için madde analizine dayalı iç tutarlık ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. İç tutarlık için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmış ve ayrıca Spearman Brown testi yarılama ile testin tamamı için bir güvenilirlik katsayısı

bulunmuştur. En yüksek Alfa katsayıları tüm test ve Bağlılık Alt ölçeğine aittir. Bu sonuçlar, Toplam Test ve Bağlılıkta madde sayılarının fazla, Güven ve Özdeşim, Kendini Açma ve Sadakat alt ölçeklerinde ise madde sayılarının daha az olmasının doğal bir sonucu olarak görülebilir. Aynı durum, Spearman Brown formülüyle hesaplanan testi yarılama güvenilirlik katsayıları için de geçerlidir. Literatürde .70 ile .80 arasındaki güvenilirlik değerlerinin o ölçme aracının araştırmalarda kullanılabilmesi için yeterli kabul edilmesi nedeniyle (Özgüven, 1994) AİÖ'nin güvenilirlik düzeyinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

3.3.3. Çocuklar İçin Sosyal Desteği Değerlendirme Ölçeği (Social Support Appraisals Scale for Children) (Ç-SDDÖ)

Dubow ve Ullman (1989) tarafından, çocukların aileleri, arkadaşları (yakın arkadaşlar ve sınıf arkadaşları) ve öğretmenlerinden aldıkları sosyal desteğe ilişkin algılarını değerlendirmek amacıyla geliştirilen ve özgün adı 'Social Support Appraisals Scale for Children (APP)'olan ölçek, Cobb'un (1976) sosyal destek tanımını temel alan maddelerden oluşmaktadır.

Ç-SDDÖ, çocuğun kendisini, içinde yer aldığı sosyal ağ tarafından ne derece sevilen, ilgi gösterilen, değer verilen ve kabul edilen biri olarak algıladığını ölçmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Gökler (2007) tarafından yapılmıştır.

İlk geliştirildiğinde 31 maddeden oluşan ölçek, daha sonra Dubow ve arkadaşları (1991) tarafından yeniden gözden geçirilerek, sınıf arkadaşları ve öğretmenlerden alınan desteğe ilişkin 10 yeni maddenin eklenmesiyle 41 maddelik son halini almıştır. Çocuklar her maddeye beşli derecelendirme ölçeği (1 = hiçbir zaman, 2 = nadiren/çok ender olarak, 3 = bazen, 4 = çoğu zaman, 5 = her zaman) üzerinden yanıt vermektedirler. Ölçeğin özgün formundan alınabilecek en yüksek puan 205'tir. Ölçeğin, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .93'tür. Faktör analiz sonucunda, ölçeğin maddeleri üç faktör altında toplanmıştır: **Faktör I - Arkadaş Desteği** (19 madde, = .88); **Faktör II - Aile desteği** (12 madde, = .92); **Faktör III - Öğretmen Desteği** (10 madde, = .86).

Gökler (2007) tarafından ölçeğin geçerliğini belirlemek üzere, hem faktör yapısına hem de ölçüt geçerliğine bakılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği kapsamında, varimaks eksen döndürme yöntemiyle temel bileşenler analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin maddeleri, toplam varyansın % 40,22' sini açıklayan üç faktör altında toplanmıştır. Hiçbir faktör altına girmeyen ve ölçeğin iç tutarlılığını düşürdüğü saptanan 42. madde ölçekten çıkarılmıştır. 19 maddeden oluşan birinci faktör varyansın %14,83' ünü, 12 maddeden oluşan ikinci faktör %13,45' ini ve 10 maddeden oluşan üçüncü faktör %11,94' ünü açıklamaktadır. Elde edilen faktör yapısı, Dubow ve Ullman'ın (1989) sonuçlarıyla tutarlıdır ve maddeler özgün ölçekte olduğu gibi ölçmeyi amaçladığı faktörlerin altında yer almaktadır. Alt ölçekler sırasıyla 'Arkadaşlardan Alınan Destek', 'Aileden Alınan Destek' ve 'Öğretmenden Alınan Destek' olarak isimlendirilmiştir.

Çocuklar için Sosyal Desteği Değerlendirme Ölçeği' nin ölçüt geçerliğini belirlemek amacıyla ölçekten elde edilen toplam puan ile Çocuklar için Depresyon Ölçeği' nden elde edilen toplam puanın arasındaki ilişkiye bakılmıştır. İki ölçekten elde edilen puan arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür ($r = - .62$; $p < 0.01$).

Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin bilgi, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı, test-tekrar test tekniği, iki yarım güvenilirliği ve madde-test korelasyonu ile elde edilmiştir. Yapılan iç tutarlık analizi sonucunda, 358 katılımcıdan tüm ölçek için elde edilen Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .93 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutları için elde edilen iç tutarlık katsayıları da, arkadaşlardan alınan destek, aileden alınan destek ve öğretmenden alınan destek alt boyutları için sırasıyla .89, .86 ve .88 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin zaman içindeki tutarlılığına bakmak amacıyla, ölçek, ilk uygulamadan iki hafta sonra 68 çocuk ve ergene bir kez daha verilmiştir. Bunun sonucunda elde edilen test-tekrar test güvenilirlik katsayısı tüm ölçek için .49 ($p < 0.01$) olarak bulunmuştur. Ölçeğin iki-yarım güvenilirliği (Guttman) .82 olarak belirlenmiştir (21 maddeden oluşan birinci yarım için = .86; 20 maddeden oluşan ikinci yarım için = .90). Ölçeğin her bir maddesinin toplam puanla korelasyonunu hesaplamak amacıyla yapılan

madde test korelasyonu sonucunda, maddelerin toplam puanla ilişkisinin .34 ile .64 arasında değiştiği saptanmıştır.

3.3.4. Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği –Kısa Formu (Brief Multidimensional Students Life Satisfaction Scale) (ÇBÖYDÖ-KF)

Huebner, Suldo, Valois, Drane ve Zullig (2004) tarafından geliştirilen ve özđün adı ‘ Brief Multidimensional Students’ Life Satisfaction Scale (BMSLSS) olan ölçeğin uyarlaması ve geçerlik, güvenilirlik çalışmaları Kaya ve Siyez (2007) tarafından yapılmıştır. 6 maddeden oluşan ölçek, öğrencilerin hem yaşamın geneline ilişkin hem de aile, arkadaş, okul, benlik ve yaşanılan çevre olmak üzere beş boyutta algılanan yaşam doyum düzeylerini değerlendirmektedir. Alt boyutlardan elde edilen puanların toplanması sonucunda toplam yaşam doyum düzeyi hesap edilmektedir.

Kaya ve Siyez (2007) tarafından 394 öğrenci üzerinde ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesap edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığı .89 olarak hesap edilmiştir. Ayrıca Cronbach alfa katsayısı sınıf düzeyleri için hesaplandığında Cronbach alfa katsayısı 4.sınıf öğrencileri için .71, 5. sınıf öğrencileri için .73, 6.sınıf öğrencileri için .65, 7.sınıf öğrencileri için .77, ve 8.sınıf öğrencileri için .87 olarak hesap edilmiştir.

Ölçeğin her bir maddesinin toplam puanla korelasyonunu hesaplamak amacıyla yapılan madde test korelasyonu sonucunda, maddelerin toplam puanla ilişkisinin .56 ile .78 arasında değiştiği görölmüştür. Ölçeğin zaman içindeki tutarlılığına bakmak amacıyla ölçek ilk uygulamadan iki hafta sonra bir kez daha verilmiştir. Bunun sonucunda elde edilen test tekrar test güvenilirlik katsayısı tüm ölçek için .82 olarak hesap edilmiştir.

Çok boyutlu öğrenci yaşam doyum ölçeğinin geçerlilik yapısını değerlendirmek için, açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Çok boyutlu öğrenci yaşam doyum ölçeğinin faktör yapısı, sınıf düzeyleri ve tüm örneklem için analiz edilmiştir. Tüm örneklem için, tek faktör toplam varyansın %48’ ini oluşturmuştur, faktör yüklemelerinin ranđı .49 ile .82 arasında değiştiği ve özdeğer (eigen value) 2.89’a eşit bulunmuştur.

3.4. Veri Toplama İşlemi

Araştırma verilerini toplamak amacıyla ‘Akran İlişkileri Ölçeği (Kaner, 2002)’, ‘Çocuk ve Ergenler için Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği (Gökler, 2007)’, ‘Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği-Kısa Formu (Kaya ve Siyez, 2007)’, ve ‘Kişisel Bilgi Formu’ 2009-2010 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde örnekleme dahil edilen okullarda uygulanmıştır. Veri toplama işlemi sınıflarda gruplar halinde bizzat araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın amacıyla ilgili okullarda ön görüşme yapılarak öğrencilere bilgi verilmiş ve uygulama yapmak için okullardan uygun gün ve saatler konusunda randevu alınmıştır. Uygulama öncesinde öğrencilere uygulama ile ilgili gerekli yönergeler verildikten sonra, toplanan bilgilerin gizli kalacağı, kendilerinden kimlik bilgilerinin istenmediği ve gönüllülüğün esas alındığı belirtilmiştir.

Uygulama sırasında, öğrenciler içten yanıtlar vermelerinin önemi ifade edilmiştir. Standart yönerge araştırmacı tarafından tüm uygulamalarda tekrarlanmış gerekli açıklamalar yapılmıştır. Ölçme araçları ders saatlerinde tek oturumda gerçekleşen her bir uygulama şeklinde ortalama 30 öğrencinin katılımı ile yaklaşık 45-55 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırma verileri bağımlı değişkenler olan akran ilişkileri, sosyal destek algısı ve yaşam doyumunun bağımsız değişkenlere bağlı olarak değişimini ortaya çıkaracak bir desen içinde ele alınmıştır. Öğrenciler araştırmanın bağımsız değişkenleri cinsiyet ve devam edilen okul türüne göre sınıflandırılmış ve akran ilişkileri, yaşam doyum düzeyleri ve sosyal destek algıları yönünden gruplar karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın örneklemeden elde edilen veriler SPSS 11.5 istatistik paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Cinsiyet ve okul türüne göre öğrencilerin akran ilişkileri, sosyal destek algıları ve yaşam doyumları açısından anlamlı bir farklılığın olup olmadığı araştırılmış ve araştırmada ifade edilen alt amaçlar doğrultusunda çok boyutlu varyans analizi istatistiksel tekniği kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarını test etmek amacıyla yapılan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Araştırmanın bulguları, araştırmadaki alt amaçların sırasına göre sunulmuştur.

4.1. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Akran İlişkilerine İlişkin Bulgular

Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre akran ilişkileri ölçeğinden aldıkları puanların ortalama, standart sapma ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 2' de gösterilmiştir.

Tablo 2. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Akran İlişkilerine İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri

Gruplar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S
Normal İÖO	Kız	169	65.47	12.74
	Erkek	153	61.28	11.59
	Toplam	322	63.47	12.37
YİBO	Kız	152	65.30	9.91
	Erkek	151	63.13	10.72
	Toplam	303	64.22	10.36
Genel Toplam	Kız	321	65.39	11.47
	Erkek	304	62.19	11.19

Tablo 2' de görüldüğü üzere okul türü bakımından öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği' nden aldıkları puanlar incelendiğinde, ailesi yanında kalan (normal İ.Ö.O' da okuyan) kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 65.47$; $S = 12.74$), erkeklerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 61.28$; $S = 11.59$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

YİBO ‘ ya devam eden öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nden aldıkları puanlar incelendiğinde ise; kız öğrencilerin puan ortalamasının ($\bar{X} = 65.30$; $S = 9.91$) erkek öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 63.13$; $S = 10.72$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türü ve cinsiyete göre öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nden aldıkları puanlar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla grupların karşılaştırılmasında 2 (cinsiyet) X 2 (okul türü) faktörlü çift yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 3’ de verilmiştir.

Tablo 3. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Akran İlişkilerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Okul Türü	112.812	1	112.812	.878	.349	-----
Cinsiyet	1584.836	1	1584.836	12.331	.000	Kız>Erkek
Okul Türü x Cinsiyet	161.741	1	161.741	1.258	.262	-----
Hata	79815.053	621	128.527			
Toplam	2628844.065	625				

Tablo 3’ te görüldüğü gibi, cinsiyete göre öğrencilerin Akran İlişkileri ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır [$F_{(1-621)}=12.331$, $p<.01$].

Buna karşın, öğrencilerin Akran İlişkisi ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının okul türü [$F_{(1-621)}=.878$, $p>.05$] ve okul türü ve cinsiyet ortak etkisine göre [$F_{(1-621)}=1.258$, $p>.05$] anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

Cinsiyet açısından elde edilen farkın kaynağı incelendiğinde; kız öğrencilerin Akran İlişkisi ölçeğinden aldıkları puanların ortalamasının ($\bar{X} = 65.39$) erkek öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 62.19$) anlamlı bir biçimde yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.1. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Bağlılık İlişkilerine İlişkin Bulgular

Yatılı bölge ilköğretim okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre akran ilişkileri ölçeğinin bağlılık alt boyutundan aldıkları puanların ortalama, standart sapma ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 4' te gösterilmiştir.

Tablo 4. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Bağlılık İlişkilerine İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri

Gruplar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S
Normal İÖÖ	Kız	169	32.18	5.97
	Erkek	153	29.89	6.72
	Toplam	322	31.09	6.43
YİBO	Kız	152	31.66	5.07
	Erkek	151	30.55	5.44
	Toplam	303	31.11	5.27
Genel Toplam	Kız	321	31.93	5.56
	Erkek	304	30.22	6.12

Tablo 4' te görüldüğü üzere, okul türü bakımından öğrencilerin Bağlılık İlişkilerine ilişkin puanlar incelendiğinde, ailesi yanında kalan kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 32.18$; $S = 5.97$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 29.89$; $S = 6.72$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

YİBO' ya devam eden öğrencilerin Bağlılık İlişkilerine ilişkin puanlar incelendiğinde ise; kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 31.66$; $S = 5.07$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 30.55$; $S = 5.44$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türü ve cinsiyete göre öğrencilerin Bağlılık İlişkilerine ilişkin farkın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla grupların karşılaştırılmasında 2 (cinsiyet)

X 2 (okul türü) faktörlü çift yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 5’ de verilmiştir.

Tablo 5. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Bağlılık İlişkilerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Okul Türü	.785	1	.785	.023	.880
Cinsiyet	448.037	1	448.037	13.122	.000
Okul Türü x Cinsiyet	54.141	1	54.141	1.586	.208
Hata	21204.095	621	34.145		
Toplam	626318.498	625			

Tablo 5’ te görüldüğü üzere cinsiyete göre öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nin Bağlılık ilişkileri alt boyutundan aldıkları puanların ortalamalarının anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir [$F_{(1-621)}=13.122$, $p<.01$].

Buna karşın, öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nin Bağlılık ilişkileri alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının okul türü [$F_{(1-621)}=.029$, $p>.05$] ve okul türü ve cinsiyet ortak etkisine göre [$F_{(1-621)}=1.586$, $p>.05$] anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

Cinsiyet açısından elde edilen farkın kaynağı incelendiğinde kız öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nin Bağlılık ilişkileri alt boyutundan aldıkları puan ortalamasının ($\bar{X} = 31.93$) erkek öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 30.22$) anlamlı bir biçimde yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.2. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Güven ve Özdeşim Algılarına İlişkin Bulgular

YİBO ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre güven ve özdeşim algılarına ilişkin ortalama, standart sapma ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 6’ da gösterilmiştir.

Tablo 6. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Güven ve Özdeşim Algılarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri

Gruplar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S
Normal İÖO	Kız	169	15.27	3.61
	Erkek	153	15.36	3.56
	Toplam	322	15.31	3.58
YİBO	Kız	152	15.74	3.28
	Erkek	151	15.46	3.15
	Toplam	303	15.60	3.21
Genel Toplam	Kız	321	15.49	3.46
	Erkek	304	15.41	3.36

Tablo 6' da görüldüğü üzere , okul türü bakımından öğrencilerin güven ve özdeşim algılarına ilişkin puanlar incelendiğinde ailesi yanında kalan erkek öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 15.36$; $S = 3.56$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 15.27$; $S = 3.61$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

YİBO' ya devam eden öğrencilerin güven ve özdeşim algılarına ilişkin puanlar incelendiğinde; kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 15.74$; $S = 3.28$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 15.46$; $S = 3.15$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türü ve cinsiyete göre öğrencilerin güven ve özdeşim algılarına ilişkin farkın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla grupların karşılaştırılmasında 2 (cinsiyet) X 2 (okul türü) faktörlü çift yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 7' de verilmiştir.

Tablo 7. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Güven ve Özdeşim Algılarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Okul Türü	12.466	1	12.466	1.068	.302
Cinsiyet	1.535	1	1.535	.132	.717
Okul Türü x Cinsiyet	5.191	1	5.191	.445	.505
Hata	7245.331	621	11.667		
Toplam	156575.746	625			

Tablo 7’ de görüldüğü üzere, öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nin Güven ve Özdeşim alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının okul türlerine göre [$F_{(1-621)}=1.068, p>.05$], cinsiyete göre [$F_{(1-621)}=.132, p>.05$] ve okul türü ve cinsiyet etkisine göre [$F_{(1-621)}=.445, p>.05$] anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.1.3. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Kendini Açma Davranışlarına İlişkin Bulgular

Yatılı bölge ilköğretim okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre akran ilişkileri ölçeğinin kendini açma davranışı alt boyutundan aldıkları puanların ortalama, standart sapma ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 8’ de gösterilmiştir.

Tablo 8. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Kendini Açma Davranışlarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri

Gruplar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S
Normal İÖO	Kız	169	9.34	3.46
	Erkek	153	7.88	3.01
	Toplam	322	8.64	3.33
YİBO	Kız	152	9.19	3.00
	Erkek	151	8.78	2.83
	Toplam	303	8.99	2.92
Genel Toplam	Kız	321	9.27	3.24
	Erkek	304	8.32	2.95

Tablo 8' de görüldüğü üzere, okul türü bakımından öğrencilerin kendini açma davranışlarına ilişkin puanlar incelendiğinde, ailesi yanında kalan kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 9.34$; $S = 3.46$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 7.88$; $S = 3.01$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

YİBO' ya devam eden öğrencilerin kendini açma davranışlarına ilişkin puanlar incelendiğinde kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 9.19$; $S = 3.00$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 8.78$; $S = 2.83$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türü ve cinsiyete göre öğrencilerin kendini açma davranışlarına ilişkin farkın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla grupların karşılaştırılmasında 2 (cinsiyet) X 2 (okul türü) faktörlü çift yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 9' da verilmiştir.

Tablo 9. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Kendini Açma Davranışlarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Okul Türü	22.083	1	22.083	2.299	.130	-----
Cinsiyet	137.380	1	137.380	14.301	.000	Kız>Erkek
Okul Türü x Cinsiyet	42.609	1	42.609	4.436	.036	Normal _{kız} > YİBO _{erkek}
Hata	5965.445	621	9.606			
Toplam	54728.470	625				

Tablo 9’ da görüldüğü üzere, cinsiyete göre öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nin Kendini Açma davranışı alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının [$F_{(1-621)}=14.301$, $p<.01$] ve okul türü ve cinsiyet ortak etkisinin [$F_{(1-621)}=4.436$, $p<.05$] anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir.

Buna karşın, öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nin Kendini Açma davranışı alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının okul türüne göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir [$F_{(1-621)}=.130$, $p>.05$].

Cinsiyet açısından elde edilen farkın kaynağı incelendiğinde sekizinci sınıfa devam eden kız öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nin Kendini Açma davranışı alt boyutundan aldıkları puan ortalamasının ($\bar{X} = 9.27$) erkek öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 8.32$) anlamlı bir biçimde yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, okul türü ve cinsiyet ortak etkisine göre ortaya çıkan fark incelendiğinde ise; ailesi yanında kalan kız öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nin Kendini Açma davranışı alt boyutundan aldığı puan ortalamasının ($\bar{X} = 9.34$) YİBO’ da kalan erkek öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 8.78$) anlamlı bir biçimde yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.4. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sadakat Algılarına İlişkin Bulgular

YİBO ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre sadakat algılarına ilişkin ortalama, standart sapma ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 10' da gösterilmiştir.

Tablo 10. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sadakat Algılarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri

Gruplar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S
Normal İÖO	Kız	169	8.67	3.29
	Erkek	153	8.12	2.63
	Toplam	322	8.41	3.01
YİBO	Kız	152	8.70	2.53
	Erkek	151	8.33	2.59
	Toplam	303	8.52	2.56
Genel Toplam	Kız	321	8.68	2.95
	Erkek	304	8.23	2.61

Tablo 10' da görüldüğü üzere, okul türü bakımından öğrencilerin sadakat algılarına ilişkin puanlar incelendiğinde; ailesi yanında kalan kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 8.67$; $S = 3.29$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 8.12$; $S = 2.63$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

YİBO' ya devam eden öğrencilerin sadakat algılarına ilişkin puanlar incelendiğinde; kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 8.70$; $S = 2.53$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 8.33$; $S = 2.59$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türü ve cinsiyete göre öğrencilerin sadakat algılarına ilişkin farkın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla grupların karşılaştırılmasında 2 (cinsiyet) X 2 (okul türü) faktörlü çift yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 11' de verilmiştir.

Tablo 11. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sadakat Algılarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Okul Türü	2.267	1	2.267	.289	.591	-----
Cinsiyet	32.298	1	32.298	4.121	.043	Kız>Erkek
Okul Türü x Cinsiyet	1.233	1	1.233	.157	.692	-----
Hata	4867.553	621	7.838			
Toplam	49698.844	625				

Tablo 11’ de görüldüğü üzere, cinsiyete göre öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nin Sadakat Algısı alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir [$F_{(1-621)}=4.121$, $p<.01$].

Buna karşın, öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nin Sadakat Algısı alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının okul türü [$F_{(1-621)}=.289$, $p>.05$] ve okul türü ve cinsiyet ortak etkisine göre [$F_{(1-621)}=.157$, $p>.05$] anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

Cinsiyet açısından elde edilen farkın kaynağı incelendiğinde; kız öğrencilerin Akran İlişkileri Ölçeği’ nin Sadakat Algısı alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X} = 8.68$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 8.23$) anlamlı bir biçimde yüksek olduğu görülmektedir.

4.2. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sosyal Destek Algılarına İlişkin Bulgular

Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nden aldıkları puanların ortalama, standart sapma ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 12’ de gösterilmiştir.

Tablo 12. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sosyal Destek Algılarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri

Gruplar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S
Normal İÖO	Kız	169	99.45	7.97
	Erkek	153	99.97	8.98
	Toplam	322	99.70	8.46
YİBO	Kız	152	104.62	9.33
	Erkek	151	103.15	9.73
	Toplam	303	103.89	9.54
Genel Toplam	Kız	321	101.90	9.01
	Erkek	304	101.55	9.48

Tablo 12’ de görüldüğü üzere, okul türü bakımından öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nden aldıkları puanlar incelendiğinde; ailesi yanında kalan erkek öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 99.97$; $S = 8.98$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 99.45$; $S = 7.97$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

YİBO ‘ ya devam eden öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nden aldıkları puanlar incelendiğinde ise; kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 104.62$; $S = 9.33$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 103.15$; $S = 9.73$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türü ve cinsiyete göre öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nden aldıkları puanlar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla grupların karşılaştırılmasında 2 (cinsiyet) X 2 (okul türü) faktörlü çift yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 13’ de verilmiştir.

Tablo 13. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sosyal Destek Algılarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Okul Türü	2713.675	1	2713.675	33.482	.000	YİBO>İÖÖ
Cinsiyet	35.153	1	35.153	.434	.510	-----
Okul Türü x Cinsiyet	155.250	1	155.250	1.916	.167	-----
Hata	50331.404	621	81.049			-----
Toplam	6521857.503	625				-----

Tablo 13’ te görüldüğü üzere, okul türlerine göre öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nden aldıkları puan ortalamalarının anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir [$F_{(1-621)}=33.482, p<.01$].

Buna karşın, öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete [$F_{(1-621)}=.434, p>.05$] ve okul türü ve cinsiyet ortak etkisine göre [$F_{(1-621)}=.167, p>.05$] anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

Okul türü açısından elde edilen elde edilen farkın kaynağı incelendiğinde ise; YİBO’ ya devam eden öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nden aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X} = 103.89$) ailesi yanında kalan öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 99.70$) anlamlı bir biçimde yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.1. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulgular

Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre algılanan sosyal destek ölçeğinin aileden algılanan sosyal destek alt boyutundan aldıkları puanların ortalama, standart sapma ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 14’ te gösterilmiştir.

Tablo 14. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri

Gruplar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S
Normal İÖÖ	Kız	169	39.65	3.89
	Erkek	153	39.24	3.71
	Toplam	322	39.46	3.81
YİBO	Kız	152	41.30	4.22
	Erkek	151	40.52	4.49
	Toplam	303	40.91	4.37
Genel	Kız	321	40.43	4.13
	Erkek	304	39.88	4.16

Tablo 14' te görüldüğü üzere okul türü bakımından öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği' nin Aileden Algılanan Sosyal Destek alt boyutundan aldıkları puanlar incelendiğinde; ailesi yanında kalan kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 39.65$; S= 3.89) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 39.24$; S= 3.71) daha yüksek olduğu görülmektedir.

YİBO' ya devam eden öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği' nin Aileden Algılanan Sosyal Destek alt boyutundan aldıkları puanlar incelendiğinde; kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 41.30$; S= 4.22) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 40.52$; S= 4.49) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türü ve cinsiyete göre öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği' nin Aileden Algılanan Sosyal Destek alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla grupların karşılaştırılmasında 2 (cinsiyet) X 2 (okul türü) faktörlü çift yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 15' te verilmiştir.

Tablo 15. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Okul Türü	331.610	1	331.610	19.843	.000	YİBO>İÖO
Cinsiyet	55.123	1	55.123	3.298	.070	-----
Okul Türü x Cinsiyet	5.328	1	5.328	.319	.573	-----
Hata	10377.943	621	16.712			
Toplam	1019154.138	625				

Tablo 15’ te görüldüğü üzere, okul türlerine göre öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nin Aileden Algılanan Sosyal Destek alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir [$F_{(1-621)}=19.843$, $p<.01$].

Buna karşın, öğrencilerin Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Destek Algısı puan ortalamalarının cinsiyete [$F_{(1-621)}=.3.298$, $p>.05$] ve okul türü ve cinsiyet ortak etkisine göre [$F_{(1-621)}=.573$, $p>.05$] anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

Okul türü açısından elde edilen farkın kaynağı incelendiğinde ise YİBO’ ya devam eden öğrencilerin Aileden Algıladıkları Sosyal Destek düzey puan ortalamalarının ($\bar{X} = 40.91$) ailesi yanında kalan öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 39.46$) anlamlı bir biçimde yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.2. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaşlarından Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulgular

Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nin Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek alt boyutundan aldıkları puanların ortalama, standart sapma ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 16’ da gösterilmiştir.

Tablo 16. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaşlarından Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri

Gruplar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S
Normal İÖÖ	Kız	169	59.79	5.88
	Erkek	153	60.72	6.99
	Toplam	322	60.23	6.44
YİBO	Kız	152	63.32	7.24
	Erkek	151	62.62	7.26
	Toplam	303	62.97	7.25
Genel	Kız	321	61.46	6.78
	Erkek	304	61.67	7.18

Tablo 16’ da görüldüğü üzere, okul türü bakımından öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nin Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek alt boyutundan aldıkları puanlar incelendiğinde; ailesi yanında kalan erkek öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 60.72$; $S = 6.99$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 59.79$; $S = 5.88$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

YİBO’ ya devam eden öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nin Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek alt boyutundan aldıkları puanlar incelendiğinde; kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 63.32$; $S = 7.24$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 62.62$; $S = 7.26$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türü ve cinsiyete göre öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nin Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla grupların karşılaştırılmasında 2 (cinsiyet) X 2 (okul türü) faktörlü çift yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 17’ de verilmiştir.

Tablo 17. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaşlarından Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Okul Türü	1148.044	1	1148.044	24.489	.000	YİBO>NİÖÖ
Cinsiyet	2.237	1	2.237	.048	.827	-----
Okul Türü x Cinsiyet	103.057	1	103.057	2.198	.139	-----
Hata	29112.451	621	46.880			
Toplam	2399399.885	625				

Tablo 17’ de görüldüğü üzere, okul türlerine göre öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nin Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir [$F_{(1-621)}=24.489$, $p<.01$].

Buna karşın, öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ nin Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete [$F_{(1-621)}=.048$, $p>.05$] ve okul türü ve cinsiyet ortak etkisine göre [$F_{(1-621)}=.139$, $p>.05$] anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

Okul türü açısından elde edilen farkın kaynağı incelendiğinde ise; YİBO’ ya devam eden öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek puan ortalamalarının ($\bar{X} = 62.97$) ailesi yanında kalan öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 60.23$) anlamlı bir biçimde yüksek olduğu görülmektedir.

4.3. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Yaşam Doyumlarına İlişkin Bulgular

Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre Yaşam Doyumu Ölçeği’ nden aldıkları puanların ortalama, standart sapma ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 18’ de gösterilmiştir.

Tablo 18. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Yaşam Doyumlarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri

Gruplar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S
Normal İÖÖ	Kız	169	29.37	6.01
	Erkek	153	30.04	5.75
	Toplam	322	29.69	5.89
YİBO	Kız	152	30.13	5.35
	Erkek	151	29.84	5.73
	Toplam	303	29.98	5.54
Genel Toplam	Kız	321	29.73	5.71
	Erkek	304	29.94	5.73

Tablo 18' de görüldüğü üzere, okul türü bakımından öğrencilerin yaşam doyumu düzeylerine ilişkin puanlar incelendiğinde; ailesi yanında yaşayan erkek öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 30.04$; $S = 5.75$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 29.37$; $S = 6.01$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

YİBO' ya devam eden öğrencilerin yaşam doyumu düzeylerine ilişkin puanlar incelendiğinde; kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 30.13$; $S = 5.35$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 29.84$; $S = 5.73$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türü ve cinsiyete göre öğrencilerin yaşam doyumu düzeylerine ilişkin farkın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla grupların karşılaştırılmasında 2 (cinsiyet) X 2 (okul türü) faktörlü çift yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 19' da verilmiştir.

Tablo 19. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Yaşam Doyumlarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Okul Türü	11.968	1	11.968	.365	.546
Cinsiyet	5.701	1	5.701	.174	.677
Okul Türü x Cinsiyet	36.185	1	36.185	1.103	.294
Hata	20379.748	621	32.818		
Toplam	576773.000	625			

Tablo 19’ da görüldüğü üzere , öğrencilerin Yaşam Doyumu Ölçeği’ nden aldıkları puan ortalamalarının okul türlerine göre [$F_{(1-621)}=.365$, $p>.05$], cinsiyete göre [$F_{(1-621)}=.174$, $p>.05$] ve okul türü ve cinsiyet ortak etkisine göre [$F_{(1-621)}=1.103$, $p>.05$] anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.3.1. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Aileden Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulgular

YİBO ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre aileden aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin ortalama, standart sapma ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 20’ de gösterilmiştir.

Tablo 20. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Aileden Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri

Gruplar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S
Normal İÖO	Kız	169	5.00	1.58
	Erkek	153	5.18	1.54
	Toplam	322	5.09	1.56
YİBO	Kız	152	5.27	1.43
	Erkek	151	5.32	1.42
	Toplam	303	5.30	1.43
Genel Toplam	Kız	321	5.13	1.52
	Erkek	304	5.25	1.48

Tablo 20’ de görüldüğü üzere, okul türü bakımından öğrencilerin aileden aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin puanlar incelendiğinde; ailesi yanında kalan erkek öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 5.18$; $S = 1.54$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 5.00$; $S = 1.58$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

YİBO’ ya devam eden öğrencilerin aileden aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin puanlar incelendiğinde; erkek öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 5.32$; $S = 1.42$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 5.27$; $S = 1.43$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türü ve cinsiyete göre öğrencilerin aileden aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin farkın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla grupların karşılaştırılmasında 2 (cinsiyet) X 2 (okul türü) faktörlü çift yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 21’ de verilmiştir.

Tablo 21. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Aileden Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Okul Türü	6.593	1	6.593	2.918	.088
Cinsiyet	2.203	1	2.203	.975	.324
Okul Türü x Cinsiyet	.779	1	.779	.345	.557
Hata	1402.997	621	2.259		
Toplam	18261.000	625			

Tablo 21’ de görüldüğü üzere öğrencilerin aileden aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin aldıkları puan ortalamalarının okul türlerine göre [$F_{(1-621)}=2.918$, $p>.05$], cinsiyete göre [$F_{(1-621)}=2.203$, $p>.05$] ve okul türü ve cinsiyet ortak etkisine göre [$F_{(1-621)}=.779$, $p>.05$] anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.3.2. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaşlarından Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulgular

Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre aileden aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin ortalama, standart sapma ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 22’ de gösterilmiştir.

Tablo 22. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaşlarından Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri

Gruplar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S
Normal İÖÖ	Kız	169	5.08	1.46
	Erkek	153	5.18	1.35
	Toplam	322	5.13	1.40
YİBO	Kız	152	5.02	1.40
	Erkek	151	5.01	1.45
	Toplam	303	5.02	1.42
Genel Toplam	Kız	321	5.05	1.43
	Erkek	304	5.10	1.40

Tablo 22' de görüldüğü üzere, okul türü bakımından öğrencilerin arkadaşlarından aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin puanlar incelendiğinde; ailesi yanında kalan erkek öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 5.18$; $S = 1.35$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 5.08$; $S = 1.46$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

YİBO' ya devam eden öğrencilerin arkadaşlarından aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin puanlar incelendiğinde; kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 5.02$; $S = 1.40$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 5.01$; $S = 1.45$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türü ve cinsiyete göre öğrencilerin arkadaşlarından aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin farkın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla grupların karşılaştırılmasında 2 (cinsiyet) X 2 (okul türü) faktörlü çift yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 23' de verilmiştir.

Tablo 23. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaşlarından Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Okul Türü	2.100	1	2.100	1.040	.308
Cinsiyet	.347	1	.347	.172	.679
Okul Türü x Cinsiyet	.448	1	.448	.222	.638
Hata	1254.007	621	2.019		
Toplam	17396.000	625			

Tablo 23' te görüldüğü üzere, öğrencilerin arkadaşlarından aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin puan ortalamalarının okul türlerine göre [$F_{(1-621)}=2.040$, $p>.05$], cinsiyete göre [$F_{(1-621)}=.172$, $p>.05$] ve okul türü ve cinsiyet ortak etkisine göre [$F_{(1-621)}=.222$, $p>.05$] anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.3.3. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Okuldan Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulgular

YİBO ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre okuldan aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin ortalama, standart sapma ve frekans değerleri hesaplanmış ve Tablo 24' te gösterilmiştir.

Tablo 24. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Okuldan Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Frekans Değerleri

Gruplar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S
Normal İÖO	Kız	169	4.59	1.46
	Erkek	153	4.77	1.43
	Toplam	322	4.68	1.45
YİBO	Kız	152	4.92	1.37
	Erkek	151	4.49	1.54
	Toplam	303	4.70	1.47
Genel Toplam	Kız	321	4.74	1.43
	Erkek	304	4.63	1.49

Tablo 24' te görüldüğü üzere, okul türü bakımından öğrencilerin okul aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin puanlar incelendiğinde; ailesi yanında kalan erkek öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 4.77$; $S = 1.43$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 4.59$; $S = 1.46$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

YİBO' ya devam eden öğrencilerin okuldan aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin puanlar incelendiğinde; kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X} = 4.92$; $S = 1.37$) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 4.49$; $S = 1.54$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türü ve cinsiyete göre öğrencilerin okuldan aldıkları yaşam doyumu düzeylerine ilişkin farkın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla grupların karşılaştırılmasında 2 (cinsiyet) X 2 (okul türü) faktörlü çift yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 25' te verilmiştir.

Tablo 25. YİBO ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Okuldan Aldıkları Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Okul Türü	.091	1	.091	.043	.836	-----
Cinsiyet	2.214	1	2.214	1.044	.307	-----
Okul Türü x Cinsiyet	14.524	1	14.524	6.853	.009	NİÖÖ _{kız} > YİBO _{erkek}
Hata	1316.074	621	2.119			
Toplam	15106.000	625				

Tablo 25' te görüldüğü üzere, öğrencilerin okuldan aldıkları yaşam doyumu puan ortalamalarının okul türü [$F_{(1-621)}=.091$, $p>.05$] ve cinsiyete göre [$F_{(1-621)}=1.044$, $p>.05$] anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

Buna karşın, okul türü ve cinsiyet ortak etkisine göre öğrencilerin okuldan aldıkları yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir [$F_{(1-621)}=6.853$, $p<.01$].

Okul türü ve cinsiyet ortak etkisi açısından elde edilen farkın kaynağı incelendiğinde ise ailesi yanında kalan kız öğrencilerin okuldan aldıkları yaşam doyumu puan ortalamalarının ($\bar{X} = 4.59$) YİBO' ya devam eden erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 4.49$) anlamlı bir biçimde yüksek olduğu görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde yatılı ilköğretim bölge okulunda kalan ve ailesi yanında yaşayan ilköğretim sekizinci sınıf kız ve erkek öğrencilerin akran ilişkileri, sosyal destek algıları ve yaşam doyumlarına ilişkin elde edilen bulgular araştırma amaçları çerçevesinde tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1. Yatılı Bölge İlköğretim Okulu ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Akran İlişkilerine İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırma sonuçlarına göre; yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre bağlılık ilişkileri anlamlı düzeyde farklılaşırken, öğrencilerin okul türüne göre bağlılık ilişkilerinde anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmamıştır. Elde edilen bulgular, kız öğrencilerin bağlılık ilişkilerinin erkek öğrencilerinkinden yüksek olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu bulgu alanyazındaki araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Fisher (1981) 15-20 yaşları arasındaki ergenlerin arkadaşlık ilişkilerini incelediği araştırmasında, bütünleşmiş ve yakın ilişkilerin kızlarda erkeklere oranla daha yaygın olduğunu, kızların arkadaşlarına daha bağlı olduklarını ortaya koymuştur. Davies and Brember (1999) de araştırmalarında, kızların arkadaşlarıyla ilişki kurmakta zorlanmadıklarını, iletişim başlatma ve sürdürmede sorun yaşamadıklarını ve erkeklere göre arkadaşlarına daha bağlı ve yakınlık duyan kişiler olduklarını saptamışlardır. Doğücü (2004) ise farklı liselerde okuyan ergenlerin arkadaşlık ilişkilerini incelediği araştırmasında, kızların arkadaşlarıyla daha yakın ve yoğun ilişkiler kurduklarını ve erkeklere göre arkadaşlarına daha bağımlı ve onlara güven duyan kişiler olduklarını saptamıştır.

YİBO ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin kendini açma davranışlarının cinsiyete göre ve okul türü ve cinsiyet ortak etkileşimine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre, kız öğrencilerin kendini açma davranışları erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca ailesi yanında kalan kız öğrencilerin kendini açma davranışlarının yatılı bölge ilköğretim okulunda kalan erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalar

bu bulguyla paralellik göstermektedir. Delikara (2000), ergenlerin arkadaşlık ilişkileri ve suç kabul edilen davranışlar arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında kızların erkeklere göre arkadaşlarıyla bağlılık, sevgi ve güvene dayalı ilişkilerinin daha güçlü olduğunu saptamıştır. Cernkovich, Giordano ve Pugh (1986), erkeklere göre kızların arkadaşlıklarının daha çok yakınlık, ilgi ve güven içerdiğini saptamışlardır. Hartup tarafından yapılan araştırmada ise kızların arkadaşlık ilişkilerinde erkeklere göre daha arkadaşça ve daha yakın olduklarını saptamıştır (Akt: Delikara, 2000).

Literatüre incelendiğinde, kızların arkadaşlarını erkeklerden daha fazla sevdikleri, sırlarını daha çok açtıkları görülmüştür. Yani kızlar erkeklere göre daha çok kendilerini açma eğilimindedir. Erkekler arkadaşlarıyla daha yüzeysel arkadaşlıklar kurmaktadır. Ayrıca kızlar çoğunlukla arkadaşları ile küçük gruplar içinde vakit geçirirken, erkeklerin arkadaşlık ilişkilerini kızlara kıyasla daha büyük gruplar halinde, spor veya benzeri faaliyetler çerçevesinde yürüttükleri görülmüştür (Dickens, Erlman ve Kon, 1981; Akt. Hortaçsu, 1997).

Araştırma sonuçlarına göre; yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin sadakat algısının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Buna göre; kız öğrencilerin sadakat algılarının erkek öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu Delikara'nın araştırma sonuçlarıyla çelişmektedir. Delikara (2000) araştırmasında, sadakat alt ölçeğinden elde edilen puanlara göre, erkeklerin sapkın davranışları olan arkadaşlarının yanında kızlara göre daha fazla yer aldıklarını bulmuştur. Öte yandan Clark ve Ayers (1993) tarafından yapılan araştırma ise kızların arkadaşlarından daha çok bağlılık, sadakat ve empati beklentisi içinde olmaları, nazik ve anlayışlı arkadaşlara sahip olmaları yönünde bulgular elde etmişlerdir ve bu bulgu, araştırma bulgusuyla paralellik göstermektedir.

5.2. Yatılı İlköğretim Bölge Okulu ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Yorum

Sunulan bu çalışmada, okul türüne göre ergenlerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında farklılık gözlenirken, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık

bulunmamıştır. YİBO' da kalan ergenlerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin ailesi yanında kalan ergenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgular beklenenin aksine alanyazında yer alan araştırma sonuçları ile tutarlı değildir. Yapılan araştırmalara bakıldığında; Armsden ve Greenberg (1987) kızların erkeklere göre özellikle annelerinden daha fazla sosyal destek algıladıklarını tespit etmiştir. Erim (2001) araştırmasında, ailesinin yanında kalan ergenlerin yetiştirme yurdunda kalan ergenlere göre daha fazla sosyal destek algıladıklarını saptamıştır. Arıcı (2005) ise bu araştırmanın aksine yatılı okulda kalan öğrencilerle ailesi yanında kalan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin hiçbir alt boyutunda anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Ak ve Sayıl (2006) ise yaptıkları araştırmada, yatılı öğrencilerin, diğer öğrencilere göre daha fazla davranış problemleri gösterdiklerini, ailelerinden daha az sosyal destek aldıklarını ve okula uyumda daha fazla zorlandıklarını saptamışlardır.

YİBO' da kalan ergenlerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeyinin ailesi yanında kalan ergenlere göre daha yüksek olduğu bulgusu araştırmanın bazı sınırlılıkları ile ilgili olabilir. Öğrenciler ölçek maddelerini yanıtlarken sosyal beğenilirlik kaygısı yaşamış ve maddeleri bu doğrultuda yanıtlamış olabilirler. Ayrıca oluşan farklılığın örneklem grubundaki farklılıktan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Ailesi yanında kalan ergenlerin ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyinin düşük oluşu, ergenlik döneminde akran gruplarının, bir gruba ait olma ve onaylanmanın ergenler için çok daha önemli olmasına bağlanabilir (Yazgan, Bilgin ve Atıcı, 2004) . Ayrıca ergenlik döneminde ergen, bir yandan ailesinin ilgisi, sevgisi ve desteğine ihtiyaç duyarken bir diğer yandan bağımsızlaşma ve ayrı bir birey olma çabasına girer. Bu durum, ergenin ailesi ile ilişkilerinin zayıflamasına, arkadaşlarıyla ise bağların daha da güçlenmesine yol açabilir. YİBO' da kalan ergenler aileleri ile sınırlı sayıda iletişim kurabilmektedir. Daha az iletişime geçen ergenler aileleri ile daha az tartışabilmekte, dolayısıyla algıladıkları sosyal destek daha nitelikli olduğu fikrine varılabilir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeylerinde anlamlı farklılaşma olmadığı bulgusu Çakır ve Palabıyıkoglu (1997), Elbir (2000), Ünlü (2001), Şencan (2009) tarafından yapılan araştırmalar ile paralellik göstermektedir. Bu araştırmalarda da cinsiyet ile aileden algılanan sosyal destek düzeyi

arasında anlamlı fark olmadığı sonucu bulunmuştur. Buna karşın Zaimoğlu (1991), Wall ve arkadaşları (1999) ve Baştürk (2002) lise öğrencileri ile ilgili olarak yaptıkları araştırmalarda cinsiyete göre aileden algılanan sosyal destek arasında fark bulmuşlardır. Araştırmalar arasındaki bu farklılığın örneklem gruplarındaki farklılıklardan kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Aileden algılanan sosyal destek düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmamasında, ailelerin kız ve erkek çocuklarına karşı aynı duyarlılıkta yaklaşmaları ve ayırım yapmamalarının etkisi olabileceği düşünülmektedir. Aynı şekilde öğretmenlerin de cinsiyet ayırımı yapmaksızın öğrencileriyle iletişim içinde olmaları ve kız-erkek her iki gruba da eşit mesafede yaklaşmalarının bu sonucu ortaya çıkarmış olabileceği ifade edilebilir.

5.3. Yatılı Bölge İlköğretim Okulu ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Arkadaşlarından Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu çalışmada, okul türüne göre ergenlerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında farklılık gözlenirken, cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yatılı ilköğretim bölge okullarında kalan ergenlerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin ailesi yanında kalan ergenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç, alanyazında yer alan bazı araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermemektedir. Arıcı (2005) tarafından yapılan araştırmada, yatılı okulda kalan öğrencilerle ailesi yanında kalan öğrencilerin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin hiçbir alt boyutunda anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Ak ve Sayıl (2006) ise yaptıkları araştırmada, YİBO' daki öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha az sosyal destek aldığını ve daha fazla davranış problemleri gösterdiğini tespit etmiştir. YİBO' da kalan öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmaların çok az sayıda olması sebebiyle bu çalışmanın bulgularının bundan sonraki çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Ergenin arkadaşlarından sosyal destek sağlayabilmesi için onlarla sosyal ortamlarda bir araya gelmesi, onlarla nitelikli zaman geçirebileceği sosyal aktivitelere katılması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında; YİBO' da kalan ergenlerin, ailesi

yanında kalan ergenlere oranla arkadaşları ile daha fazla bir arada kaldıkları, daha fazla paylaşımda buldukları, birbirlerine daha fazla destek oldukları söylenebilir.

Cinsiyete göre ergenlerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyleri açısından farklılık gözlenmemiştir. Bu sonuç literatürde yer alan bazı araştırma sonuçları ile paralellik göstermemektedir. Güngör (1996), Baştürk (2002) Bayram (1999) Kim (2001), Kahriman (2002), Newman, Griffen, O'Connar & Spas (2007) ve Sayar (2006), Şencan (2009), Ünlü (2001)' nün bulguları da arkadaşlardan algılanan desteğin anlamlı olduğu ve bu desteğin kızlar lehine olduğu yönündedir. Araştırmalardaki farklılığın örneklem gruplarındaki farklılıktan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

5.4. Yatılı Bölge İlköğretim Okulu ve Ailesi Yanında Kalan Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Yaşam Doymu Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Yorum

Yapılan araştırmada; YİBO' da ve ailesi yanında kalan ergenlerin cinsiyet ve cinsiyet ve okul türü ortak etkisine göre aile ve arkadaştan aldıkları yaşam doymu düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Cinsiyet açısından bakıldığında; Bayraktar (2009) araştırmasında, göç etmiş ergenlerde yaşam doymu, benlik saygısı, sosyal destek ağları ve kültürlenme düzeyi puanlarının yaş ve cinsiyete göre farklılaşmadığını saptamıştır. Bayraktar (2009)' in araştırmasından elde edilen sonuç, bu araştırmadan elde edilen bulgu ile tutarlılık göstermektedir. Atienza (2003) ergenlerin yaşam doymuları üzerinde yaptığı araştırmasında, erkek ergenlerin kızlara kıyasla daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğunu saptamıştır. Elde edilen bu bulgu, bu araştırmada elde edilen bulgu ile tutarlı değildir.

Araştırmada elde edilen bulgular, ergenlerin okuldan aldıkları yaşam doymu düzeylerinin cinsiyete ve okul türüne göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığını göstermiştir. Danielsen, Samdal, Hetland ve World (2009) yaptıkları araştırmada, kız ergenlerin okuldan aldıkları yaşam doyumunun erkeklere kıyasla daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Elde edilen sonuç, bu araştırmada elde edilen bulgu ile tutarlı değildir. Araştırmalardaki bu farklılığın hem örneklemden hem de kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada okul türü ve cinsiyet ortak etkisine göre, ailesi yanında kalan öğrencilerin okuldan aldıkları yaşam doyumu düzeylerinin YİBO' da kalan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Alanyazın incelendiğinde YİBO' da kalan öğrencilerin yaşam doyumu ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırma bulgularının gelecekte çalışmalara önemli bilimsel katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

YİBO' lar bünyesinde yatılı okuyan öğrenciler bulundurması sebebi ile diğer normal öğretim veren okullardan daha farklı fiziksel bölümlere sahiptir. (Yatakhane, yemekhane, etüt odaları, çamaşırhane, revir, lojmanlar vb.) Fakat yapılan birçok araştırmada elde edilen bulgular, YİBO' ların mevcut fiziksel koşullar açısından iyi durumda olmadığını ve mevcut fiziksel yapının geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir (MEB, 2007; Arı, 2002; Ulusoy, 2006). Ayrıca YİBO' da kalan büyük öğrencilerin küçük öğrencilere karşı olumsuz tutumu, öğrencilerin ailesinden uzak olmasından kaynaklanan davranış problemleri (sinirlilik, isteksizlik, aile özlemi) , sosyal faaliyetlerin yetersizliği, öğretmenlerin yaşadığı tükenmişliğin öğrencilere yansımaları gibi problemler yaşanmaktadır (Arı, 2002; Ulusoy, 2006; Eraslan, 2006; Çılğın, 2007; MEB, 2007). Bu bilgiler doğrultusunda YİBO' da kalan ergenlerin okuldan aldıkları yaşam doyumunun düşük olduğu söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen bulguların genel bir değerlendirmesi yapılmış ve hem uygulamaya hem de ileride yapılacak çalışmalara ilişkin öneriler sunulmuştur.

6.1. Sonuçlar

Bu çalışmada yatılı ilköğretim bölge okulunda ve ailesi yanında kalan ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre akran ilişkileri, sosyal destek algıları ve yaşam doyumu düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir:

YİBO ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre akran ilişkilerinde bağlılık düzeylerinin anlamlı bir farklılaşma gösterdiği ancak öğrencilerin okul türüne göre bağlılık ilişkilerinde anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Kız öğrencilerin bağlılık ilişkilerinin erkek öğrencilere göre yüksek olduğu saptanmıştır.

Bunun yanı sıra akran ilişkilerinin kendini açma davranışları boyutunda cinsiyet açısından bakıldığında; kız öğrencilerin kendini açma davranışlarının erkek öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul türü açısından bakıldığında ise; ailesi yanında kalan kız öğrencilerin kendini açma davranışlarının yatılı ilköğretim bölge okulunda kalan erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

YİBO ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin akran ilişkilerinde sadakat algılarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma gösterdiği ancak okul türüne göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği belirlenmiştir. Kız öğrencilerin sadakat algılarının erkek öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca Ergenlerin akran ilişkilerinde güven ve özdeşim algılarının cinsiyet ve okul türüne göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği belirlenmiştir.

Okul türüne göre ergenlerin aileden ve arkadaşan algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür.

Buna göre; YİBO' da kalan ergenlerin aile ve arkadaşan algıladıkları sosyal destek düzeylerinin ailesi yanında kalan ergenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca ergenlerin aileden ve arkadaşan algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir.

YİBO' da ve ailesi yanında kalan ergenlerin cinsiyet ve okul türüne göre, aile ve arkadaşan aldıkları yaşam doyumu düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Ailesi yanında kalan ergenlerin okuldan aldıkları yaşam doyumu düzeylerinin YİBO' da kalan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

6.2. Öneriler

Aşağıda araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda, uygulamalara ve bu konuya ilişkin yapılacak araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.2.1. Uygulamalar Açısından

- 1- Okul psikolojik danışmanları ve diğer uygulayıcılar tarafından erkek öğrencilere arkadaşlık becerilerini başlatma, sürdürmeye yönelik beceri eğitim programları düzenlenebilir.
- 2- Okul psikolojik danışmanları ve diğer uygulayıcılar tarafından aileden algılanan sosyal destek düzeyini arttırmak amacıyla ebeveynlere yönelik etkili ebeveyn-ergen iletişimi, ergenlik döneminde ebeveynlerin üzerine düşen görevler gibi konularda grup rehberliği çalışmaları yapılabilir.
- 3- Yatılı ilköğretim bölge okullarının eğitim sistemi içindeki konumunun iyileştirilmesi amacıyla öğretmenlerin daha etkili olabilmesi amacıyla okul rehber öğretmenleri tarafından öğretmenlere ergenlerle etkili iletişim konusunda seminerler verilebilir.
- 4- Önleyici ve koruyucu ruh sağlığı hizmeti bağlamında okul psikolojik danışmanları tarafından ailelere psikolojik destek verilerek ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinin artırılmasında ailenin rolü pekiştirilebilir.

6.2.2. Gelecekte Yapılacak Çalışmalar Açısından

- 1- Bu çalışma Adıyaman ili merkez Besni ve Gölbaşı ilçelerinde yer alan ve araştırmacının ulaşabildiği ilköğretim kurumu öğrencileriyle yapılmış olup çalışma daha büyük bir örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilebilir.
- 2- Araştırma sadece ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Farklı okullarda (yetiştirme yurdu, yatılı ilköğretim bölge okulları gibi.) karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.
- 3- İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin yaşam doyumu düzeylerinin ebeveyn ve arkadaş bağlılığı ile ilişkisinin incelendiği araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ak, L., ve Sayıl, M. (2006), “Three different types of elementary school students’ school achievements, perceived social support, school attitudes and behavioradjustment problems”, *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6(2), 293- 300.
- Allen J, Land D (1999), “Attachment in adolescence. Handbook of Attachment: Research”, *Theory, & Clinical Applications*, Cassidy J ve Shaver P (ed) The Guilford Press, New York, s:319-335.
- Annak, B. B. (2005), “Sosyal Destek, Sosyal Ağ, Yaşam Kalitesi ve Yaşam Doyumu: Duygu-Durum ve Anksiyete Bozukluğu Tanısı Alan Kişiler Ve Düzenli Hemodiyaliz Tedavisi Gören Hastalar Açısından Bir Karşılaştırma”, *Yüksek Lisans Tezi*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Arı, A. (2002), “Normal, taşınmalı ve yatılı ilköğretim okullarının karşılaştırılması”, *Milli Eğitim Dergisi*, (153–154). www.yayim.meb.gov.tr/dergiler/153-154/ari.html [05.10.2008]
- Arıcı, M. (2005), “Yatılı ve Ailesi ile Kalan Lise Öğrencilerinin Atılganlık, Sosyal Destek ve Başarılarının Karşılaştırılması”, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Arısoy, S. (1983), “Lise II. Sınıf Düzeyindeki Öğrencilerin Arkadaş Tercihleri”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Armsden, G.C. ve Greenberg, M.T. (1987), “The Inventory of Parent and Attachment Individual Differences and Their Relationship to Psychological Well-Being in Adolescence”, *Journal of Youth and Adolescence*, 16 (5) s.427-454.
- Atienza, F. L., Balaguer, I. & Garcia- Merita, M. L. (2003), “Satisfaction with Life Scale: Analysis of factorial invariance across sexes”, *Personality and Individual Differences*, 35(6):1255- 1260.
- Avcı R. (2009), “İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Arkadaşlık İlişkileri ve Cinsiyete Göre Öfke Düzeyleri ve Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi”,

Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Adana

- Avşaroğlu, S., Deniz, E. M., ve Kahraman, A. (2005), “Teknik Öğretmenlerde Yaşam Doyumu İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 115-129.
- Barrera, M. (1986), “Distinctions between social support concerns, measures, and models”, *American Journal of Community Psychology*, 14(4), 413-445.
- Başer, Z. (2006), “Aileden Algılanan Sosyal Destek ile Kendini Kabul Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baştürk, D. (2002), “Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerde Algılanan Sosyal Desteğin Akademik Başarı Üzerine Etkisi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bayram, D. (1999). “Bir Grup Gençte Ruhsal Belirti ile Sosyal Destek İlişkisi”, *Doktora Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Beest, M.V., & Baerveldt, C. (1999), “The relationship between adolescents’ social support from parents and from peers”, *Adolescence*, 34(133), 193-201.
- Benenson, J.F and Benarroch D. (1998), “Gender differences in responses to friends hypothetical greater success”, *Journal of Early Adolescence*, 18 (2); 192-208.
- Bilbay-Alpa, A ve Köseoğlu, F. (1999), “Arkadaşlarınca düşük kabul gören 4. ve 6. sınıf öğrencilerinin akran ilişkilerini güçlendirmek için geliştirilen sosyal beceriler programının etkinliği”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Boğaziçi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Bölümü, İstanbul
- Bilgiç, N. (2000), “Arkadaşlık Becerisi Eğitiminin İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerine Etkisi”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Biswas-Diener, R., Diener, E., & Tamir, M. (2004), “The psychology of subjective well-being”, *Daedalus*, 133(2), 18-26.
- Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2004), “Life satisfaction among European American, African American, Chinese American, Mexican American, and Dominican American adolescents”, *International Journal of Behavioral*.

- Brant, P.A., & Weinhart, C. (1981), "The PRQ-A social support measure", *Nursing Research*, 30(5), 277-280.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (1. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Carlo G, Fabes R, Laible D ve ark (1999), "Early adolescence and prosocial/moral behaviour II: The role of social and contextual influences", *J Early Adolescent*, 19: 132-133.
- Cheng, S.T., & Chan, A.C.M. (2004), "The multidimensional scale of perceived social support: Dimensionality and age and gender differences in adolescents", *Personality and Individual Differences*, 37(2004), 1359-1369.
- Cırık (2010), "İlköğretim 5., 6., 7., ve 8.sınıf Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi", *Doktora Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Coffman, D.L., & Gilligan, T.D. (2002), "Social support, stress, and self-efficacy: Effects on students' satisfaction", *Journal of College Student Retention*, 4(1), 53-66.
- Cohen, S., Wills, T. A. (1985), "Stress, social support, and the buffering hypothesis", *Psychological Bulletin*, 98 (2), 310-357.
- Cohen, S., Gottlieb, B.H., & Underwood, L.G. (2001), "Social relationships and health: Challenges for measurement and intervention", *Advances in Mind-Body Medicine*, 17(2), 129-142.
- Coleman., J., C., & Hendry., L. (1989), *The Nature of Adolescence*, Second Edition, Routledge, London and New York.
- Collins, A.W., Sprinthall A. N. (1995), *Adolescent Psychology*, New York: McGraw-Hill, International Edition, pp: 172,177.
- Compas, B.E., Banez, G.A., Malcarne, V., & Worsham, N. (1991), "Perceived control and coping with stress: A developmental perspective", *Journal of Social Issues*, 47(4), 23-34.
- Çakır, H. Y. (1993), "12-22 Yas Grubundaki Gençlerde Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlik Ve Geçerlik Araştırması", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakır, Y. ve Palabıyıkoglu, R. (1997), "Gençlerde Sosyal Destek-Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması", *Kriz Dergisi*, 5 (1), s. 15- 24.

- Çevik, G. (2007), “Lise III. Sınıf Öğrencilerinin Arkadaşlık İlişkileri ve Benlik Saygılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çılğın, Ö. (2007), “Yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrenim gören öğrenciler ile velilerinin beden eğitimi ve ders dışı etkinliklere yaklaşımları”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çivitçi, A. (2007), “Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe’ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları”, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7, 26,51-60.
- Çok, Figen (1993), “Üniversite Öğrencilerinin Arkadaşlık İlişkileri ve Bunun Ana Baba Tutumlarıyla İlişkisi”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çuhadaroglu-Çetin, F., Canat, S., Kılıç, E., Senol, S., Rugancı, N. Öncü, B. ve ark. (2004). *Ergen ve Ruhsal Sorunlar: Durum Saptama Çalışması*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Raporları Sayı: 4
- Danielsen, A.G., Samdal, O., Hetland, J., & Wold, B. (2009), “School-related social support and students’ perceived life satisfaction”, *The Journal of Educational Research*, 102(4), 303-318.
- Davies, J. and Brember, I. 1999, “Boys outperforming girls: A 8 year cross-sectional study of attainment and self-esteem in year 6”, *Educational Psychology*, 19; 5-17
- Deiner, E. (2001), “Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for national a Index”, *American Psychologist*, Vol.55. No.1, 34-43.
- Delikara, İ. (2000), “Ergenlerin Akran İlişkileri ile Suç Kabul Edilen Davranışlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demir, Ö. N., Baran, G. A. ve Ulusoy, D. (2005), “Türkiye’de Ergenlerin Arkadaş-Akran Grupları İle İlişkileri ve Sapmış Davranışlar: Ankara Örneği”, *Bilgi Dergisi*, sayı: 32, s: 83-108.
- Demirel, S.ve Canat, S. (2003), “Ankara’daki Bes Eğitim Kurumunda Kendini Yaralama Davranışı Üzerine Bir Çalışma”, *Kriz Dergisi*, 12 (3): 1-9
- Demirtaş, A.S. (2007), “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek ve Yalnızlık Düzeyleri İle Stresle Başa Çıkma Düzeyleri Arasındaki İlişki”,

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985), "The Satisfaction With Life Scale", *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Diener-Biswas R., Diener, E., Tamir, M. (2004), "The psychology of subjective wellbeing", *Daedalus*, 133(2), 18-25.
- Diener, E., & Fujita, F.(1995), "Resources, personal striving and subjective well-being", *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(1), 120-132.
- Dilmaç, B., Eksi, H. (2008), "Meslek Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Benlik Saygılarının İncelenmesi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 20, 279-287
- Dingiltepe, T. (2009), "Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyleri ile Yaşam Kalite Düzeylerinin Karşılaştırılması", *Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana*
- Döğücü, F. (2004), "Tosya İlçesinde Farklı Liselerde Öğrenim Gören Ergenlerin Arkadaş İlişkilerinin İncelenmesi", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*
- Dönmez, M. M. (2007), "Meslek Lisesi Öğrencilerinin Atılganlık Düzeylerine Göre Yaşam Doyumu ve Duygularını İfade Etme Eğilimlerinin Karşılaştırılması", *Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*
- Dubow, E. F., Ullman, D.G, (1989), "Assessing social support in elementary school children: The survey of children's social support", *J Clin Child Psychol*, 18(1): 52-64.
- Duman, N. (2000), "Ankara liselerinde Çeteye Katılma Potansiyeli Olan Öğrenci Grupları ve Okul Sosyal Hizmeti", *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*
- Duru, E. (2008), "The predictive analysis of adjustment difficulties from loneliness, social support, and social connectedness", *Educational Sciences: Theory ve Practice*, 8(3), 849-856.
- Eker, D. Arkar, H. (1995), "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirligi", *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34): 45-55.

- Elbir, N. (2000), “Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eraslan, L. (2006). Yalnızlığın okulları YİBO’ lar, <http://www.memurlar.net/haber/38102/> [02.12.2008]
- Erim, B. (2001), “Yetiştirme Yurtlarında ve Aileleri Yanında Yaşayan Ergenlerin, Benlik Saygısı, Depresyon ve Yalnızlık Düzeyleri ile Sosyal Destek Sistemleri Açısından Karşılaştırılması”, *Yüksek Lisans Tezi* , Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Field., T., Diego M. ve Sanders, C. (2002), “Adolescents’ Parent and Peer Relationships”, *Adolescence*, n:37, pp: 121-30 Spr.
- Fisher, J.L. (1981), “Transition in relationship style from adolescence to young adulthood”, *Journal of Youth and Adolescence*, 14; 11-24.
- Flaherty, J., ve Richmond, J. (1989), “Gender differences in the perception and utilization of social support: Theoretical perspectives and an empirical test”, *Social Science and Medicine*, 28(12), 1221-1228.
- Fraley R, Davis K (1997), “Attachment formation and transfer in young adults' close friendships and romantic relationships”, *Personal Relationships*, 4: 131-144.
- Gilman, R., Huebner, E. S., ve Laughlin, J. E. (2000), “A first study of the multidimensional students’ life satisfaction scale with adolescents”, *Social Indicators Research*, 52, 135-160.
- Gümüşbaş, B. (2008), “Stresle Başa Çıkma Yollarının İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Yöntemleri ve Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, izmir.
- Gün, Z., Bayraktar, F. (2008), “Türkiye’de İç Göçün Ergenlerin Uyumundaki Rolü”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19,2, 167-176
- Gündoğdu, R. (2003), “İlköğretim 3. 4. ve 5. Sınıf Çocuklarının Arkadaşlık Konusundaki Görüşleri ve Arkadaşlık Seçimlerini Etkileyen Etmenler”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Güngör, A. (1996), “Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Destek, Negatif Yaşam Olayları, Öfkenin İfade Edilme Biçimi ile Kendini Suçlamanın Fiziksel Sağlık ve

- Sosyal Uyumla Olan İlişkilerinin İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gürbüz, A. G. (2008), “Öfke Denetimi Eğitiminin Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Öfkeyle Başa Çıkmaları, Yaşam Doyumları ve Depresyon Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Güven, M. (1996), “Yatılı İlköğretim Bölge Okulunda ve Ailesi Yanında Kalan Öğrencilerin Benlik Düzeyleri”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göç, Z. (2008), “Predictive Role of Perfectionism on Academic Achievement and Life Satisfaction”, *Yüksek Lisans Tezi*, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Gökler, I. (2007), “Çocuk ve Ergenler İçin Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği Türkçe Formunun Uyarlama Çalışması: Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliği”, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14 (2), 90-99.
- Greenspoon, P. J., ve Saklofske, D. H. (1998). Confirmatory factor analysis of the multidimensional students’ life satisfaction scale. *Personality and Individual Differences*, 25, 965-971.
- Havighurst, R.J. (1972), *Developmental Tasks and Education*. New York: David McKay.
- Helsen, M., Vollebergh, W., ve Meeus, W. (2000), “Social support from parents and friends and emotional problems in adolescence”, *Journal of Youth and Adolescence*, 29(3), 319-335.
- Hiloğlu, S. (2009), “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbaca Davranışlarını Yordama Sosyal Beceri ve Yaşam Doyumunun Rolü”, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Holt, M. K. ve Espelage, D. L. (2005), “Social Support as a Moderator between Dating Violence Victimization and Depression/Anxiety among African American and Caucasian Adolescents”, *School Psychology Review*, 34 (3), s.309-328 (Erişim Adresi: <http://eric.ed.gov>- Education Resources Information Center - 15.04.2009)
- Hortaçsu, N. Oral, A. (1991), “Factors Affecting Relationships of Turkish Adolescents with Parents and Same –Sex Friends”, *Journal of Social Psychology*, c.131,S.3, ss.13-14.

- Hortaçsu, N. (1997), *İnsan İlişkileri*, İstanbul:İmge Yayınevi.
- İlköğretim Genel Müdürlüğü “Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının Tarihçesi”, www.iogm.meb.gov.tr [17.06.2008]
- Jeij., E., Poel., Y., Reymond., M., Ravesloot., J. & Meulman, J., J. (2000), “The Role of Parents and Peers in The Leisure Activities of Young Adolescents”, *Journal of Leisure Research*, vol :32, no: 3, pp: 281-302.
- Kafka, G. J., ve Kozma, A. (2001), “The construct validity of Ryff's Scales of Psychological Well-Being (SPWG) and their relationship to measures of subjective well-being”, *Social Indicators Research*, 57, 171-190.
- Kahriman, İ. (2002), “Adolesanlarda Aile ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişki”, *Yüksek Lisans Tezi*, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kaner, S. (2002), “Akran İlişkileri Ölçeği ve Akran Sapması Ölçeği Geliştirme Çalışması”, *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 33(1-2). Ankara: Ayrı Baskı. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kırtıl (2009), “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Kim, O. (2001), “Sex Differences in Social Support, Loneliness and Depression Among Korean College Students”, *College of Nursing Science*, 88, 2, 521- 526.
- Kimmel, D. and Weinner, I. (1995), *Adolescence a developmental transition*, Lacurence Erlbaum Associates, 318 p., London.
- Kocayörük, E. (2007), “The Effects of Father Involvement Trining on Family Functioning and Peer Relationships Of 9TH Grade High School Students”, *Doktora Tezi*, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Kocayörük, E. ve Sümer, H. Z. (2009), “The Effects of Father Involvement Training on Family Functioning and Adolescents' Peer Relations”, *Journal of Theory and Practice in Education*, 5(1), 3-7.
- Köker, S. (1991), “Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyinin Karşılaştırılması”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Köknel, Ö. (1989), *Ana-Baba Okullar*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Köknel, Ö. (1999), *Ergenlik Dönemi, Ana Baba Okulu*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

- Kulaksızoğlu, A. (2005), *Ergenlik Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Yayınları.
- Ladd, G. W., ve Pettit, G. S. (2002), "Parenting and the development of children's peer relationship", M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of Parenting*, Vol: 5. Practical Issues in Parenting. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Laird, R., D., and Pettit G. S. (1999), "Best Friendships, Group Relationships, and Antisocial Behavior in Early Adolescence", *The Journal of Early Adolescence*, Vol. 19, No. 4, 413-437.
- Lazzari, S.A. (2000), "Emotional Intelligence, Meaning and Psychological Well Being: A Comparison Between Early And Late Adolescence", *The Degree of Masters of Arts Graduate Counselling Psychology Program*, Trinity Western University
- Lepore, S. J., Evans, G. W., Schneider, M. L. (1991), "Dynamic Role of Social Support in The Link Between Chronic Stress and Psychological Distress", *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(6), s. 899-909.
- Levitt, M.J., Guacci-Franco, N., & Levitt, J.L. (1993), "Convoys of social support in childhood and early adolescence: Structure and function", *Developmental Psychology*, 29(5), 811-818.
- Malecki, C.K. ve Elliott, S.N. (1999), "Adolescents Ratings of Perceived Social Support and Its Importance : Validation of The Student Social Support Scale", *Psychology in The School*, 36 (6), s.473- 483.
- Mason, W. A. (2004), "General and Specific Predictors of Behavioral and Emotional Problems Among Adolescents", *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 12 (1), s.49-61.
- Meehan, M.P.,J.A. Durlak ve F.B Bryant. (1993) "The Relationship of Social Support to Perceived Control and Subjective Mental Health in Adolescents" *Journal of Community Psychology*, 21 , 49-55
- Muus, R.E. (1990), "Problems in Growing Up. Fourth edition. (Ed: R.E. Muuss)", *Adolescent Behavior and Society*. New York: McGraw-Hill Publishing Company,
- Muuss,R.E, (1996), *Theories of Adolescence*, New York.
- Myers, D., Deiner, E. (1995), "Who is happy", *American Psychological Society*, Vol. 6 No.1.p19.
- Nalbant, A. (1993), "15- 22 Yaşları Arasında Bulunan İslahevindeki, Gözetim Altındaki ve Suç İşlememiş Gençlerin Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu

- Düzeylerinin Karşılaştırılması”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Newman, B., Newman, P., Griffen, S., O’Connor, K. & Spas, J. (2007), “The Relationship of Social Support to Depressive Symptoms During the Transition to High School”, *Adolescence*, 42, 441-460.
- Orvin, G.H. (1994), *Understanding the Adolescent*, Washington: American Psychiatric Press
- Oskay, G. (1985), “Arkadaş İlişkilerinden Kaynaklanan Ana-Baba, Ergen Çatışması”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, c.2, S.3, ss. 141-166.
- Pavot, W., Diener, E., Colvin, C.R. & Sandvick, E. (1991), “Further Validation of the Satisfaction With Life Scale : Evidence for the cross-method convergence of well-being measures”, *Journal of Personality Assessment*, 57, 149-161
- Positive Psychology Center, (2007), “Well-Being & Satisfaction”, Ulaşıldı Kasım, 22, 2006. Web: <http://www.ppc.sas.upenn.edu/teachingwellbeing.htm>
- Procidano, M. & Heler, K. (1983), “Measures of Perceived Social Support From Friends and From Family: Tree Validation Studies”, *American Journal of Community Psychology*.
- Puklek-Levpuscek. M. (2006), “Adolescent individuation in relation to parents and friends: Age and gender differences”, *European Journal of Developmental Psychology*, 3(3); 238-264.
- Rask, K., Kurki, P.A., Paavilainen, E. (2003), “Adolescent subjective well-being and family Dynamics”, *Scand J. Carin Sci*, 17, 129-138.
- Richman, J.M., Rosenfeld, L.B., & Bowen, G.L. (1998), “Social support for adolescents at risk of school failure”, *Social Work*, 43(4), 309-323.
- Sağlam, S. (2007), “Lise Öğrencilerinin Ana-Baba İletişimi Sosyal Destek Ve Ana-Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum
- Sarason, I.G., Levine, H.M., Basham, R.B., ve Sarason, B.R. (1983), “Assessing social support: The social support questionnaire”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 127-139.
- Sayar, M. (2006), “A Longitudinal Study of the Relationship between Perceived Social Support and Psychological Well- Being of Adolescents from

- LowSocioeconomic Status”, *Yüksek Lisans Tezi*, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Schafer, C., Coyne, J.C., ve Lazarus, R.S. (1981), “The health-related functions of social support”, *Journal of Behavioral Medicine*, 4(4), 381-406.
- Serrano, R.G. (1984), “Mexican- American adolescent self disclosure in friendship formation”, *Adolescence*, 19(75); 539-549.
- Sherman, M. A., Lansford, E. J. and Volling L. B. (2006), “Sibling relationships and best friendships in young adulthood: Warmth, conflict and well-being”, *Personal Relationships*, 13; 151-165.
- Siyez, D.M., ve Kaya, A. (2008), “Psychometric properties of the Turkish version of the brief multidimensional students’ life satisfaction scale (BMSLSS)”, *Journal of Psychoeducational Assesment*, 26, 139-147.
- Siyez, D. M., Kaya, A. (2008), “Farklı Sosyometrik Statülerdeki İlköğretim Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi”, *Eurasian Journal of Educational Research*, S.32
- Sorias, O. (1986), “Sosyal beceriler ve değerlendirme yöntemleri”, *Psikoloji Dergisi*, 5(20), 25-29.
- Sorias, O. (1988), “Sosyal Desteğin Değerlendirilmesi II: Toplumdan Seçilmiş Bir Örneklemede, Sosyal Ağın Yapısal Özellikleri ile Algılanan Destek”, *Seminer Psikoloji Dergisi*, 6, 26-40
- Steinberg, L. (2002), *Adolescence*, Sixth Edition, New York: McGraw Hill Companies Inc.
- Şencan B. (2009), “Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi ile Sosyal Yetkinlik Beklentisi Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Tamar, M. (2005), *Gençlikte Değişim ve Süreklilik*, İzmir: Çelikkol Yayıncılık.
- Taylor, R. J., Chatters, L. M., Hardison, C. B., & Riley, A. (2001), “Informal social support networks and subjective well- being among African Americans”, *Journal of Black Psychology*, 27(4): 439- 463.
- Totan, T. (2008), “Ergenlerde Zorbalığın Anne, Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu

- Trotter, B.B. (1989), "Coparental Conflict, Competition and cooperation and parents' perceptions of their children's social-emotional well-being following marital separation", *Unpublished Doctorate Dissertation*, Tennessee Üniversitesi in Knoxville.
- Ulusoy, Y. (2006), "Yatılı okullar", *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Unlendorff, H. (2000), "Parents' and childrens friendships Networks", *Journal of Family Issues*, March, EBSCO:2872272
- Uz Baş A., Siyez D. (2006), "Akranları tarafından kabul gören ve görmeyen ilköğretim okulu 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin akran ilişkilerine yönelik algılarının incelenmesi", *XV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 13-15 Eylül 2006 Muğla.
- Ünlü, H. (2001), "Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Desteğin ve Ego Kimlik Statülerinin Sosyo- Ekonomik Düzey ve Cinsiyete Göre İncelenmesi", *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünüvar, A. (2003), "Çok Yönlü Algılanan Sosyal Desteğin 15-18 Yaş Arası Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisine ve Benlik Saygısına Etkisi", *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Vara, S. (1999), "Yoğun Bakım Hemşirelerinde GĞ Doyumu ve Genel Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Yüksek Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Vaux, A. (1985), "Variations in social support associated with gender, ethnicity, and age", *Journal of Social Issues*, 41(1), 89-110.
- Vedder, P., Boekaerts, M., ve Seegers, G. (2005), "Perceived social support and well being in school; the role of students' ethnicity", *Journal of Youth and Adolescence*, 34(3), 269-278.
- Veenhoven, R. (1996), *The Study Of Life Satisfcaftion, A Comparative Study of Satisfaction With Life in Europe*, In: W. E. Saris, R.Veenhoven, A.C. Scherpenzeel, & B. Bunting (Eds). (Budapest, Hungary: Eötvös University Pres), p.p. 11-48.

- Verkuyten. M, Steenhuis. A (2005), “Children's and adolescents' intergroup attitudes about race and ethnicity”, *Journal of Applied Developmental Psychology*, c.26, ss.660-679.
- Wall, J., Covell, K., Macintyre ,P.D. (1999), “Implications of Social Supports for Adolescents' Education and Career Aspirations”, *Canadian Journal of Behavioural Science*, 31 (2), s. 63-71.
- Wight,R.C., Botticello, A.L., Aneshensel, C.S. (2006), “Socioeconomic Context, Social Support and Adolescent Mental Health: A Multilevel Investigation”, *Journal of Youth and Adolescence*, 35 (1) s. 109-120.
- Winemiller, D.R., Mitchell, E., Sutliff, J., & Cline, D.J. (1993), “Measurement strategies in social support: A descriptive review of the literature”, *Journal of clinical psychology*, 49(5), 638-648.
- Wing, C.F., Schutte, S.N. ve Byrne, B. (2006), “The Effect of Positive Writing on Emotional Intelligence and Life Satisfaction University of New England”, *Journal of Clinical Psychology*, Vol. 62(10), 1291–1302 (2006)
- Yazgan İnanç, B., Bilgin ,M. ve Kılıç Atıcı , M. (2004), *Gelişim Psikolojisi, Çocuk ve Ergen Gelişimi*, (1.Baskı) Adana: Nobel Kitabevi.
- Yıldırım ,İ. (1998 a), “Akademik Başarı Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Sosyal Destek Düzeyleri”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt 2, Sayı 10, s.33- 45.
- Zaimoğlu, S. (1991), “Adolesanlarda Toplumsal Destek Algısı”, *Uzmanlık Tezi*, Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Antalya.

EKLER

EK 1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili Öğrenciler,

Bu formlarda siz, aileniz ve arkadaş ilişkilerinizle ilgili ifadeler yer almaktadır. Maddeler sizi değerlendirmek için değil, bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Bu araştırmanın güvenilir olması için dürüst ve samimi yanıtlar vermeniz çok önemlidir. Yanıtlarınız kesinlikle gizli kalacak ve yalnızca araştırmada kullanılacaktır. Her bir maddeyi dikkatli bir şekilde okuyunuz ve size en uygun gelen seçeneğe (X) işareti koyunuz.

Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Didem Şimşek

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Okulunuz:
2. Cinsiyetiniz: () Kız () Erkek
3. Sınıfınız:

EK 2. AKRAN İLİŞKİLERİ ÖLÇEĞİ

		Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman

1.	Arkadaşlarım beni severler	()	()	()	()	()
2.	İşler yolunda gitmediğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.	()	()	()	()	()
3.	Arkadaşlarımı korumak için gerektiğinde yalan söylerim.	()	()	()	()	()
4.	Arkadaşlarım düşüncelerimi duymaktan hoşlanırlar.	()	()	()	()	()
5.	Arkadaşlarımın başı polisle derde girse, onları korumak için yalan söylerim.	()	()	()	()	()
6.	Ailemle ilgili sorunlarımı arkadaşlarımla konuşurum.	()	()	()	()	()
7.	Kendimi kötü hissettiğimde arkadaşlarımı aramak beni rahatladır.	()	()	()	()	()
8.	Arkadaşlarıma güvenirim.	()	()	()	()	()
9.	Arkadaşlarıma gerçekleri söyleyecek kadar güvenirim.	()	()	()	()	()
10.	Arkadaşlarım bana saygı duyarlar.	()	()	()	()	()
11.	Arkadaşlarımla birbirimizi çok severiz.	()	()	()	()	()
12.	Arkadaşlarım bana ilgi gösterirler.	()	()	()	()	()
13.	Arkadaşlarım sorunlarımla ilgilenirler.	()	()	()	()	()
14.	Annemin ve babamın, beni anlayıp anlamadıklarını arkadaşlarımla konuşurum.	()	()	()	()	()
15.	Sorunlarım olduğunda arkadaşlarım bana yardım ederler.	()	()	()	()	()
16.	Arkadaşlarım düşüncelerime önem verirler.	()	()	()	()	()
17.	Arkadaşlarım beni bir belaya sürükleseler bile, yine de onlarla olurum.	()	()	()	()	()
18.	En iyi arkadaşım gibi olmak isterim.	()	()	()	()	()

EK 3. ÇOCUKLAR İÇİN SOSYAL DESTEĞİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Aşağıda çocuk ve gençlerin arkadaşları, aileleri ile ilişkileri hakkında sorular bulunmaktadır. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyup, her bir soru için “her zaman”,

“çoğu zaman”, “bazen”, “nadiren”, “hiçbir zaman” seçeneklerinden hangisi senin için doğruysa, o seçeneği işaretle. Lütfen hiç bir soruyu boş bırakma. Teşekkürler...

1. Bazı çocuklar arkadaşları tarafından dışlandıklarını hissederler, ama bazı çocuklar böyle hissetmezler. Sen, arkadaşların tarafından dışlandığını hisseder misin?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender olarak)	Hiçbir zaman
()	()	()	()	()

2. Bazı çocuklar arkadaşları tarafından çok sevilir, ama bazı çocuklar o kadar sevilmezler. Sen, arkadaşların tarafından sevilir misin?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender olarak)	Hiçbir zaman
()	()	()	()	()

3. Bazı çocukların arkadaşları onlara sataşır ya da takılır, ama bazı çocukların arkadaşları böyle yapmaz. Senin arkadaşların sana sataşır ya da takılırlar mı?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender olarak)	Hiçbir zaman
()	()	()	()	()

4. Bazı çocukların arkadaşları, onlarla alay eder, ama bazı çocukların arkadaşları böyle yapmaz. Senin arkadaşların, seninle alay ederler mi?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender olarak)	Hiçbir zaman
()	()	()	()	()

5. Bazı çocukların arkadaşları, onların düşüncelerini dinlemekten hoşlanırlar; ama bazı çocukların arkadaşları bundan hoşlanmaz. Arkadaşların, senin düşüncelerini dinlemekten hoşlanırlar mı?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender olarak)	Hiçbir zaman
()	()	()	()	()

()

6. Bazı çocuklar ve arkadaşları, birbirleri için pek çok şey yaparlar; ama bazı çocuklar ve arkadaşları bunu yapmazlar. Sen ve arkadaşların birbiriniz için çok şey yapar mısınız?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

7. Bazı çocuklar kendilerini arkadaşlarına çok yakın hissederler; ama bazı çocuklar böyle hissetmez. Sen kendini arkadaşlarına çok yakın hisseder misin?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

8. Bazı çocuklar, sorunları olduğunda yardım ya da öneri almak için arkadaşlarına güvenebilir; ama bazı çocuklar arkadaşlarına güvenemez. Sen, sorunların olduğunda yardım ya da öneri almak arkadaşlarına güvenebilir misin?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

9. Bazı çocuklar arkadaşlarının, kendilerine gerçekten önem verdiği düşünürler; ama bazı çocuklar böyle düşünmezler. Sence, arkadaşların sana önem verir mi?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

10. Arkadaşları, bazı çocukların kendilerini kötü hissetmelerine neden olur; ama bazı çocukların arkadaşları bunu yapmaz. Senin arkadaşların, kendini kötü hissetmene neden olur mu?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
-----------	------------	-------	--------------------	--------------

() () () olarak ()
()

11. Bazı çocuklar, sorunları olduğunda yardım ya da öneri almak için ailelerine güvenebilir; ama bazı çocuklar ailelerine güvenemez. Sen, sorunların olduğunda yardım ya da öneri almak için ailene güvenebilir misin?

Her zaman Çoğu zaman Bazen Nadiren (çok ender Hiçbir zaman
() () () olarak) ()
()

12. Bazı çocuklar ve aileleri, birbirleri için pek çok şey yaparlar ama bazı çocuklar ve aileleri bunu yapmazlar. Sen ve ailen birbiriniz için çok şey yapar mısınız?

Her zaman Çoğu zaman Bazen Nadiren (çok ender Hiçbir zaman
() () () olarak) ()
()

13. Aileleri, bazı çocukların kendilerini kötü hissetmelerine neden olur; ama bazı çocukların aileleri bunu yapmaz. Senin ailen, kendini kötü hissetmene neden olur mu?

Her zaman Çoğu zaman Bazen Nadiren (çok ender Hiçbir zaman
() () () olarak) ()
()

14. Bazı çocuklar, aileleriyle çok şey paylaşırlar; ama bazı çocuklar paylaşmazlar. Sen ailenle çok şey paylaşıyor musun?

Her zaman Çoğu zaman Bazen Nadiren (çok ender Hiçbir zaman
() () () olarak) ()
()

15. Bazı çocuklar, aileleriyle konuşmakta zorluk çekerler; ama bazı çocuklar zorluk çekmez. Sen, ailenle konuşmakta zorluk çeker misin?

Her zaman Çoğu zaman Bazen Nadiren (çok ender Hiçbir zaman

() () () olarak ()
()

16. Bazı çocuklar, ihtiyaçları olduğunda, ailelerinin onların yanında olduğunu hissederler; ama bazı çocuklar böyle hissetmez. Sen, onlara ihtiyacın olduğunda, ailenin senin yanında olduğunu hisseder misin?

Her zaman Çoğu zaman Bazen Nadiren (çok ender Hiçbir zaman
() () () olarak) ()
()

17. Bazı çocuklar, aileleri tarafından dışlandıklarını hissederler; ama bazı çocuklar böyle hissetmez. Sen, ailen tarafından dışlandığını hisseder misin?

Her zaman Çoğu zaman Bazen Nadiren (çok ender Hiçbir zaman
() () () olarak) ()
()

18. Bazı aileler, çocuklarının düşüncelerini görmezden gelirler; ama bazı aileler böyle yapmaz. Ailen, senin düşüncelerini görmezden gelir mi?

Her zaman Çoğu zaman Bazen Nadiren (çok ender Hiçbir zaman
() () () olarak) ()
()

19. Bazı çocuklar aileleri içinde önemli bir yere sahiptir; ama bazı çocuklar böyle değildir. Sen, kendi ailen içinde önemli bir yere sahip misin?

Her zaman Çoğu zaman Bazen Nadiren (çok ender Hiçbir zaman
() () () olarak) ()
()

20. Bazı çocuklar, ailelerinin kendilerine gerçekten önem verdiğini düşünürler; ama bazı çocuklar, ailelerinin kendilerine gerçekten önem vermediğini düşünür. Sence, ailen sana önem verir mi?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

21. Bazı çocuklar, kendilerini ailelerinin bir parçası gibi hissederler; ama bazı çocuklar kendilerini ailelerinin bir parçası gibi hissetmezler. Sen kendini ailenin bir parçası gibi hisseder misin?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

22. Bazı çocuklar ailelerinin kendilerine kötü davrandığını düşünürler; ama bazı çocuklar böyle düşünmez. Sen, ailenin sana kötü davrandığını düşünür müsün?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

23. Bazı çocuklar, kendilerini sınıflarının bir parçası gibi hissederler; ama bazı çocuklar kendilerini sınıflarının bir parçası gibi hissetmezler. Sen kendini sınıfının bir parçası gibi hissediyor musun?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

24. Bazı çocuklar, sınıfları tarafından dışlandıklarını hissederler; ama bazı çocuklar böyle hissetmez. Sen, sınıfın tarafından dışlandığını hisseder misin?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

25. Bazı çocuklar, sınıflarında hiç kimsenin, kendilerine değer vermediğini hissederler; ama bazı çocuklar böyle hissetmez. Sen, sınıfında hiç kimsenin sana değer vermediğini hisseder misin?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

26. Bazı çocuklar, sınıf arkadaşları tarafından çok sevilir; ama bazı çocuklar o kadar sevilmez. Sen, sınıf arkadaşların tarafından çok sevilir misin?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

27. Bazı sınıflarda, çocuklar, birbirleri için pek çok şey yaparlar; ama bazı sınıflarda böyle olmaz. Senin sınıfında, çocuklar birbirleri için çok şey yaparlar mı?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

28. Bazı çocukların sınıf arkadaşları onlarla alay eder; ama bazı çocukların sınıf arkadaşları böyle yapmaz. Senin sınıf arkadaşların, seninle alay ederler mi?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

29. Bazı çocukların sınıf arkadaşları, sorunları olduğunda onlara yardım ederler; ama bazı çocukların sınıf arkadaşları etmez. Senin sınıf arkadaşların, sorunların olduğunda sana yardım ederler mi?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

30. Bazı çocukların sınıf arkadaşları, onlara sataşır ya da takılır; ama bazı çocukların sınıf arkadaşları böyle yapmaz. Senin sınıf arkadaşların sana sataşır ya da takılırlar mı?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

31. Sınıf arkadaşları, bazı çocukların kendilerini kötü hissetmelerine neden olur; ama bazı çocukların sınıf arkadaşları bunu yapmaz. Senin sınıf arkadaşların, kendini kötü hissetmene neden olur mu?

Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren (çok ender	Hiçbir zaman
()	()	()	olarak)	()
			()	

EK 4. ÇOK BOYUTLU ÖĞRENCİ YAŞAM DOYUM ÖLÇEĞİ (KISA FORMU)

AÇIKLAMA :

Sevgili Öğrenciler;

Aşağıda yaşamınızın çeşitli alanlarından memnuniyetiniz ile ilgili altı soru bulunmaktadır. Lütfen size en çok uyan seçeneği işaretleyiniz.

1. Aile yaşamıyla ilgili memnuniyetimi aşağıdaki gibi tanımlayabilirim;

- a. Berbat
- b. Mutsuz
- c. Çoğu zaman memnun değil
- d. Memnuniyetim ve memnuniyetsizliğim eşit
- e. Çoğu zaman memnun
- f. Hemen her zaman memnun
- g. Harika

2. Arkadaşlık ilişkilerimle ilgili memnuniyetimi aşağıdaki gibi tanımlayabilirim;

- a. Berbat
- b. Mutsuz
- c. Çoğu zaman memnun değil
- d. Memnuniyetim ve memnuniyetsizliğim eşit
- e. Çoğu zaman memnun
- f. Hemen her zaman memnun
- g. Harika

3. Okul yaşantılarımla ilgili memnuniyetimi aşağıdaki gibi tanımlayabilirim;

- a. Berbat
- b. Mutsuz
- c. Çoğu zaman memnun değil
- d. Memnuniyetim ve memnuniyetsizliğim eşit
- e. Çoğu zaman memnun
- f. Hemen her zaman memnun
- g. Harika

4. Kendi kendimden memnuniyetimi aşağıdaki**gibi tanımlayabilirim;**

- a. Berbat
- b. Mutsuz
- c. Çoğu zaman memnun değil
- d. Memnuniyetim ve memnuniyetsizliğim eşit
- e. Çoğu zaman memnun
- f. Hemen her zaman memnun
- g. Harika

5. Yaşadığım çevreyle ilgili memnuniyetimi aşağıdaki gibi tanımlayabilirim;

- a. Berbat
- b. Mutsuz
- c. Çoğu zaman memnun değil
- d. Memnuniyetim ve memnuniyetsizliğim eşit
- e. Çoğu zaman memnun
- f. Hemen her zaman memnun
- g. Harika

6. Tüm yaşamımla ilgili memnuniyetimi aşağıdaki gibi tanımlayabilirim;

- a. Berbat
- b. Mutsuz
- c. Çoğu zaman memnun değil
- d. Memnuniyetim ve memnuniyetsizliğim eşit
- e. Çoğu zaman memnun
- f. Hemen her zaman memnun
- g. Harika

EK 5. AÇIKLAMA

Merhaba arkadaşlar,

Ben Didem Şimşek. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Siz 8. sınıfların arkadaşları ve aileleri ile ilişkileri üzerine bir araştırma yapıyorum. Sizin de vereceğiniz cevaplarla bu araştırmaya önemli katkılarınız olacağını düşünüyorum. Bu anlamda sizin yardımınıza ihtiyacım var.

Sizin sorulara vereceğiniz dürüst ve samimi cevaplar, araştırmanın sonucunu doğrudan etkileyecektir. Vereceğiniz yanıtlar, sadece araştırma amacı ile kullanılacak ve gizli kalacaktır. Yapılan bu çalışmanın okulunuzla, yönetici ve öğretmenlerinizle bir ilgisi bulunmamaktadır. Elde edilen bilgiler, sadece araştırma amacı ile kullanılacaktır. Lütfen maddeleri atlamayınız. Her bir maddeyi cevaplandırınız. Araştırma sonucunda elde edeceğimiz verileri istediğiniz takdirde sizlerle paylaşacağız.

Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Didem Şimşek

Çukurova Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

EK 6. İZİN BELGESİ

T.C.
ADIYAMAN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.02.00.08.311/

Konu : Anket Değerlendirmesi İzni

9861

27 Nisan 2010

VALİLİK MAKAMINA
ADIYAMAN

- İlgi : a) MEB. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının 11/04/2007 tarih ve 8.08.0.EGD.0.33.05.00.573/ 1950 sayılı emirleri.
b) Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 14/04/2010 tarih ve B.30.2.ÇKO.0.70.02/1237 sayılı yazısı.

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünden alınan ilgi (b) yazıda; "Enstitüleri Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Didem ŞİMŞEK tarafından, 12 Nisan 2010-28 Mayıs 2010 tarihleri arasında; "Yatılı Bölge Okulunda ve Ailesi Yanında Kalan İlköğretim 8.Sınıf öğrencilerinin Yaşam Doymu, Akran İlişkileri ve Destek Algısının İncelenmesi " adlı anket/ölçekleri;

-Adıyaman İl merkezindeki 75. Yıl İMKB.YİBO, Atatürk İÖO, Şehit Cem İÖO, Orhangazi İlköğretim Okulları,

-Gölbaşı İlçesi:75.yıl İMKB.YİBO, Kurugeçit İÖO, Cumhuriyet İlköğretim Okulları ile

-Besni İlçesi: Besni 75.yıl İMKB Kemal tabak YİBO, Atatürk İÖO, Besni Gülüsüm-İbrahim Erdemoğlu İÖO, Cumhuriyet İÖO, Eğitim Vakfı İÖO, Namık Kemal İÖO ve Besni İlköğretim Okulun öğrencilerine yönelik bir araştırma çalışması yapılacağı" bildirilmektedir.

22/04/2010 tarihinde toplanan Müdürlüğümüz **Araştırma Değerlendirme Komisyonu** tarafından yapılan incelemede; anketin ilimizdeki Resmi İlköğretim Okulun öğrencilerine yönelik yapılacak anket/araştırmada/uygulanmasında herhangi bir sakınca görülmediği belirtilmiştir.

Ekinde sunulan anketlerle Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Didem ŞİMŞEK tarafından, 12 Nisan-18 Mayıs 2010 tarihleri arasında, Müdürlüğümüzce tasdiklenen anketleri kullanarak, Okul Müdürlerin uygun göreceği zamanlarda, eğitim-öğretim aksatılmadan, bir ders saatinden fazla olmayacak kaydıyla, anket/araştırmada veya veri toplamada öğrencilere herhangi bir zorlama yapılmadan ders saatleri dışında (teneffüs saatlerinde) **Yatılı Bölge Okulunda ve Ailesi Yanında Kalan İlköğretim 8.Sınıf öğrencilerinin Yaşam Doymu, Akran İlişkileri ve Destek Algısının İncelenmesi** adlı anketi/ölçeği Adıyaman İl merkezindeki 75. Yıl İMKB.YİBO, Atatürk İÖO, Şehit Cem İÖO, Orhangazi İlköğretim Okulları, Gölbaşı İlçesi:75.yıl İMKB.YİBO, Kurugeçit İÖO, Cumhuriyet İlköğretim Okulları ile Besni İlçesi: Besni 75.yıl İMKB Kemal Tabak YİBO, Atatürk İÖO, Besni Gülüsüm-İbrahim Erdemoğlu İÖO, Cumhuriyet İÖO, Eğitim vakfı İÖO, Namık Kemal İÖO ve Besni İlköğretim Okulun öğrencilerine yönelik bir araştırma çalışmasının yapılması/uygulanması **ilgilice yapılacak/yapılan olan araştırma tez/neticesinin de bir örneği ve "Araştırma Sahibinin" tutanağıyla birlikte 04 Haziran 2010 gününe kadar müdürlüğümüze** bildirilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınızı arz ederim.

Hasan ALAKÖSE
Milli Eğitim Müdürü

OLUR

Ab
.. /04/2010
Aydın BÖRÜ
Vali a.
Vali Yardımcısı

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı- Soyadı: Didem ŞİMŞEK

Doğum Tarihi: 07/09/1984

Doğum Yeri: Tarsus

İş Adresi: Atatürk İ.Ö.O.Koru Mah. Stadyum Cad. Besni, ADIYAMAN

Telefon: 0- 507-2344428

e- mail: smskpdr@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

- (2010-2007) : Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Adana.
- (2006-2002) : Lisans, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri
Bölümü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Ana Bilim Dalı,
Adana.
- (2002-1998) : Lise, Mustafa Kemal Anadolu Lisesi, Tarsus.
- (1998-1995) : Ortaokul, Mustafa Kemal Anadolu Lisesi, Tarsus.
- (1995-1990) : İlkokul : Atatürk İ.Ö.O. Tarsus.

İŞ DENEYİMİ

- 2008- : Besni Atatürk İ.Ö.O
- 2006-2007 : Mersin Mattürk Dershanesi